

ภาคผนวก

รายงานผลการดำเนินงาน 6 เดือน
(สิงหาคม 2545 - มกราคม 2546)

รายงานการประชุมและกิจกรรม
พื้นที่ลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน แม่แตงตอนบนและแม่จัด

โครงการสิทธิชุมชนศึกษา ภาคเหนือ
กรณีลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน แม่แตงตอนบนและแม่จัด

เรียบเรียงโดย
ทีมงานวิจัยโครงการสิทธิชุมชนศึกษา ภาคเหนือ

ภาคผนวก

รายงานผลการดำเนินงาน 6 เดือน
(สิงหาคม 2545 - มกราคม 2546)

รายงานการประชุมและกิจกรรม
พื้นที่ลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน แม่แตงตอนบนและแม่จัด

โครงการสิทธิชุมชนศึกษา ภาคเหนือ
กรณีลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน แม่แตงตอนบนและแม่จัด

เรียบเรียงโดย
ทีมงานวิจัยโครงการสิทธิชุมชนศึกษา ภาคเหนือ

ใบสรุปรายงานการประชุมที่มวิจัย

1. วันที่ 25 พฤศจิกายน 2545 รายงานการประชุมที่มวิจัย ครั้งที่ 1.
(F : ประชุมที่มวิจัย (1))
2. วันที่ 25-26 พฤศจิกายน 2545 รายงานการประชุมที่มวิจัย ครั้งที่ 2.
(F : ประชุมที่มวิจัย (ครั้งที่ 2 วันที่ 1))
(F : ประชุมที่มวิจัย (ครั้งที่ 2 วันที่ 2))
3. วันที่ 5-6 ธันวาคม 2545 รายงานการประชุมที่มวิจัย ครั้งที่ 3.
(F : ประชุมที่มวิจัย (ครั้งที่ 3 วันที่ 1))
(F : ประชุมที่มวิจัย (ครั้งที่ 3 วันที่ 2))
4. วันที่ 15 -17 ธันวาคม 2545 รายงานการประชุมที่มวิจัย ครั้งที่ 4.
(F : ประชุมที่มวิจัย (ครั้งที่ 4 วันที่ 1))
(F : ประชุมที่มวิจัย (ครั้งที่ 4 วันที่ 2))

ใบสรุปรายงานกิจกรรม

1. : ลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน มี 4 เวที ได้แก่

1. วันที่ 10 ธันวาคม 2545 เวทีเรียนรู้เรื่องสิทธิชุมชนผ่านสถานการณ์ระดับตำบล
กรณีตำบลเมืองงายและตำบลปิงโค้ง
(F : เวทีสิทธิชุมชน – ตำบลเมืองงาย – ปิงโค้ง –
ลุ่มน้ำแม่ปิง)
2. วันที่ 11 ธันวาคม 2545 เวทีเรียนรู้เรื่องสิทธิชุมชนผ่านสถานการณ์ระดับตำบล
กรณีตำบลเมืองนะและตำบลทุ่งข้าวพอง
(F : เวทีสิทธิชุมชน – ตำบลเมืองนะ
ลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน)
3. วันที่ 12 ธันวาคม 2545 เวทีเรียนรู้เรื่องสิทธิชุมชนผ่านสถานการณ์ระดับตำบล
กรณีตำบลแม่นะ
(F : เวทีสิทธิชุมชน – ตำบลแม่นะ –
ลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน)
4. วันที่ 18 ธันวาคม 254 เวทีเรียนรู้เรื่องสิทธิชุมชนผ่านสถานการณ์ระดับตำบล
กรณีตำบลเชียงดาว
(F : เวทีสิทธิชุมชน – ตำบลเชียงดาว – ลุ่มน้ำแม่ปิง
ตอนบน)

2. ลุ่มน้ำแม่แตงตอนบน มี 4 เวที ได้แก่

1. 12 พฤศจิกายน 2546 เวทีเรียนรู้เรื่องสิทธิชุมชนผ่านสถานการณ์ระดับตำบล
กรณีตำบลเปียงหลวง
(F: เวทีสิทธิชุมชน - ตำบลเปียงหลวง - ลุ่มน้ำแม่แตง)
2. วันที่ 13 พฤศจิกายน 2546 เวทีเรียนรู้เรื่องสิทธิชุมชนผ่านสถานการณ์ระดับตำบล
กรณีตำบลแสนไห
(F: เวทีสิทธิชุมชน - ตำบลแสนไห - ลุ่มน้ำแม่แตง)
3. วันที่ 14 พฤศจิกายน 2546 เวทีเรียนรู้เรื่องสิทธิชุมชนผ่านสถานการณ์ระดับตำบล
กรณีตำบลเมืองแหง
(F: เวทีสิทธิชุมชน - ตำบลเมืองแหง - ลุ่มน้ำแม่แตง)
4. วันที่ 15 พฤศจิกายน 2546 เวทีเรียนรู้เรื่องสิทธิชุมชนผ่านสถานการณ์ป่าชุมชน 3 ตำบล
(F: เวทีป่าชุมชนรวม 3 ตำบล - ลุ่มน้ำแม่แตง)

3. ลุ่มน้ำแมงจัตมี 12 เวที ได้แก่

1. วันที่ 21 พฤศจิกายน 2545 เวทีเรียนรู้เรื่องสิทธิชุมชนผ่านสถานการณ์ระดับตำบล
กรณีตำบลน้ำแพร่
(F : เวทีสิทธิชุมชน - ต. น้ำแพร่ - ลุ่มน้ำแมงจัต)
2. วันที่ 22 พฤศจิกายน 2545 เวทีเรียนรู้เรื่องสิทธิชุมชนผ่านสถานการณ์ระดับตำบล
กรณีตำบลบ้านโป่ง
(F : เวทีสิทธิชุมชน - ตำบลบ้านโป่ง - ลุ่มน้ำแมงจัต)
3. วันที่ 23 พฤศจิกายน 2545 เวทีเรียนรู้เรื่องสิทธิชุมชนผ่านสถานการณ์ระดับตำบล
กรณีตำบลสันทราย
(F : เวทีสิทธิชุมชน - ตำบลสันทราย - ลุ่มน้ำแมงจัต)
4. วันที่ 24 พฤศจิกายน 2545 เวทีเรียนรู้เรื่องสิทธิชุมชนผ่านสถานการณ์ระดับตำบล
กรณีตำบลป่าดุ่ม
(F : เวทีสิทธิชุมชน - ตำบลป่าดุ่ม - ลุ่มน้ำแมงจัต)
5. วันที่ 27 พฤศจิกายน 2545 เวทีเรียนรู้เรื่องสิทธิชุมชนผ่านสถานการณ์ระดับตำบล
กรณีตำบลป่าไผ่
(F : เวทีโครงการสิทธิ - ตำบลป่าไผ่ - ลุ่มน้ำจัต)
6. วันที่ 28 พฤศจิกายน 2545 เวทีเรียนรู้เรื่องสิทธิชุมชนผ่านสถานการณ์ระดับตำบล
กรณีตำบลเขื่อนผาก
(F : เวทีสิทธิชุมชน - ตำบลเขื่อนผาก - ลุ่มน้ำแมงจัต)

7. วันที่ 29 พฤศจิกายน 2545 เวทีเรียนรู้เรื่องสิทธิชุมชนผ่านสถานการณ์ระดับตำบล
กรณีตำบลแม่ป๋ง
(F : เวทีสิทธิชุมชน – ตำบลแม่ป๋ง- ลุ่มน้ำแม่จิด)
8. วันที่ 30 พฤศจิกายน 2545 เวทีเรียนรู้เรื่องสิทธิชุมชนผ่านสถานการณ์ระดับตำบล
กรณีตำบลทุ่งหลวง
(F : เวทีสิทธิชุมชน – ตำบลทุ่งหลวง – ลุ่มน้ำแม่จิด)
9. 1 ธันวาคม 2545 เวทีเรียนรู้เรื่องสิทธิชุมชนผ่านสถานการณ์ระดับตำบล
กรณีตำบลโหล่งขอด
(F : เวทีสิทธิชุมชน – ตำบลโหล่งขอด – ลุ่มน้ำแม่จิด)
10. 3 ธันวาคม 2545 เวทีเรียนรู้เรื่องสิทธิชุมชนผ่านสถานการณ์ระดับตำบล
กรณีตำบลเวียง
(F : เวทีสิทธิชุมชน – ตำบลเวียง – ลุ่มน้ำแม่จิด)
11. 4 ธันวาคม 2545 เวทีเรียนรู้เรื่องสิทธิชุมชนผ่านสถานการณ์ระดับตำบล
กรณีตำบลแม่แวน
(F : เวทีสิทธิชุมชน – ตำบลแม่แวน – ลุ่มน้ำแม่จิด)
12. 11 ธันวาคม 2546 เวทีสังเคราะห์ข้อมูลลุ่มน้ำแม่จิด
(F : เวทีรวมสังเคราะห์ข้อมูลลุ่มน้ำแม่จิด 11 ตำบล)

รายงาน
การประชุมเพื่อการจัดทำแผนงาน 2 ปี
โครงการสิทธิชุมชนศึกษา ภาคเหนือ : กรณีลุ่มน้ำปิงตอนบน แม่แตงตอนบน และแม่จิด
วันที่ 25 พฤศจิกายน 2545
ณ ศาลาประชาคม โครงการจัดการลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน อ. เชียงดาว จ. เชียงใหม่

1 ทบทวนการดำเนินงานจุดอ่อนที่พบในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา : คุณนิคม พุทธา

1. การจัดทำระบบข้อมูลและการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่เก็บ
2. การสร้างกระบวนการเรียนรู้เรื่องสิทธิผ่านสถานการณ์ปัญหา ยังขาดความรู้ในลักษณะของการเชื่อมโยงและทักษะของการเป็นวิทยากรในการนำกระบวนการ เพื่อดึงบทบาทและการมีส่วนร่วมจากผู้เข้าร่วม

สรุป

1. อยากหาคนนอกมาช่วยงานใน 2 เรื่อง คือ
 - 1) มา พัฒนาระบบข้อมูล
 - 2) เป็นวิทยากรในการนำเวทีให้กับทีมวิจัย 7 คน + ชาวบ้านอีก 42 คน (ไม่ใช่การอบรมเป็นครั้งคราวแล้วเลิกไป) และประกอบด้วยคนหลักอีก 5 คน และควรจะมีการปรึกษาหารือว่าจะเอาใครมาช่วยและช่วยได้อย่างไร
2. เป้าหมายคือการที่ให้ชาวบ้านหากระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้ความรู้ ทักษะ และความชำนาญอยู่ติดตัว ช่วง 6 เดือนที่สอง จะมีการวางแผนให้ทีมงาน อ. เพิ่มศักดิ์ + จี๊ว มาช่วยเรื่องการฝึกอบรมในเวทีและในสถานการณ์จริง โดยเอาทีมงานไปเสริมในแต่ละพื้นที่

2 ความคาดหวังระบบข้อมูลในช่วง 6 เดือนที่สอง

ข้อเสนอของพิธีพิเศษ

- ดูพัฒนาการของการละเมิดสิทธิและการใช้สิทธิเป็นตัวเดินเรื่องของประวัติศาสตร์ โดยการลำดับยุค เพื่อดูการเปลี่ยนแปลงของบริบทลุ่มน้ำ
- น่าจะให้ความสำคัญแก่ข้อมูลที่จะเอามาใช้ได้เลยในงานวิจัย

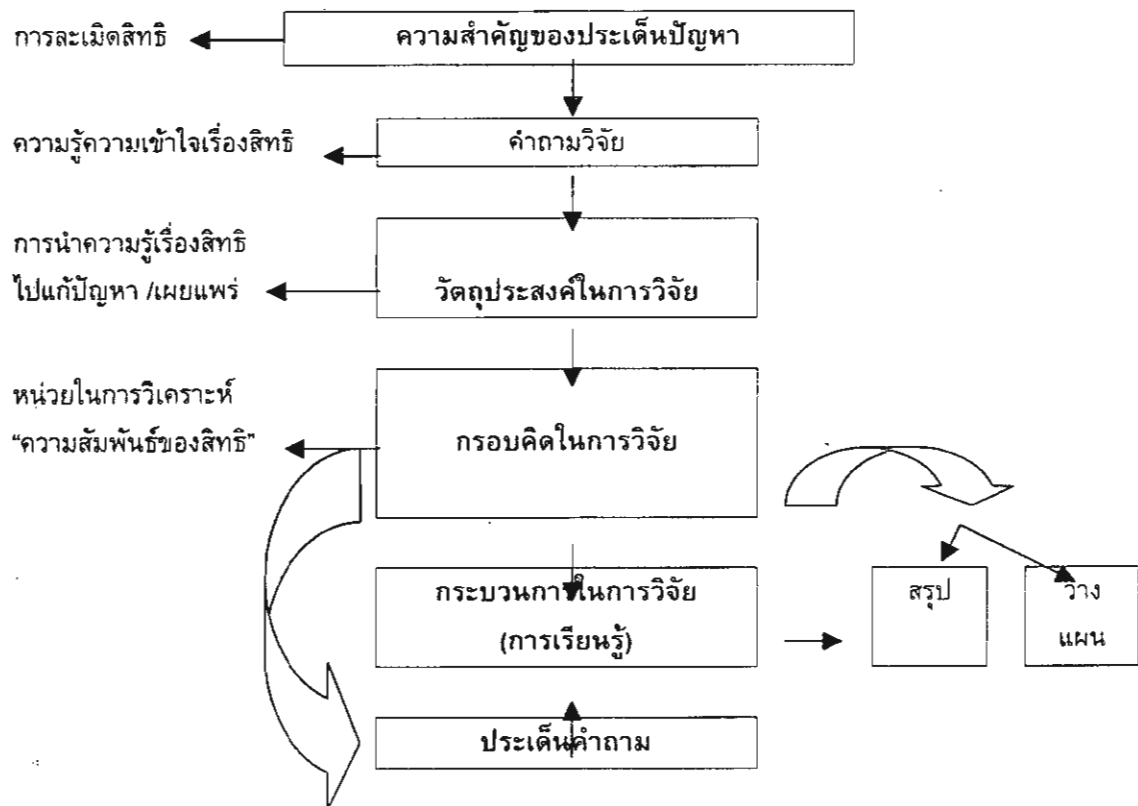
ผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดจากการดำเนินโครงการในช่วง 6/2

3 เดือนแรก	3 เดือนที่สอง	เป้าหมาย
1. ฐานข้อมูล	1. ฐานข้อมูล คือ ฐานข้อมูลการใช้ทรัพยากรของชุมชน (ชาวบ้านใช้อันไหนเขาจะรู้เรื่อง และสามารถอธิบายการใช้มันได้เป็นอย่างดี)	ทั้งหมดนี้เพื่อให้คนในท้องถิ่นเกิดการรวมตัวกันเพื่อเรียนรู้ในปัญหาของเขาให้ชัดเจนเพื่อให้ชัดเจนในภูมิปัญญาท้องถิ่นและจารีตประเพณี รวมทั้งการแก้ปัญหาในเชิงนโยบาย
2. คนที่สนใจเข้าร่วมโครงการ	2. การรวมกลุ่มตามประเด็นปัญหา (ได้กลุ่มแกนนำ) (เครือข่ายลุ่มน้ำ + เครือข่าย 3 ลุ่มน้ำ)	
3. ปัญหาสถานการณ์ปัญหา	3. ชัดเจน 1) ประเภทของปัญหา 5 กลุ่มประเด็น ปัญหา 2) ผู้ถูกละเมิด + ผู้ละเมิด 3) พัฒนาการ/บริบท/ประวัติศาสตร์ของการจัดการทรัพยากร	
4. กระบวนการในการเรียนรู้ ความรู้ดั้งเดิม / ภูมิปัญญาท้องถิ่น	4. สิทธิ / สิทธิชุมชน (ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ) 5. ความรู้ดั้งเดิม ภูมิปัญญาท้องถิ่น จารีตประเพณี (สิทธิประเพณีและสิทธิการใช้) 6. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและการเกษตร 7. การจัดการองค์กรชุมชน	

การออกแบบกระบวนการในการจัดเวทีเพื่อให้ได้ข้อมูลตามกรอบ

1. ทบทวนบริบทของปัญหา / พัฒนาการของการใช้สิทธิและสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรที่ชาวบ้านมีอยู่เดิม
2. ค้นหาปัญหา ว่าอะไรที่เป็นปัญหาที่แท้จริงในพื้นที่

3. ให้ข้อมูลชาวบ้านในเรื่องที่เกี่ยวกับกฎหมาย นโยบายการจัดการทรัพยากร และ สิทธิ
4. ค้นหาคน+ รวมกลุ่มคนที่เข้ามาร่วมขบวนการชาวบ้านในพื้นที่เพื่อเสนอแนวทาง และทำงานร่วมกันในการแก้ไขปัญหาชุมชนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่ชาวบ้านเผชิญในปัจจุบัน
5. วางแผนงานและหาแนวทางการทำงานร่วมกันต่อไป

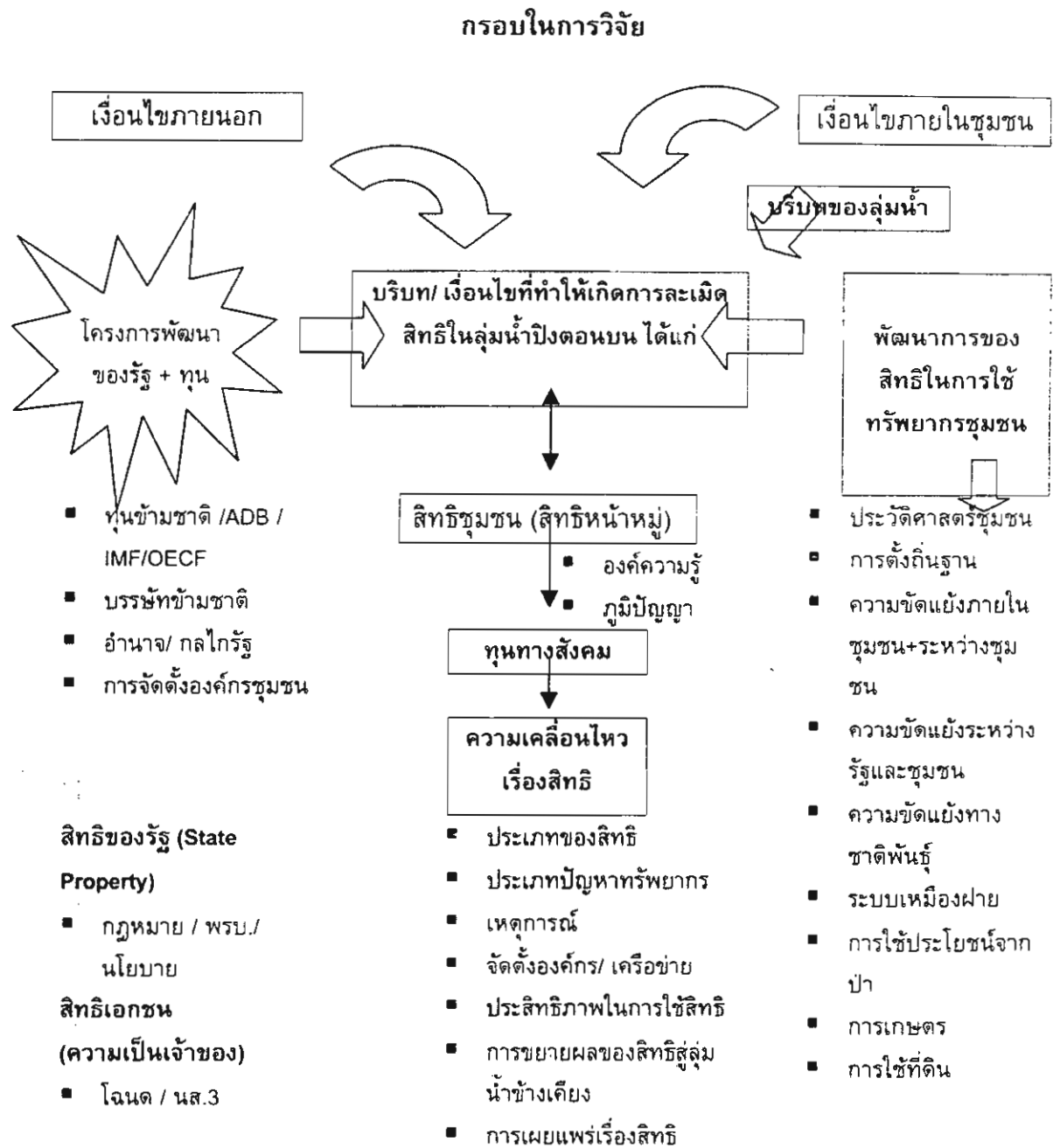

ทบทวนโจทย์ในการวิจัย

โจทย์เดิม “ชุมชนท้องถิ่นจะจัดการกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างผู้ วิจัยกับ กลุ่มเป้าหมายในชุมชนท้องถิ่นในเรื่องสิทธิมนุษยชนและสิทธิชุมชนตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ รวมทั้งสิทธิดั้งเดิม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ ผ่านสถานการณ์ปัญหาที่มีผลกระทบต่อชุมชนควบคู่ กับการปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้อย่างไร และชุมชนท้องถิ่นจึงจะสามารถเสริมสร้างความเข้ม แข็งของชุมชนซึ่งจะก่อให้เกิดการรวมกลุ่มกันเป็นองค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนตาม ประเด็นปัญหาและพื้นที่เพื่อนำความรู้และประสบการณ์ไปแก้ไขปัญหา ท้องถิ่นได้อย่างไร และ สามารถเผยแพร่สู่สาธารณะ ตลอดจนขยายผลการเรียนรู้ไปสู่การแก้ไขปัญหาในระดับนโยบาย ต่อไป อีกทั้งชุมชนท้องถิ่นจะนำความรู้ ประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิ เผย แพร่ไปสู่ระดับนโยบายได้อย่างไร”

ที่ประชุมปรับและทำความเข้าใจกับโจทย์การวิจัย สรุปได้ว่า

“ในสถานการณ์ปัญหาการละเมิดสิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อ ชุมชน ชุมชนท้องถิ่นจะมีความเข้าใจในเรื่องสิทธิมนุษยชนและสิทธิชุมชนควบคู่ไปกับการ ปฏิบัติในชีวิตจริงได้อย่างไร จึงจะสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปแก้ไขปัญหาทรัพยากร ท้องถิ่นได้ อีกทั้งชุมชนท้องถิ่นจะนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการแก้ไขปัญหาในการ ละเมิดสิทธิไปเผยแพร่และขยายผลไปสู่ระดับนโยบายได้อย่างไร?”

ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้เพื่อทบทวนประวัติศาสตร์+บริบท ชุมชน (วิทยากรให้ชาวบ้านเขียน)

ตั้งแต่ พ.ศ.-พ.ศ.		ตั้งแต่ พ.ศ.-พ.ศ.		ตั้งแต่ พ.ศ.-พ.ศ.	
พ.ศ.	เหตุการณ์ (ใคร, ทำอะไร) ผู้ละเมิด+ผู้ถูกละเมิด	พ.ศ.	เหตุการณ์ (ใคร, ทำอะไร) ผู้ละเมิด+ผู้ถูกละเมิด	พ.ศ.	เหตุการณ์ (ใคร, ทำอะไร) ผู้ละเมิด+ผู้ถูกละเมิด

แนวทางการวางแผนการดำเนินงานปีที่ 2 (6/1)

อยากเห็นอะไร ภายใน 1 ปี	ทำอย่างไร
1. มีกลุ่มองค์กรที่ชัดเจน (ข้อมูลและแผนปฏิบัติการ) ▪ ป่าชุมชน ▪ ที่ดินในเขตป่า ▪ น้ำ/เหมืองฝาย	1) ค้นหาคน 2) เวทีย่อย (focus group) 3) ประเมินกิจกรรม / กลุ่ม (กลุ่มศึกษาปัญหา)
4) มีข้อมูลที่เป็นระบบ ▪ ฐานชุมชน ▪ สถานการณ์ปัญหา ▪ การละเมิดทรัพยากร ▪ กลุ่มองค์กร	1) ทบทวนข้อมูล 2) เวทีรายกลุ่มย่อย/ ประเด็น 3) เวทีกลุ่มย่อย 4) สนับสนุนประเด็น
5) มีปฏิบัติการรองรับ (ขยายฐานชุมชน)	1) อำเภอเวียงแหงมีป่าชุมชนเดิม 10 แห่ง ▪ กฎเกณฑ์การใช้ประโยชน์ ▪ กรรมการ/ องค์กร ▪ กองทุน 2) อำเภอเชียงดาว : มีการขยายฐานการเรียนรู้ในเรื่องป่าชุมชน ▪ ทำข้อมูล ▪ การหาอาหารจากป่า 3) อำเภอพร้าว : พัฒนาป่าชุมชนเดิม 10 แห่ง ▪ กฎเกณฑ์การใช้ประโยชน์ ▪ กรรมการ /องค์กร ▪ กองทุน

ที่ประชุมสรุปงานที่ต้องดำเนินงานต่อไป

1. การพัฒนาระบบข้อมูล
2. การออกแบบเวทีเพื่อการจัดเก็บข้อมูลแบบให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมและมีประสิทธิภาพ
3. แผนปฏิบัติงานปีที่ 2-3

ปิดการประชุมเวลา 17.00 น.

นส. พัชรินทร์ บัวลอย

บันทึกการประชุม

รายชื่อผู้เข้าร่วมการประชุม

1. นายนิคม	พุกทา	ผู้ประสานงานโครงการ
2. นายมังกร	ชัยชนะดารา	ฝ่ายข้อมูล
3. นายโอฬาร	อ่องพะ	ผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่ปิง
4. นางนุจิรัตน์	อ่องพะ	เจ้าหน้าที่ธุรการ / บัญชี
5. นายบุญมา	บัวแก้ว	ผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่จืด
6. นายณัฐนิติ	วุฒิธรรมปัญญา	ผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่แดง
7. นายวิเศษ	สุจินทร์หม	ผู้ช่วยฝ่ายข้อมูล
8. นส. พชรินทร์	บัวลอย	อาสาสมัคร

รายงาน
การประชุมเพื่อการจัดทำแผนงาน 2 ปี
โครงการสิทธิชุมชนศึกษา ภาคเหนือ : กรณีลุ่มน้ำปิงตอนบน แม่แตงตอนบน
และแม่จัน

วันที่ 25-26 พฤศจิกายน 2545
 ณ ศาลาประชาคม โครงการจัดการลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน

ที่ประชุมได้ร่วมตั้งประเด็นอภิปรายถึงทิศทางการดำเนินงานในระยะต่อไปรวมทั้งได้ทบทวนกิจกรรม โจทย์วิจัยและเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน มีรายละเอียดดังนี้

แผนกิจกรรมระยะที่ 1 (3 เดือนแรก) : คุณนิคม พุทธา

ประเด็นหลักในการทำงาน คือ การพัฒนาคน ที่เกี่ยวข้องในระดับชุมชน

1. ระดับหมู่บ้าน ได้แก่ ผู้นำ และคณะกรรมการหมู่บ้าน กรรมการป่าชุมชน แม่บ้าน และอื่นๆ ได้แก่ พระ ครู นักเรียน เยาวชน
 - เนื้อหา พรบ.ป่าชุมชน , ความสำคัญของทรัพยากร, องค์ความรู้ในการจัดการป่า, เศรษฐกิจชุมชน, อำนาจการปกครองตนเองในส่วนท้องถิ่น
2. "คน" ในระดับตำบล ได้แก่ อบต. เทศบาล , วัด, โรงเรียนในระดับตำบล
 - เนื้อหา การจัดการเรียนรู้ในระดับตำบล เช่น คณะกรรมการป่าชุมชนระดับตำบล, การยกร่างแผนการจัดการป่าในระดับตำบล ได้แก่ แผนเสนอ อบต. เพื่อเป็นแผนพัฒนาตำบล, เสริมศักยภาพให้แก่หมู่บ้าน,
3. ระดับอำเภอ (ระดับลุ่มน้ำ) ได้แก่ แผนพัฒนาอำเภอ ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาตำบล
 - หนุนเสริมตำบล หมู่บ้าน
 - มีการไปเชื่อมขายจังหวัดเพื่อเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการป่าชุมชน , ผลักดันนโยบาย,
 - เชียงดาวเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ และหนุนโซนอำเภอรองใต้แก่ พร้าวและเวียงแหง

สรุป

1. พัฒนาคณะผ่านการเรียนรู้เรื่องป่าชุมชน

2. เนื้อหาการทำงานคือการพัฒนาผ่านการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับเรื่องสิทธิชุมชนผ่านชาวบ้านเป็นหลัก
3. วางกลไก 3 ระดับเพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายในระดับจังหวัด

หลังจากนั้นทีมวิจัยได้มีการปฏิบัติการในการวางแผน Action เพื่อกำหนดแนวทางการทำงานร่วมกันในระยะต่อไป

รายชื่อผู้เข้าร่วมการประชุม

1. นายนิคม	พุทธา	ผู้ประสานงานโครงการ
2. นายมังกร	ชัยชนะคารา	ฝ่ายข้อมูล
3. นายโอฬาร	อ่องพะ	ผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่ปิง
4. นางนุจิรัตน์	อ่องพะ	เจ้าหน้าที่ธุรการ บัญชี
5. นายบุญมา	บัวแก้ว	ผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่จิด
6. นายวิเศษ	สุจินพรหม	ผู้ช่วยฝ่ายข้อมูล
7. นส. พชรินทร์	บัวลอย	ทีมงานฝ่ายข้อมูล

สรุปและบันทึกการประชุมโดย

นส. พชรินทร์ บัวลอย

1. ลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน

1.1 กลุ่มปัญหา “ป่า”

ประเด็น	กิจกรรม	ลักษณะการดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	ระยะเวลา	ผลลัพธ์ในการวิจัย
พัฒนาขีดความสามารถรายกลุ่มประเด็นปัญหาเรื่อง “ป่าชุมชน” และพัฒนาขีดความสามารถและเพิ่มสมรรถนะแห่งสิทธิ กรณีศึกษาป่าชุมชนหล่มห้า	1) จัดเวทีพูดคุย		■ ผู้นำหมู่บ้าน ■ กรรมการป่า ■ แม่บ้าน / สตรี ■ กลุ่มเยาวชน ■ ผู้นำ อบต.	เดือนที่ 1-3	■ ได้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม ■ ได้หมู่บ้านต้นแบบเพื่อเห็นหมู่บ้านที่เกิดกลุ่ม ลุ่มน้ำเกิดการเรียนรู้ ■ เกิดกลุ่มสตรีได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องสิทธิในการใช้ประโยชน์จากป่า
	2) สร้างหมู่บ้านป่าชุมชนต้นแบบ	1) ประชุมลุ่มน้ำ เพื่อคัดเลือกหมู่บ้านและชี้แจงความสำคัญของหมู่บ้านต้นแบบ 2) คัดเลือกและกำหนดหมู่บ้านป่าชุมชนต้นแบบ 3) ทำข้อมูลป่าชุมชนต้นแบบ 4 แห่ง ■ ข้อมูลทั่วไป ■ พัฒนาการของป่าชุมชน ■ แผนที่			

ประเด็น	กิจกรรม	ลักษณะการดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	ระยะเวลา	ผลลัพธ์ในการวิจัย
	10) สร้างแผนการศึกษาการใช้ประโยชน์จากป่าของกลุ่มแม่บ้าน	- จัดเวทีการเรียนรู้การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนของกลุ่มสตรี - ศึกษาดูงาน - ทดลองปฏิบัติการในพื้นที่จากความรู้ที่ได้รับจากการดูงาน	- ประธานงานกลุ่มเป้าหมายและจัดเตรียมสถานที่ - จัดเตรียมวิทยากรและเนื้อหาการประชุม - จัดเวที - สรุปผลการดำเนินงานการประชุมฯ	กลุ่มสตรีจากแต่ละหมู่บ้าน	
	11) สร้างแผนหลักสูตวท้องถิ่นของเยาวชน				
	12) จัดเวทีพบปะชุมชนภายใน 3 หมู่บ้าน	1) จัดเวทีให้ความรู้ พบ. ป่าชุมชน 2) เข้าร่วมในเวทีระดับภาค จัดเวทีเพื่อเชื่อมกับกรเรียนรู้ในแต่ละกลุ่ม		ผู้นำ, กรรมการ, สตรี, เยาวชน	
	13) จัดเวทีฝึกเขียนใบระด้าภาคเลาเปลี่ยนดูงาน				

ประเด็น	กิจกรรม	ลักษณะการดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	ระยะเวลา	ผลลัพธ์ในการวิจัย
	14) จัดสัมมนาชุมชน กลุ่มศึกษา ใช้ประโยชน์ จากป่าของ กลุ่มแม่บ้าน	เอ ผู้หญิงมาระดมความคิดเห็นเพื่อให้ หญิงมาทำความเข้าใจเรื่องสิทธิในการ ทำความเข้าใจในชีวิตประจำวันของผู้ หญิง เช่น อาหาร ป่า ได้แก่ 5) จัดเวทีแลกเปลี่ยน 6) จัดศึกษาดูงาน 7) จัดเวทีสรุป 8) ทดลองและวางแผนในการปฏิบัติ งาน	กลุ่มผู้หญิงจากหมู่บ้าน ต้นแบบกลุ่มนี้ถึง 2 หมู่ บ้าน 60 คน		

2.2 กลุ่มปัญหา “น้ำ”

ประเด็น	กิจกรรม	ลักษณะการดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	ระยะเวลา	ผลลัพธ์ในการวิจัย
สิทธิในการใช้น้ำในชุมชนแม่ปิง, แม่แดง, แม่จิด	■ เวิร์กช็อปสิทธิ				
สิทธิการประเพณีและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับน้ำ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิทธิ	6) ขยายพื้นที่แห่งเพาะพันธุ์ปลา 7) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับแหล่งอนุรักษ์พันธุ์ปลา 8) สร้างแผนการฟื้นฟูสายน้ำแม่จิด, แม่โกน ■ เวิร์กช็อปหมู่บ้าน ■ เวิร์กช็อปตำบล ■ เวิร์กช็อปเชื่อมโยงการเรียนรู้ในแต่ละลุ่มน้ำ 9) จัดเวทีทบทวนโครงการของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำของรัฐ (แลกเปลี่ยนกับพื้นที่อื่นและภาคีในพื้นที่ต่าง) 10) การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับจริยธรรมและการใช้ประโยชน์จากน้ำ		กลุ่มตัวแทนผู้นำของแต่ละตำบล		

3. ลุ่มน้ำแม่แดงตอนบน

3.1 กลุ่มปัญหา “ที่ดิน”

ประเด็น	กิจกรรม	ลักษณะการดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	ระยะเวลา	ผลลัพธ์ในการวิจัย
ลุ่มน้ำแม่แดง	5) ทบทวนข้อมูลการ ละเมิดสิทธิทรัพยากร 6) จัดเวทีการเรียนรู้ผู้ได้รับ ผลกระทบ 13 หมู่บ้าน 7) เป็เวทีร่วมรัฐ ชุมชน 8) การจัดเวทีแลกเปลี่ยน กรณีศึกษา กรณีศึกษา	3) มีการรวมการชุมชน, มีการ ระบือปัญหาในการจัดการ, การเดินทาง, มีการจัด สรร 4) มีการจัดเวทีเพื่อแลก เปลี่ยนในเรื่องการจัด การ โดยชุมชน (บ้านโฮ้ง, ศรีเตี)	ชาวบ้านแม่ปิ้ง, แม่แวน		

3.2 กลุ่มปัญหา “การเกษตร”

ประเด็น	กิจกรรม	ลักษณะการดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	ระยะเวลา	ผลลัพธ์ในการวิจัย
คู่มือการเกษตรร่วมกับการจัดการดินและน้ำอย่างไร (ทำแล้วไม่ถูกที่ป่า, ชาวบ้านอยู่กับระบบเกษตรแบบยั่งยืนได้)	5) มีการค้นหากลุ่ม 6) พูดคุยเป็นวง กลุ่ม 7) ขยายฐานคิดจากรที่ คนที่ประสบความสำเร็จ สำเร็จอยู่แล้ว 8) การเชื่อมโยงกิจกรรม ของแต่ละกลุ่ม		เลือกกลุ่มที่งานด้านการ เกษตรดีแบบ เลือกคนที่ สามารถปลดหนี้ได้ จากการที่ค้ำเงินชีวิตด้วย เกษตรแบบพึ่งตนเอง		
	3) จัดเวทีส่งเสริมให้เกิด ความร่วมมือในการ เรียนรู้เรื่องสิทธิดินนา แบบวิถีธรรม 4) การหนุนเสริมองค์กร ชาวบ้าน				
องค์กรชุมชน+ส่งเสริมให้ เกิดแผน อปท. ที่ส่งเสริมการ เกิดองค์กรชุมชน					

รายงานการประชุมทีมวิจัย

โครงการสิทธิชุมชนศึกษาภาคเหนือ

: กรณีศึกษาลุ่มแม่ปิงตอนบน แม่แตงตอนบนและแม่จันตอนบน

วันที่ 5-6 ธันวาคม 2545 ณ ศาลาประชาคม โครงการจัดการลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน

วันแรก

เริ่มประชุมเวลา 9.00 น.

วาระ การประชุม

1. ทบทวนภาระกิจหลัก ทบทวนงานสี่เดือนที่ผ่านมา
 - กระบวนการในการสร้างการเรียนรู้
2. การทำงานด้านงานข้อมูล

1. ทบทวนภาระกิจของทีมงานวิจัยและการทำเอกสารรายงานการวิจัย

สรุป/ ข้อเสนอแนะ ที่ได้จากการประชุมร่วมกับ สกว. ส่วนกลาง : คุณนิคม พุทธา

- การสร้างตัวชี้วัดในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา และผลการทำงานที่ผ่านมาถ้ามีการประเมินผลตามตัวชี้วัดได้ตามเกณฑ์หรือไม่ / เสนอแผนงานในระยะต่อไป การรายงานในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาจะต้องมีการวางกรอบในการเขียนรายงาน ที่ชัดเจนมากขึ้น
- สิ่งในส่วนกลางประเมิน คือ รายงานเวทีไม่ครบถ้วน, การเชื่อมประเด็นคำถามหลักรอง ข้อมูลพื้นฐานทรัพยากรและฐานบุคคลไม่ชัดเจน
- สิ่งที่ต้องเพิ่มที่ปกจูลสารคือ ข้อความว่า “สนับสนุนโดย สำนักงานสนับสนุนกองทุนการวิจัย”
- ขาดแผนปฏิบัติการของปีที่ 3
- ข้อมูลของสามเดือนที่ผ่านมาเห็นในเชิงกระบวนการแต่ไม่เห็นผลในการวิจัย
- ให้ทบทวนประเด็นและพื้นที่ในงานวิจัย (ถ้ามีมากเกินไปและมีผลกระทบต่อคุณภาพของงานวิจัยให้สามารถที่ปรับได้) เพราะงานวิจัย 3 ปีน่าจะได้ผลทั้งกระบวนการวิจัย และผลของงานวิจัยที่สามารถเชื่อมโยงกับบริบทในเชิงสังคมและนโยบายสาธารณะรวมถึงการเชื่อมโยงเครือข่ายงานวิจัย
- การทำรายงานเรื่ององค์ความรู้ชาวบ้านไม่จำเป็นต้องเลือกทุกพื้นที่แต่ควรเลือกพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งในบางหมู่บ้านที่มีองค์ความรู้ที่ต้องการศึกษาอย่างชัดเจน

สรุปการทำงานที่ทีมวิจัยต้องพัฒนาในช่วง ธันวาคม-มกราคม 2545

1. ทบทวนงานเอกสารและปรับปรุงแก้ไขงานที่ผ่านมา
2. ปรับงานในช่วง 2 เดือนที่เหลือให้มีประสิทธิภาพ
3. ก่อนสิ้นเดือนธันวาคมต้องส่งแผนงาน 3 ปี และปรับแก้แผนงานทั้งหมดเพื่อให้สอดคล้องกับกระบวนการวิจัยของ สกว. (22 มกราคม 2545) (13 ธค.ส่วนกลางจะส่งแผน 3 มาให้) (23-24 ธค. ส่งร่างแผนงาน 3 ปี....อย่างช้าๆที่ 27 ธค.) (มกราคม ทีมประสานงานส่วนกลางเอาสีภาคมารวมแล้วเสนอแผนงาน สกว.)

ทบทวนกระบวนการในการทำงานและบทบาทหน้าที่ของทีมงานวิจัย : คุณนิคม พุทธา ทีมบริหาร

ทีมงานฐานข้อมูลจะต้องมีทีมงานในการ Review งานที่ผ่านมา. ประสิทธิภาพของงานข้อมูลตามกำหนดเวลา, สามารถผลิตเอกสารออกมาในเชิงคุณภาพ

ทีมวิทยากรนำกระบวนการ ที่ผ่านมามีการเตรียมประเด็นคำถามว่าต้องการที่จะได้ผลอะไรออกมาจากแต่ละเวที จากชาวบ้านหรือต้องการให้ชาวบ้านเรียนรู้เรื่องอะไรบ้าง รวมทั้งทักษะการจัดเวทีที่มีประสิทธิภาพ มีการดึงเอาบุคลากรภายนอกมาเสริม การใช้สื่อ การจัดรูปแบบของเวที ระยะเวลาที่ใช้

ทีมประสานงานชาวบ้านให้รู้จักตัวชาวบ้าน รู้ถึงความคิดของชาวบ้านซึ่ง

1. อาจจะต้องปรับกลุ่มเป้าหมาย / มีกรอบและตัวชี้วัดว่าใครบ้าง 5-10 คนในแต่ละประเด็น
2. ควรมีการทบทวนประเด็นในการศึกษา ปัญหาการวิจัย, การค้นหาคน, ค้นหากลุ่ม และศักยภาพของแต่ละกลุ่มคนทำงาน
3. ปรับพื้นที่การวิจัยให้ชัดเจน แม่แดง 3 ตำบล, แม่ปิง 6 ตำบล, แม่จิด เน้นความกระชับในเชิงคุณภาพ ไม่ใช่เชิงปริมาณ

อภิปราย

- งานวิจัยนี้ควรมุ่งที่จะค้นหากลุ่มเป้าหมายที่จะมาสร้างกระบวนการเรียนรู้และขับเคลื่อนประเด็นปัญหาที่ชัดเจนในชุมชน
- ต้องมีงานวิจัยที่มีตัวตนของชาวบ้าน ชาวบ้านมีความรู้และประสบการณ์ต่อเรื่องนั้นๆ และมีความคิดความอ่านเป็นต้นทุน สิ่งที่เขาหายไปคือทักษะในการเชื่อมโยง การขีดเขียน การรายงาน กรณคิดว่า การผลิตสื่อเพื่อสร้างการเรียนรู้
- เลือกประเด็นปัญหาในเชิงคุณภาพ เวทีการเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องคนมากแต่ให้เห็นประเด็นปัญหาที่ต้องการทำวิจัยและตั้งคำถาม พุดคุย ศึกษาทำความเข้าใจระหว่างผู้

วิจัย (ชาวบ้าน) และผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้นจริงๆ โดยลึกในประเด็นปัญหาที่แท้จริง มากกว่าที่จะเอามาทุกกลุ่มในเชิงปริมาณซึ่งไม่ใช่เป้าหมายที่แท้จริงในงานวิจัยชิ้นนี้

การปรับบทบาทหน้าที่คนทำงาน

1. ปรับอาจารย์ม้งกรเป็นวิทยากรกระบวนการ
2. คุณวิเศษและทีมงานรับผิดชอบงานด้านข้อมูล

ความคิดเห็น ของทีมที่ปรึกษา

1. งานวิจัยควรมุ่งเน้นพัฒนาขีดความสามารถของชุมชน
 - 1.1. ต้องวิเคราะห์ให้ได้ว่า ขีดความสามารถของชาวบ้านนั้นอยู่ที่ไหน จะร่วมกันสร้างขึ้นมามีได้อย่างไร และจะใช้ประโยชน์จากขีดความสามารถดังกล่าวได้อย่างไร
 - 1.2. ทีมวิจัย ต้องเน้นบทบาทการเป็นผู้ให้การสนับสนุน
 - 1.3. การประเมินขีดความสามารถของชาวบ้าน เช่น ไปสำรวจดูว่า มีใครกลุ่มไหนในหมู่บ้าน ที่มีความรู้และประสบการณ์ ในด้านต่างๆ เช่น การใช้ประโยชน์จากป่า เหมืองฝาย หรือใครกลุ่มไหนที่มีบทบาทในการแก้ไขปัญหา
 - 1.4. การค้นหากลุ่มที่มีบทบาทนี้มีความสำคัญมาก ต่อการสร้างฐานชุมชน เมื่อค้นหากลุ่มเจอแล้ว ต้องคิดค้นกระบวนการที่จะพัฒนาขีดความสามารถ และที่สำคัญต้องเข้าใจถึงวิถีชีวิตของชาวบ้าน(คน /มนุษย์วิทยา) โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างคนกับทรัพยากร
 - 1.5. การพัฒนาขีดความสามารถของกลุ่มชาวบ้าน ควรจะมีข้อตกลงร่วมกันว่า เขาควรจะได้เรียนรู้เรื่องอะไร ใช้กระบวนการไหน ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต สภาพปัญหา ความต้องการ
 - 1.6. มติของการเรียนรู้ 3 ระดับ
 - 1.6.1. ชาวบ้านเขาควรจะรู้จักตัวของตัวเอง ชุมชนของเขาเอง เรื่องที่อยู่ใกล้ตัว
 - 1.6.2. ควรจะเรียนรู้เกี่ยวกับ ความสัมพันธ์กับสังคมภายนอก เช่น กระแสสังคม แนวทางการพัฒนา ด้วยกฎหมาย นโยบายภาครัฐ
 - 1.6.3. สถานการณ์ของโลก เช่น ธนาคารโลก ADB เป็นต้น
2. การเรียนรู้
 - 2.1. ควรจะมีข้อมูลที่อยู่รอบถึงตัวตนของชุมชน วิถีชีวิต การทำมาหากิน และการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา

2.2. สิทธิชุมชน จะมีประสิทธิภาพได้ก็ต่อเมื่อชุมชนพึ่งตนเองได้ ในปัจจัยพื้นฐาน เช่น การเข้าถึงทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า โดยอาศัยทุนของชุมชน เช่น กลุ่มคนที่มีความรู้ ประสบการณ์ ความสามัคคี การผนึกกำลังกัน ความเข้มแข็ง เป็นรากฐาน

3. กระบวนการ

- 3.1. ต้องศึกษาความสัมพันธ์ในชุมชน อะไรเป็นปัจจัยที่เชื่อมโยง ผนึกกำลัง ความเป็นปึกแผ่น การแก้ไขปัญหาข้อพิพาทการจัดการความขัดแย้ง สิ่งที่น่าสนใจคือ จุดเริ่มต้น อะไรเป็นปัจจัยที่ทำให้มีการเริ่มก่อหวอด และการก่อหวอดนั้นมีการขับเคลื่อนอย่างไร ซึ่งตรงนี้อาจจะอธิบายได้ว่า เป็นกระบวนการสร้างความยุติธรรมในชุมชน
- 3.2. ตัวกฎหมายเป็นเครื่องมือแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และก่อให้เกิดความยุติธรรม เป็น การกำหนดจากบนสู่ล่าง แต่เราไม่เคยที่จะรับฟังจากข้างล่างแล้วสร้างให้เป็นมาตรฐานของสังคม ตรงนี้สำคัญมาก กระบวนการเรียนรู้เรื่อง สิทธิ จะต้องถอดเอาความรู้ และประสบการณ์ ในการสร้างกระบวนการยุติธรรมของชาวบ้านออกมาด้วย
- 3.3. เราจะอธิบายตัวตนของภูมิปัญญาได้อย่างไร เช่น ความรู้ในการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรเพื่อการดำรงชีวิต มั่นมืองค์ความรู้อยู่ตรงไหนด้วย เช่น การเก็บกินพืช ผัก ผลไม้ ในฤดูไหน เก็บเกี่ยวอย่างไร เป็นต้น
- 3.4. ความรู้ เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรมีอยู่แน่ เพียงแต่อยู่ที่ผ่านมา ไม่ได้ถูก ถอดหรือดึงออก ให้เป็นระบบ หรือเป็นสื่อ (เอกสาร รูปภาพ) ให้เป็นเครื่องมือที่จะทำ ให้ชุมชนได้เรียนรู้และอธิบายให้กับสังคมภายนอก ตรงนี้อาจจะพัฒนาให้เป็นหลักสูตร ของการเรียนรู้ เช่น ชาวบ้าน ร่วมกันสำรวจและยืนยันว่าในป่านี้ ให้ผลผลิตที่เป็น อาหารให้กับชาวบ้าน ชาวบ้านได้ช่วยกันดูแลแหล่งอาหาร มีการสร้างกฎกติกาของชุมชน มีการปกป้องแหล่งอาหาร เป็นต้น

4. เป้าหมายของอาจารย์เสนอ

- 4.1. อยากให้ประเมินออกมาเป็นเอกสาร ถึงความเป็นตัวตนของชุมชน
- 4.2. อยากให้มีการพัฒนาขีดความสามารถ ให้สอดคล้อง
- 4.3. ในอนาคตอยากให้สมาชิกสิทธิชุมชนระดับชาติ

5. ข้อสังเกต

- 5.1. ศึกษาจากเรื่องที่อยู่ใกล้ตัว เป็นเรื่องที่เข้าใจง่าย เช่น ประวัติศาสตร์ชุมชน การตั้งถิ่นฐาน การพัฒนาการของการแก้ไขปัญหา อย่าให้กฎหมายรัฐธรรมนูญไปท้อให้ชาวบ้านเป็นรายมาตรา แต่ควรจะอธิบายเนื้อหาของรัฐธรรมนูญนั้นอย่างเชื่อมโยงกับท้องถิ่น
- 5.2. ที่น่าสนใจก็คือ การศึกษากรณีตัวอย่าง สิทธิชุมชน เฉพาะกลุ่ม เช่น ชนเผ่า ประมงพื้นบ้าน ป่าชุมชน ลุ่มน้ำ

ภารกิจที่ต้องทำต่อ

1. ทบทวน + ปรับปรุง

- งานข้อมูล 4 เดือน/ รายงาน 4 เดือนที่ผ่านมา
- รายงานเชิงสังเคราะห์ (3/1 และ 3/2)

2. ปรับปรุงแก้ไขการทำงาน 2 เดือนที่เหลือ (ธันวาคม 2545 - มกราคม 2546)

3. ร่างแผนงาน 3 ปี กพ. 46-มีค. 46 / กพ. 47-มค. 48 / กพ. 48-มีค. 49

- 13 ธค. เป็นต้นไป
- วันที่ 24 ธันวาคม 2545 นัดส่งงาน สกว.

4. เวทีระดับตำบลทุกครั้งจะต้องมีเจ้าหน้าที่ระดับตำบลเข้าร่วม

แบ่งหน้าที่รับผิดชอบและการจัดปรับบทบาททีมงานวิจัย (ธันวาคม 2545-มกราคม 2546)

1. ทีมบริหาร นิคม, นุจิรัตน์

2. ทีมข้อมูล วิเศษ, พชรินทร์, คมกฤษณ์

- วางกรอบข้อมูลและดูงานในรายละเอียด
- ดูจากกรอบเดิมถ้าที่มีอยู่ไม่ไหวให้หาคนมาเพิ่ม

3. วิทยากร อ. มังกร, โอฬาร, บุญมา, บุญส่ง

หน้าที่ :

- พัฒนาทีมวิจัยที่มีอยู่ให้เป็นทีมวิทยากรกระบวนการที่ชัดเจนและสร้างคนในพื้นที่ให้สามารถเป็นวิทยากรและขยายผลการเรียนรู้ไปสู่ชาวบ้าน

- สร้างกระบวนการโดยมีทีมคนภายนอกมาเสริม 2 ลักษณะ

- 1) การอบรมต่อเนื่องและติดตาม
- 2) วิทยากรเฉพาะงาน

4. ทีมประสานงานโอฬาร, บุญมา, บุญส่ง

- มีหน้าที่ประสานงานกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในพื้นที่
- มีรายชื่อชาวบ้านเป็นกลุ่มประเด็นปัญหา กลุ่มเป้าหมายหรือรายชื่อชาวบ้านลุ่มน้ำ / แยกรายตำบล โดยแยกตามความสนใจในประเด็นปัญหา

2. การวางกรอบและรายละเอียดในการเก็บข้อมูล

2.1 ภาพรวมข้อมูลปาลุ่มน้ำปิงตอนบน

1. พื้นที่ลุ่มน้ำปิง.....ไร่ (พ.ศ.)ที่มา
2. ป่าอนุรักษ์
 - อุทยาน.....ไร่ (รายละเอียด+ที่มา)
 - อุทยาน.....ไร่ (รายละเอียด+ที่มา)
 - เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าไร่ (รายละเอียด+ที่มา)
3. ป่าสงวนแห่งชาติ.....ไร่
4. ชุมชนในลุ่มน้ำ.....ชุมชน
 - คนเมือง.....ชุมชน มีป่าชุมชน.....แห่ง
 - กะเหรี่ยง.....ชุมชนมีป่าชุมชน.....แห่ง ฯลฯ
5. พื้นที่ป่าชุมชน
 - ป่าชุมชนในเขตป่าอนุรักษ์
 - ป่าชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติ
6. แผนที่
 - ประเทศไทย
 - ลุ่มน้ำ
 - ป่าชุมชน
7. ประเภทของป่า (เพิ่มเติมในข้อ 2)
8. ป่าชุมชนที่ประสบกับปัญหา
 - เขตอนุรักษ์ทับที่ป่าชุมชน
 - ปัญหานายทุนบุกรุกป่าชาวบ้าน
 - ความขัดแย้งระหว่างชุมชน/ แนวเขตไม่ชัดเจนในเขตป่า.....(ก็ชุมชน+ระบุรายละเอียด)

2.2 การสำรวจพื้นที่ป่าโดยใช้ป่าชุมชนเป็นหลัก “ป่าชุมชน”

1. ชื่อป่าชุมชน
2. ประวัติความเป็นมา
3. เนื้อที่
 - ป่าชุมชนอนุรักษ์ กี่ไร่

- ป่าชุมชนใช้สอยกี่ไร่
- 4. อาณาเขตของป่า
- 5. รายชื่อคณะกรรมการ
- 6. กฎระเบียบของการจัดตั้งป่า
- 7. กิจกรรมที่ดำเนินการเกี่ยวกับป่า
 - ประเพณี, พิธีกรรม, ความเชื่อ

2.3 องค์ความรู้ในการจัดการป่าชุมชน

- 1) ความเป็นมาและพัฒนากการป่าชุมชน
- 2) ความรู้ในการแบ่งประเภทของป่า
- 3) ความรู้ในการจัดการป่า
 - คณะกรรมการ
 - กฎระเบียบ (กฎเกณฑ์ตามประเพณี, กฎเกณฑ์ที่เป็นลายลักษณ์อักษร)
 - การจับกุมผู้ละเมิด
 - การฟื้นฟูป่า
 - การควบคุมไฟป่า
- 4) ความรู้ในการใช้ประโยชน์จากป่าอย่างยั่งยืน
 - อาหารป่า ชนิด/ ประเภท, ระยะเวลาการเก็บ, การประกอบอาหารจากป่า
 - สมุนไพร, ชนิด, สรรพคุณ, สถานที่ใช้, วิธีการเก็บหา
 - ความรู้ในการใช้ไม้ใช้สอย
 - การขออนุญาตตัดไม้ วิธีการตัดไม้
 - เครื่องจักรสาน, ประเภทของไม้ไผ่ชนิดต่างๆ , ลักษณะของการเอาไปใช้เป็นเครื่องจักรสาน
- 5) ประเพณี พิธีกรรมความเชื่อเกี่ยวกับป่า
 - พิธีการเลี้ยงผี
 - พิธีบวชป่า ฯลฯ
- 6) สรุป

2.4 องค์ความรู้ในการจัดการน้ำ

1. ชื่อระบบเหมืองฝาย
 - ประเภทฝาย (ตอกหลัก, หินทิ้ง, คอนกรีต) , ระบบนิเวศน์ป่าชุมชน

2. ประวัติความเป็นมาของการสร้างระบบเหมืองฝาย

3. ความรู้ในการจัดสรรน้ำ

- ความรู้ในการขุดเหมือง, การดูสภาพพื้นที่นา, ขนาดของเหมือง
- การระดมแรงงาน
- การบริหารจัดการน้ำ
 - การแบ่งหน้าที่/ ตำแหน่ง/ คุณสมบัติ
 - การคำนวณปริมาณการใช้น้ำ และความเสียหาย . การคิดค่าใช้น้ำ
 - กฎระเบียบในการจัดสรรการใช้น้ำ
- พิธีกรรมและความเชื่อ ข้อห้าม
- การแก้ไขปัญหาข้อพิพาทเรื่องน้ำ
- ปัญหาระบบเหมืองฝายและการแก้ไข

4. แนวโน้มของการจัดการเหมืองฝายในอนาคต

- การเปลี่ยนแปลงระบบการใช้ที่ดิน
- การเปลี่ยนแปลงการถือครองที่ดิน /อาชีพเกษตรกร การระดมแรงงาน
- โครงการจัดการที่ดินของรัฐที่ส่งผลกระทบต่อระบบเหมืองฝายและหัวข้อเสนอ
- พรบ. น้ำ / พรบ. ชลประทาน

2.5 การเก็บข้อมูลระดับลุ่มน้ำ

2.5.1 การจัดการน้ำ

1. ลุ่มน้ำ ชื่อ..... ความยาว..... กิโลเมตร
2. ชุมชนลุ่มน้ำ..... ชุมชน
3. มีฝายกั้นน้ำ ฝาย คือ.....
 - ฝายดอกไม้.....แห่ง
 - ฝายหินทิ้ง..... แห่ง
 - ฝายคอนกรีต....แห่ง
4. คณะกรรมการ คน
 - เหมืองฝาย..... คน
 - กลุ่มผู้ใช้น้ำ.....คน
5. ฝายจัดสรรน้ำ ในพื้นที่ทำประโยชน์
 - ทำนา.....ไร่
 - ทำสวน.....ไร่
 - อื่นๆ.....ไร่

รวม.....ไร่

6.แผนที่แสดงที่ตั้งของระบบเหมืองฝาย

7. ปัญหาของเหมืองฝาย

7.1 ประสิทธิภาพของฝาย

7.2 ฝายตามโครงการของรัฐ

7.3 ปัญหาทรัพยากรอื่นๆ

2.5.2 ที่ดิน

1. ที่ดินในลุ่มน้ำ..... มีเนื้อที่.....ไร่

2. การถือครองที่ดิน

ที่สาธารณะ.....แห่ง.....ไร่

ที่ดินในการถือครองของชาวบ้าน

มีเอกสารสิทธิ์.....ไร่ ไม่มีเอกสารสิทธิ์.....ไร่

ที่ดินนายทุน.....แห่ง.....ไร่

3. การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ทำนา.....ไร่

ทำสวน.....ไร่

ทำสวนส้ม.....ไร่

ทำไร่.....ไร่

4. ประเด็นปัญหา

เขตอนุรักษ์ทับที่ดินทำกิน ชุมชนได้รับผลกระทบ..... ชุมชน.....ครัว

เรือน

นิคมสหกรณ์..... ชุมชน.....ครัวเรือน

กรณีเหมืองลิกไนต์ ทับที่ดิน /ป่า/ ที่อยู่อาศัย

5. ผลกระทบและแนวทางแก้ไข

สรุปตามกรอบ

1. ข้อมูลระดับลุ่มน้ำในเรื่อง ดิน น้ำ ป่า คือภาพรวมของแต่ละชุมชน ให้ผู้ประสานแต่ละพื้นที่รับผิดชอบ

2. ข้อมูลระดับชุมชนในเรื่อง ดิน น้ำ ป่า ใช้ข้อมูลที่มีอยู่แล้ว ทำความเข้าใจ ผู้ประสานงานอำเภอให้ตัวแทนชุมชนรับผิดชอบ

3. องค์ความรู้ ดิน น้ำ ป่า เน้นกรณีศึกษาโดยพิจารณาจากชุมชนต้นแบบ ให้ฝ่ายข้อมูลเป็นผู้รับผิดชอบ

อ.พร้าว 8-9 ธ.ค. 45

ที่ดิน คือ ตำบลแม่ปิง บ้านศรีประดู่/ ห้วยทราย

น้ำ คือ บ้านป่าไผ่ กลุ่มผู้ใช้น้ำบ้านเหล่า/แม่โก้น

ป่า คือ สันทราย/น้ำแพร่

อ.เวียงแหง 13-14 ธ.ค. 45

ดิน คือ ระดับบุคคล พ่อเฒ่าจองนั้น

น้ำ คือ บ้านกองลม ต.เวียงแหง

ป่า คือ แม่แพลม (ปากเกอะญอ)

อ.เชียงดาว ประมาณ 20-21 ธ.ค. 45

ดิน คือ ปางมะโอ ,หัวทุ่ง (บ้านหัวทุ่ง)

น้ำ คือ ไป๋ออง ระบบการใช้น้ำมีชุมชนที่หลากหลายทางชาติพันธุ์

ป่า คือ ผาลาย

วันที่สอง

ที่ประชุมได้พูดคุยกันต่อในเรื่องของการจัดทำฐานข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูลจากงานเวทีระดับตำบล สรุปได้ดังนี้

1. แผนที่ตำบลแสดงข้อมูลพื้นฐาน ขอบเขตพื้นที่ป่า ลำห้วย ที่อยู่ การกระจายตัวหมู่บ้าน พื้นที่ทำกิน เหมืองฝาย ป่า ลำห้วย ที่ดินสาธารณะของหมู่บ้าน ที่ดินที่นายทุนถือครอง (และจำนวนการถือครอง ต่ำกว่า 50 มากกว่า 50 ไร่ มากกว่า 100 ไร่ ฯลฯ) และการใช้ประโยชน์จากการถือครองที่ดินของนายทุน (ใช้วิธีการตั้งคำถามในการเก็บข้อมูล)
2. คน / กลุ่ม ในตำบล มีกลุ่มอะไรบ้าง เช่น แม่บ้านเกษตร เหมืองาย เยาวชน กลุ่มผลิต กลุ่มเศรษฐกิจ แปลรูป ใครเป็นแกนนำ มีสมาชิกกลุ่มกี่คน (ใช้วิธีการตั้งคำถามในการเก็บข้อมูล)
3. สถานการณ์ปัญหา ตัวปัญหา . สาเหตุ. (ใครคือคู่กรณี) . ผลกระทบ. และที่ผ่านมา มีการแก้ไขปัญหาอย่างไร . ในเวทีตำบลมีใครนำเสนอว่าจะแก้ไขต่อไปจะทำอย่างไร โดยให้ชาวบ้านนำเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา (ใช้วิธีการตั้งคำถามในการเก็บข้อมูล)
4. สร้างความเข้าใจเรื่องสิทธิ โดยการระดมความคิดเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาของชาวบ้านโดยใช้ต้นทุนทางสังคมที่ชาวบ้านที่มีอยู่หรือการแสวงหาปัจจัยจากภายนอก เช่น ใช้วิธีการ mindmap โดยเอาประเด็นปัญหาเป็นโจทย์ในการระดมจากเวที (ใช้วิธีการระดมความคิด)

อะไรเป็นสิ่งที่เราอยากจะได้จากเวที : วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (วัตถุประสงค์+ผลที่คาดว่าจะได้รับ)

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	กระบวนการที่ใช้	เครื่องมือ	ระยะเวลา	ผู้ดำเนินรายการ	ชุดคำถามที่ใช้
1. ชาวบ้าน 25 คน สามารถอธิบายถึงข้อมูลพื้นฐานของตำบล สถานการณ์ปัญหาและทุนทางสังคม (ศักยภาพของชุมชน) ที่จะนำมาแก้ไขปัญหา					
• ข้อมูลพื้นฐานของตำบล	• แบ่งกลุ่มย่อย	• ใช้แผนที่ • mindmap	2 ชั่วโมง		1. ป่าอุทยานอยู่ตรงไหน? 2. ที่ดินเป็นของใครบ้าง (นายทุน)
• สถานการณ์ปัญหา	• แบ่งกลุ่มย่อย	• ใช้แผนที่ • mindmap	2 ชั่วโมง		
• ทุนทางสังคม (ศักยภาพของชุมชน)	• แบ่งกลุ่มย่อย		½ ชั่วโมง		

กำหนดการ

เวลา	กิจกรรม	ผู้ดำเนินการ / วิทยากร			
9.00-9.30 น.	ลงทะเบียน				
9.30-10.00 น.	ชี้แจงวัตถุประสงค์	อ. มังกร			
10.00-12.00 น.	แบ่งกลุ่มย่อยเพื่อทำข้อมูลพื้นฐานตำบล (อาจแบ่งกลุ่มโดยใช้เกมเพื่อละลายพฤติกรรมผู้เข้าร่วมประชุม)	ผู้ประสานงานพื้นที่ + ผู้ประสานงานตำบล			
13.00-15.00 น.	แบ่งกลุ่มย่อยเพื่อค้นหาสถานการณ์ปัญหา และค้นหาศักยภาพชุมชนในการแก้ไขปัญหา	โอฬาร + ผู้ประสานงานตำบล			

15.30-16.00 น.	สรุปและปิดเวที	อ. มังกร หรือ ผู้ อาวุโสในเวที ประชุมเป็นผู้ปิด			
----------------	----------------	---	--	--	--

ข้อเสนอแนะ

- การอภิปรายจะเพิ่มเติมข้อมูลในเวทีระดับตำบลจะทำให้ข้อมูลสมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น และจำเป็นต้องดูว่าใครมีทักษะ ความรู้และความชำนาญในเรื่องใด หรือสนใจเรื่องไหนเป็นพิเศษ
- เวทีแลกเปลี่ยนจะเป็นเวทีสังเคราะห์และสกัดข้อมูลไปในตัว หลังจากเวทีระดับตำบล
- การคืนข้อมูลให้ชาวบ้านตำบลหนึ่งควรจะเป็นผู้ถือข้อมูลที่ได้จากการทำรายงานเวทีตำบล เมื่อมีข้อมูลในมือก็สามารถที่จะใช้ประโยชน์กับเวทีต่อไปได้
- การทำรายงานเวทีควรมีแผนที่ รูปภาพ ตาราง การโยง ให้เห็นภาพตามกระบวนการที่ได้รับจากการจัดเวที เพื่อให้ผู้ที่อยู่ในเวทีได้ใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่เกิดขึ้นจากการจัดเวที เช่น เอาฐานข้อมูลเรื่องเหมืองฝายให้แก่ อบต. เพื่อนำไปพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชน
- ควรมีการสกัดและสังเคราะห์ปัญหาในระดับตำบล เป็นเรื่องภายในและอยู่ใกล้ตัวของชาวบ้าน รวมไปถึงกลไกในการแก้ไขปัญหาในระดับตำบล ใครเป็นตัวจักรสำคัญในการแก้ปัญหานั้น ๆ โดยเริ่มจากการคนที่สนใจประเด็นปัญหาและการชักจูงโน้มน้าวจากผู้ประสานงานพื้นที่เพื่อให้เกิดการรวมตัวเพื่อให้เกิดกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหา นั้นๆ โดยเฉพาะ
- วิธีการคือ เอารายชื่อคนที่เคยร่วมเวทีมาวิเคราะห์ + คนทำงานต้องใช้ดุลยพินิจในการคิดเรื่องข้อมูลและมีชุดข้อมูลในมือในการเฝ้าประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องดิน, น้ำ , ป่า ฯลฯ
- การย้อนอดีตเพื่อเป็นฐานในการขับเคลื่อนปรากฏการณ์หรือการเปลี่ยนแปลงในอนาคต การจัดเวทีต้องเชื่อมโยงให้เห็นว่าเราจะสู้กับปรากฏการณ์หรือแนวโน้มสถานการณ์ปัจจุบันอย่างไร ในเวทีจะต้องค้นหาศักยภาพของชุมชนเพื่อเอาข้อมูลไปต่อรองในสถานการณ์ที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบัน
- สมรรถนะแห่งสิทธิจะเข้มแข็งได้ก็ต่อเมื่อชุมชนเข้มแข็ง
- คนทำงานวิจัยต้องฝึกทักษะในการวิเคราะห์อย่างเชื่อมโยง
- ควรมีกรณีตัวอย่างที่เกิดในพื้นที่โดยการศึกษาจากประสบการณ์ที่อยู่ใกล้ตัวในแต่ละเรื่อง และให้ชาวบ้านต่อชาวบ้านได้เรียนรู้และถ่ายทอดกันเอง โดยผู้ประสานงานพื้นที่เป็นผู้จัดฉาก

- การพัฒนาผู้นำต้องมีการพัฒนาทางความคิด เช่น การให้แกนนำชาวบ้านไปคุยและแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ใหญ่วิบูลย์ เข้มเฉลิม , การทำจดหมายข่าว, จัดประชุมสัมมนา ฯลฯ
- กระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านจะต้องเป็นกระบวนการเรียนรู้คู่กับสิ่งที่พบเห็นหรือเหตุการณ์ที่มีผลกระทบในชีวิตประจำวัน

ช่วงเวลาในการดำเนินกิจกรรม

1. งานที่ค้าง (อยู่ในเอกสารที่แจกชื่อ : ตารางปฏิบัติงาน โครงการสิทธิชุมชนลุ่มน้ำปิง, แดง, อด)
2. ข้อเสนอและข้อเสนอในการจัดระเบียบ

แผนที่ตำบลที่ต้องการจากการจัดเวที คืออะไรบ้าง ?

ถ้าต้องการจับ 3 ประเด็นหลัก + แผนที่คนจะเอาหรือยัง (อาจจะต้องมีการออกแบบฟอร์มหรือแผนที่ที่ต้องการลงไปตามระดับหมู่บ้านหรือตำบล)

1. ชุมชนหมู่บ้าน
2. ลุ่มน้ำ / ลำห้วยสาขา / เหมืองฝาย
3. ที่ดินทำกิน, พื้นที่เกษตร, พื้นที่สาธารณะ
4. พื้นที่ป่า

เรื่องหรือที่ประชุม

1. เวทีที่เหลือ 28 เวทีขอปรับเวลาในการจัดกิจกรรม
2. ถ้าจัดเวทีตรงกันจะมีปัญหาหรือไม่
3. เสนอฝ่ายข้อมูลจัดเวทีเชิงเนื้อหาในระดับแกน + มีข้อมูลที่เป็นเอกสาร เรื่องดิน, น้ำ, ป่า
4. คู่มือการวิจัยภาคสนามจะอยู่ในช่วงประมาณ 6 เดือนแรกหรือปีที่ 1 โดยเอาผลการเรียนรู้ของหลักสูตรไปยกร่างของ 6 เดือนแรกของปีที่ 2.

สรุปเวลาที่อยู่ในการจัดกิจกรรมที่เหลือ (ธันวาคม 2545-มกราคม 2546)

- 13-15 ธันวาคม 2545 ครอบรอบการวิจัย
- 16-18 ธันวาคม 2545 วางแผนงาน 3 ปี
- 20 ธันวาคม 2545 สรุปประเด็นดิน, น้ำ, ป่า (โดยคุณนิคม)

รายชื่อผู้เข้าร่วมการประชุม

1. นายนิคม พุทธา	หัวหน้าโครงการ
2. นายมังกร ชัยชนะดารา	ฝ่ายข้อมูล
3. นายโอฬาร อ่องพะ	ผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่ปิง
4. นางนุจิรัตน์ อ่องพะ	เจ้าหน้าที่ธุรการ / บัญชี
5. นายบุญมา บัวแก้ว	ผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่จืด
6. นายณัฐนิติ วุฒิธรรมปัญญา	ผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่แตง
7. นายวิเศษ สุนจิณพรม	ผู้ช่วยฝ่ายข้อมูล
8. นส. พัชรินทร์ บัวลอย	อาสาสมัคร
9. นายคมกฤษณ์ จันกลิ่น	อาสาสมัคร

สรุปและบันทึกการประชุมโดย

นส. พัชรินทร์ บัวลอย

รายงานการประชุมที่มวิจัย

โครงการสิทธิชุมชนศึกษาภาคเหนือ

: กรณีศึกษาลุ่มแม่ปิงตอนบน แม่แตงตอนบนและแม่จันตอนบน

วันที่ 15 -17 ธันวาคม 2545 ณ โครงการจัดการลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน

วาระการประชุม

1. ทบทวนเรื่องเอกสารข้อมูลและรายงาน

- ทบทวนเอกสารข้อมูลรายงานต่างๆ การปรับปรุงรายงานและปรับปรุงเป็นรายงาน 6 เดือนภายในวันที่ 22 มกราคม 46 โดยการหาผู้รับผิดชอบเรื่องการทำรายงานพิเศษ, พัชรินทร์, นุจิรัตน์และคมกฤษณ์

2. ทำแผนในช่วงสองเดือนที่เหลือ

- การทำแผนในช่วงสองเดือนคือ ธค.และมค. เพื่อชี้แจงในการปรับปรุงจากแผนงานเดิม
- ประเด็นปัญหาและพื้นที่วิจัย รวมทั้งผู้ปฏิบัติงาน ความชัดเจนในพื้นที่

3. ทำแผนกิจกรรม 3 ปี

- ทำแผนกิจกรรม 3 ปี เมื่อทำเสร็จต้องหาผู้มาวิจารณ์ปรับ แผนนี้สามารถปรับเปลี่ยนได้ โดยการยอมรับแนวคิดของคนทำงานว่าในพื้นที่สามลุ่มน้ำมีประเด็นอะไรบ้าง สรุปออกมา แยกแต่ละกลุ่มปัญหาที่ชัดเจนออกมา และการใช้ฐานข้อมูลทรัพยากรที่จะเพิ่มในการทำให้ประเด็นปัญหาที่มีความชัดเจนเชิงปริมาณ (เชิงประจักษ์) การตีความกรอบจากส่วนกลางเพื่อมาทำเป็นแผนสามปี และพื้นที่ในการทำวิจัยต้องชัดและแคบ โดยทำให้เสร็จภายในวันที่ 20 ธันวาคม 45 ผู้รับผิดชอบคือทีมงานทั้งทีม

1. ทบทวนเรื่องเอกสารข้อมูลและรายงาน

ที่ประชุมเริ่มการปรึกษาหารือจากประเด็นปัญหาลุ่มน้ำ เน้นในเรื่องของการละเมิดสิทธิ โดยสรุป เพื่อจะพัฒนาเป็นประเด็นการวิจัยต่อไป สรุปได้ดังนี้

1.1 ลุ่มน้ำจืด อ.พร้าว

- 1) ประเด็นการทำป่าชุมชน ความขัดแย้ง การละเมิดโดยชาวเขาในการทำลายป่า คูกรณีคือชาวบ้านที่สูง, นายทุนกับกลุ่มคนใช้น้ำพื้นที่ราบ (ประเด็นความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากร เพื่อจะนำไปสู่การหารูปแบบการจัดการทรัพยากรร่วมกันผ่านการเรียนรู้และตัดสินใจร่วมกัน เพราะความขัดแย้งมีหลายคู่กรณีแต่มีความซับซ้อนคือมี

โครงการสิทธิชุมชนศึกษาภาคเหนือ กรณีศึกษาลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน แม่แตงตอนบนและแม่จัน

1

ทั้งชุมชนกับชุมชนและชุมชนกับรัฐ เพื่อให้เกิดความครอบคลุมในประเด็นทรัพยากร
ด้านอื่นเช่นเรื่องน้ำด้วย)

2) ประเด็นเรื่องที่ดิน ด.แม่ปิง ความขัดแย้งระหว่าง สหกรณ์นิคมและชุมชน

1.2 ลุ่มน้ำแม่แดง อ.เวียงแหง

ประเด็นปัญหา

- 1) การประกาศขยายเขตป่าอนุรักษ์เข้าไปทับพื้นที่ป่าของชุมชนที่เคยใช้ประโยชน์
- 2) นายทุนบุกรุกป่าที่ชุมชนเคยใช้ประโยชน์ร่วมกัน เป็นการปิดกั้นไม่ให้ชุมชนได้เข้าไปใช้ประโยชน์

1.3 ลุ่มน้ำปิงตอนบน อ.เชียงดาว

- ประเด็นเรื่องป่าชุมชนคือการประกาศเขตป่าอนุรักษ์กับพื้นที่ใช้ประโยชน์ของชุมชน และการเข้าไปใช้ประโยชน์ของคนในพื้นที่ป่า

2. ที่ประชุมทบทวนรายละเอียดของแต่ละประเด็นปัญหา

1. ลุ่มน้ำแม่แดง อ.เวียงแหง

- 1) ชุมชนลุ่มน้ำแดงตอนบนได้รับผลกระทบจากนายทุนเข้ามาบุกรุกทำลายป่าที่ชุมชนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันโดยจ้างชาวบ้านบางคนเข้าไปแผ้วถางป่าเพื่อนำที่ดินไปใช้ประโยชน์ส่วนบุคคล เช่นทำการเกษตรเชิงพาณิชย์ เป็นการปิดกั้นไม่ให้ชาวบ้านเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าดังกล่าว
- 2) ชุมชนลุ่มน้ำแดงตอนบนได้รับผลกระทบจากการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติเชียงดาว,อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยเชียงดาวทับที่ทำกินและที่อยู่อาศัยตลอดจนพื้นที่ป่าใช้สอยของชุมชนทำให้ชุมชนไม่มีสิทธิเข้าไปใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่ป่าได้

2. ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน

- 1) ชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบนไม่มีสิทธิเข้าไปใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเนื่องจาก การประกาศเขตป่าอนุรักษ์(เขตอุทยานแห่งชาติเชียงดาวและอุทยานแห่งชาติศรีลานนา)ทับพื้นที่ป่าชุมชนที่ชาวบ้านได้เข้าไปใช้ประโยชน์มาก่อน การประกาศเขตอนุรักษ์ดังกล่าวได้เข้าไปกีดกันชุมชนจากทรัพยากรและเข้าไปทำลายฐานความรู้ของชุมชนเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรทำให้ชุมชนเกิดความอ่อนแอ
- 2) โครงการพัฒนาของรัฐในเขตลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบนได้ไปบั่นทอนศักยภาพของชุมชนในการจัดการทรัพยากร (กรณี ฝ่ายยางยางเชียงดาว ฝ่าย ร.พ.ช. ฝ่ายชลประทาน)ซึ่งโครงการดังกล่าวเหล่านี้ไม่ได้ศึกษาถึงผลกระทบของการจัดการน้ำต่อระบบเหมืองฝายของ

ชาวบ้านที่มีอยู่เดิม ตลอดจนไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินโครงการ

3. พื้นที่ลุ่มน้ำแม่จิด

- 1) ความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างชุมชนบนดอยกับชุมชนพื้นราบที่ส่งผลให้พื้นที่ป่าต้นน้ำแม่จิดเสื่อมโทรมลง เช่น การตัดไม้ทำลายป่า การขยายพื้นที่การเกษตรเชิงพาณิชย์ มีผลทำให้เกิดการช่วงชิงการใช้น้ำและมีแนวโน้มว่าปริมาณน้ำจะลดลงถึงขั้นขาดแคลน ในขณะเดียวกันพื้นที่ป่าต้นน้ำแม่จิดได้อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติศรีลานนาซึ่งกฎหมายอุทยานแห่งชาตินั้นได้จำกัดสิทธิของชุมชนในการเข้าไปใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและเกิดจากการปฏิบัติที่ลักลั่นระหว่างโครงการพัฒนาของรัฐเองกับชุมชนท้องถิ่นและชุมชนบนดอย อันส่งผลให้เกิดความปั่นทอนศักยภาพของชุมชนในลุ่มน้ำแม่จิดในการเข้าไปแก้ปัญหาความขัดแย้งในทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) ชาวบ้านในเขตลุ่มน้ำแม่จิดชุมชนในเขตลุ่มน้ำแม่จิด ไม่มีสิทธิในที่ทำกินและพื้นที่สาธารณะที่จัดสรรโดยนิคมสหกรณ์เนื่องจากนโยบายและแนวทางการปฏิบัติของโครงการนิคมสหกรณ์ไม่สามารถสร้างความเข้าใจให้กับชุมชน กรณีความคลุมเครือของเงินที่จัดสรรว่าอยู่ในความรับผิดชอบของนิคมพร้าวหรือกรมป่าไม้และความคลุมเครือในการออกเอกสารสิทธิ์ที่ออกโดยนิคมสหกรณ์

ประเด็นปัญหาร่วมของทั้ง 3 ลุ่มน้ำ ได้แก่

1. การประกาศพื้นที่ป่าอนุรักษ์ทับที่ทำกิน ที่อยู่อาศัย ป่าใช้สอย.. ของชุมชนในพื้นที่ 3 ลุ่มน้ำ

ผลกระทบ

- 1) ชุมชนไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากร
- 2) กีดกัน/ปิดกั้น สิทธิของชุมชนในการควบคุมทรัพยากร
- 3) ทำลายองค์ความรู้ ภูมิปัญญาและวิถีชีวิตดั้งเดิม
2. นายทุนจากภายนอกได้เข้ามาบุกรุกและถือครองที่ดินพื้นที่ในเขตป่าที่ชุมชนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันและนำที่ดินเหล่านั้นไปทำการเกษตรเชิงพาณิชย์ที่ใช้สารเคมีอย่างเข้มข้น เช่น สวนส้ม สวนพริก สวนมะม่วงน้ำดอกไม้ นากุ้ง

ผลกระทบ

- 1) ปิดกั้นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของชุมชน
- 2) สร้างความขัดแย้งในการใช้น้ำระหว่างชุมชนกับกลุ่มนายทุน
3. โครงการพัฒนาของรัฐในเขตลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบนได้ไปปั่นทอนศักยภาพของชุมชนในการจัดการทรัพยากร (กรณี ฝ่ายยางยางเชียงดาว ฝ่าย ร.พ.ช. ฝ่ายชลประทาน) ซึ่งโครงการดังกล่าวเหล่านี้ไม่ได้ศึกษาถึงผลกระทบของการจัดการน้ำต่อระบบ

เหมืองฝายของชาวบ้านที่มีอยู่เดิม ตลอดจนไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินโครงการ

4. ความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างชุมชนบนดอยกับชุมชนพื้นราบที่ส่งผลให้พื้นที่ป่าต้นน้ำแม่งัดเสื่อมโทรมลง เช่น การตัดไม้ทำลายป่า การขยายพื้นที่การเกษตรเชิงพาณิชย์ มีผลทำให้เกิดการช่วงชิงการใช้น้ำและมีแนวโน้มว่าปริมาณน้ำจะลดลงถึงขั้นขาดแคลน ในขณะเดียวกันพื้นที่ป่าต้นน้ำแม่งัดได้อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติศรีลานนาซึ่งกฎหมายอุทยานแห่งชาตินั้นได้จำกัดสิทธิของชุมชนในการเข้าไปใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและเกิดจากการปฏิบัติที่ลักลั่นระหว่างโครงการพัฒนาของรัฐเองกับชุมชนท้องถิ่นและชุมชนบนดอย อันส่งผลให้เกิดความบั่นทอนศักยภาพของชุมชนในลุ่มน้ำแม่งัดในการเข้าไปแก้ปัญหาความขัดแย้งในทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ชุมชนในเขตลุ่มน้ำแม่งัด ไม่มีสิทธิในที่ทำกินและพื้นที่สาธารณะที่จัดสรรโดยนิคมสหกรณ์เนื่องจากนโยบายและแนวทางการปฏิบัติของโครงการนิคมสหกรณ์ไม่สามารถสร้างความเข้าใจให้กับชุมชน กรณีความคลุมเครือของพื้นที่จัดสรรว่าอยู่ในความรับผิดชอบของนิคมพร้าหรือกรมป่าไม้และความคลุมเครือในการออกเอกสารสิทธิ์ที่ออกโดยนิคมสหกรณ์

ที่ประชุมเห็นว่าควรมีการจัดทำข้อมูลเชิงลึก ดังนี้

1. การประกาศพื้นที่ป่าอนุรักษ์ทับพื้นที่ทำกิน/ที่อยู่อาศัย ป่าใช้สอย
ลุ่มน้ำแม่งัด

อุทยานแห่งชาติศรีลานนา		ไร่
ถูกประกาศทับที่อยู่อาศัย		ไร่/ราย
ป่าชุมชนที่ได้รับผลกระทบ		ไร่
ประชากรในชุมชนที่ได้รับผลกระทบ		ไร่

2. นายทุนบุกรุก ถือครองที่ดินในเขตป่า/การเกษตรเชิงพาณิชย์/สารเคมี
นายทุนคือใคร/ จากไหน/ ทำที่ไหน/ อย่างไร
ทำอะไร/ พื้นที่กี่ไร่/ บริเวณไหน
ลุ่มน้ำไหน มีเหมืองฝายอะไรบ้าง

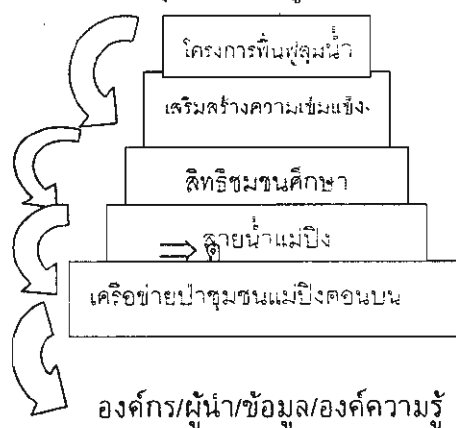
3. รายงานที่จะต้องส่งให้แก่ส่วนกลาง

1. รายงาน สามเดือนหลัง
2. รายงานผลการดำเนินงาน 6 เดือน
3. รายงานสถานการณ์ ประเด็นปัญหา แนวทางแก้ไข
4. รายงานฐานชุมชน ทรัพยากร วัฒนธรรม องค์ความรู้ ภูมิปัญญา

รายงานในข้อ 1,2 ต้องมีความชัดเจนจากเวทีสรุป ซึ่งตอนนี้ยังไม่ข้อมูลที่เป็นรูปธรรมไม่ออกมา เช่นประเด็นปัญหา คนที่จะเข้าร่วม ประสานงาน เพื่อทำกิจกรรมในลักษณะการศึกษาปัญหา เพื่อให้เห็นข้อมูลเชิงประจักษ์ว่ากระทำตามเป้าหมายหรือไม่

การทำแผนสามปี ต้องมีความต่อเนื่องจากกิจกรรมเวที โดยการใช้โครงการสามปีเป็นตัวตั้งเพื่อเอาข้อมูลจากเวที การสังเคราะห์จากเวที และมีการต่อยอดจากฐานข้อมูลของโครงการที่ได้ทำไปแล้ว ซึ่งจะนำไปพร้อมกับการพัฒนาเครือข่าย การพัฒนาของเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดเชียงดาว

อยากเห็นการมีส่วนร่วมของผู้นำ/ความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการและการบริหารจัดการ จัดการโครงการวิจัยสิทธิชุมชนร่วมกัน ได้อาศัยทุนเดิมที่มีอยู่แล้ว

ปิดการประชุมเวลา 17.00 น.

นายคมกฤษณ์ จันทลิน
ผู้บันทึกรายงานการประชุม

วันที่สองและวันที่สาม

ที่ประชุมได้ร่วมกันทบทวนและวางแผนปฏิบัติการ 6/2 สามเดือนที่สองของปีที่ 1

ประเภทแผน	กิจกรรม	การดำเนินงาน	ช่วงเวลา						ผู้รับผิดชอบ
			กพ.	มีค.	เมย	พค.	มิย.	กค.	
พัฒนสร้างคน	1. การอบรมทีมงานวิจัย	-จัดอบรมโดยเชิญวิทยากรจากภายนอกเข้ามาให้ความรู้แนะนำแลกเปลี่ยนโดยทีมงานวิจัยโดยเฉพาะฝ่ายข้อมูล จัดเตรียมหลักสูตรการอบรมประสานรูปแบบการอบรมกับวิทยากร	◆					◆	ส่วนกลาง
	2. อบรมทักษะในการทำกระบวนการวิจัย	-จัดอบรมโดยเชิญวิทยากรจากภายนอกเข้ามาให้ความรู้แนะนำแลกเปลี่ยนโดยทีมงานวิจัยโดยเฉพาะฝ่ายข้อมูล จัดเตรียมหลักสูตรการอบรมประสานรูปแบบการอบรมกับวิทยากร	◆					◆	
พัฒนสร้างองค์ความรู้	3. จัดเวทีทำแผนปฏิบัติของแกนนำชาวบ้าน 3ลุ่มน้ำ /3 ครั้ง	-แต่ละลุ่มน้ำจัดเวทีทำแผนปฏิบัติการของแต่ละลุ่มน้ำ							
	จัดเวทีประมวลองค์ความรู้หมู่บ้านต้นแบบ 1) กรณีลุ่มน้ำปิง ▪ ถอดองค์ความรู้หมู่บ้านต้นแบบ 2) กรณีลุ่มน้ำแม่แตง ▪ เดินเขตป่า ▪ สัมมนา พรบ. แร่ 3) ลุ่มน้ำแม่จิด ▪ จัดชุมชนต้นแบบ 3 ตำบล								

	เวทีจัดทำภาพถ่ายทอด หมู่บ้านต้นแบบ								
	เวทีเรียนรู้ระหว่างเครือข่าย ลุ่มน้ำ 3 ลุ่มน้ำ / 1 ครั้ง								
เดือนแรกของปี 2.	ทบทวนองค์ความรู้ ของลุ่มน้ำปิง								
	ลุ่มน้ำแม่แตง								
	5. สัมมนาเรื่อง"สิทธิ ชุมชนในกฎหมายที่ เกี่ยวข้องกับทรัพยากร เรื่อง								
	5.2 พ.ร.บ.เหมืองแร่ (แม่แตง)								
	5.3 ประมวลกฎหมาย ที่ดิน / สปก. (แม่จัน)								
	6. การติดตาม นโยบาย								
	6.1 พ.ร.บ.ป่าชุมชน								
	6.2 พ.ร.บ. น้ำ / ชล ประทาน								
	6.3 นโยบายที่ดินของ รัฐ								
	7. ติดตามโครงการ พัฒนาของรัฐ 7.1 เหมืองแร่ลิ้นในดัดที่ อำเภอเวียงแหง 7.2 ฝ่ายยางเชียงดาว 7.3 โครงการฟื้นฟูสาย น้ำแม่ปิง								
	8. ศึกษาดูงาน 8.1 การจัดการที่ดิน โดยชุมชนที่บ้านศรีเตี้ย อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัด ลำพูน								
	ศึกษาดูงานเหมืองแร่ โปแตสจังหวัดอุดรธานี ลี้								

	จังหวัดลำพูน.แม่เมะ จังหวัดลำปาง								
	8.3 การศึกษาการใช้ ประโยชน์จากป่า (อาหารจากป่า)บ้านทุ่ง ยาว จังหวัดลำพูน								
	8.4 การศึกษาการใช้ ประโยชน์จากป่า (สมุนไพร)บ้านสัน กลาง อำเภอพร้าว								
	8.5 การศึกษาดูงาน การจัดการป่าชุมชน พื้นที่อำเภอเชียงดาว								
	8.6 การจัดการน้ำโดย รัฐ กรณีฝายยาง แม่ ลาว จังหวัดเชียงราย								
	8.7 การจัดการน้ำ ระหว่างชุมชนพื้นราบ กับชุมชนบนดอย รูป แบบการจัดการความ ขัดแย้งในพื้นที่ลุ่มน้ำ ตาช้าง อำเภอดอย สะเก็ด จังหวัด เชียงใหม่								
	8.8 ศึกษาดูงานการ จัดการความขัดแย้งใน ทรัพยากรกรณีสวนส้ม อำเภอฝาง 8.9 ศึกษาดูงานการ พัฒนาทรัพยากร พรรณพืชพื้นบ้าน จังหวัดน่าน								

9. งานพัฒนาข้อมูล 9.1 ระบบข้อมูล 9.2 ฐานข้อมูล 9.3 การผลิตในรอบ 12 เดือน 9.4 การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในรอบ 12 เดือน 9.5 ประเพณี / พิธีกรรมในรอบ 12 เดือน องค์ความรู้ในการจัดการทรัพยากร 9.6 เอกสาร/งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 9.7 ข้อมูลชุดประเด็นปัญหา								
9.8 รายงานเวที(ทุกเวที) 9.9 ชุดรายงาน 3 เดือน/6เดือน/1ปี								
10. การสร้าง/ขยายชุมชนต้นแบบ 10.1 ป่าชุมชน 10.2 เหมืองฝาย/น้ำ								
10.3 การเกษตร/ความหลากหลายทางชีวภาพ								
11. การจัดตั้งองค์กรเครือข่าย								
12. การขยายพันธมิตร/ภาคีเครือข่าย								

สรุปและบันทึกการประชุมโดย
นส. พัชรินทร์ บัวลอย

รายงาน
เวทีการเรียนรู้เรื่องสิทธิชุมชนผ่านสถานการณ์ระดับตำบล
วันที่ 10 ธันวาคม 2545
ณ วัดแม่ฆ้อง ต. เมืองงาย อ. เชียงดาว จ. เชียงใหม่

เริ่มเปิดเวทีเวลา 09.00 น.

นายโอฬารอ่องพะ : ผู้ประสานงานโครงการลุ่มน้ำปิง

วันนี้เรามาพูดคุยกัน 2-3 เรื่อง เรื่องของข้อมูลขั้นพื้นฐานของตำบล และมีพี่น้องของตำบล ปิงโค้งมาเข้าร่วมด้วย ก่อนที่จะเข้าการพูดคุยกันก็ขอให้ผู้เข้าร่วมประชุมแนะนำตัวกันก่อนว่าเป็นใครมาจากไหน ซึ่งโอฬาร เริ่มต้นที่คุณวีระศักดิ์ ลาบวิสาน อยู่บ้านใหม่ หมู่ที่ 3 เป็นประชากรในพื้นที่อำเภอเชียงดาว เป็นทรัพยากรคนหนึ่งของพื้นที่ที่มีจิตวิญญาณเป็นกุศลของอำเภอเชียงดาว

เท่าที่ผมจดดูก็มีอยู่ 12 กลุ่มของ 2 ตำบล 11 กลุ่มก็มีประชาคม กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แม่บ้าน แก่เหือง แก่ฝ่าย มีการรวมการป่าชุมชน มีทางเทศบาล อบต. หัวหน้าอ่างเก็บน้ำ ทาง อสม. และผู้สูงอายุเข้าร่วม ก็ค่อนข้างจะมีความหลากหลายของกลุ่มเป้าหมายที่จะมาพูดคุยกันวันนี้ ในส่วนของวันนี้ผมคงจะไม่พูดอะไรมาก จะขอทางอาจารย์มังกรได้กล่าวพูดคุยกันก่อน แล้วก็มาเข้าสู่เรื่องของโครงการที่เราได้มาพูดคุยกันวันนี้ หลังจากนั้นแล้วคงจะแบ่งกลุ่มของตำบลออกไป คงจะไม่มีการรวมกันอย่างนี้ เหตุผลที่เราจะมาแบ่งกลุ่มพูดคุยกันวันนี้เดี่ยวหลังจากอาจารย์มังกรพูดจบแล้ว เราจะมาพูดคุยกันว่ามื่อะไรบ้าง

อ.มังกร ชัยชนะดารา

วันนี้ผมตั้งใจจะลองทบทวนที่ไปพูดในหลายเวที พูดยาวนี้มันจะทำให้สับสน เพราะฉะนั้นวันนี้จะพูดสั้นๆ ไม่เกิน 15 นาที เรามาลองทบทวนดู หลายๆท่านก็มาหลายเวทีแล้ว แต่ว่าอาจจะยังดูประเด็นบางอย่างอาจจะยังไม่ชัดเจน วันนี้จะทำให้ชัดเจนขึ้น ก็คือเรามาดูว่าที่เรากำลังทำอยู่ชื่อเขาชื่อโครงการสิทธิชุมชนศึกษาภาคเหนือ กรณีลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน แม่แตงตอนบน และแม่นะโครงการของเราเป็นโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการ พอบอกว่าวิจัยก็รู้สึกว่าจะชาวบ้านเองเข้าไปเกี่ยวข้อง เพราะมันเป็นเรื่องของนักวิชาการอะไรทำนองนั้น แต่งานวิจัยอันนี้ ถ้ามาคิดกันใหม่ว่าเป็นการเรียนรู้ เรียนรู้เพื่อที่จะทำความเข้าใจปัญหา ให้เกิดความรู้ความเข้าใจปัญหาต่างๆ มีความรู้ที่จะไปแก้ปัญหาได้ ก็จะเห็นว่าไม่ใช่เรื่องยุ่งยากสลับซับซ้อนอะไรมาก ทุกคนก็สามารถเข้ามาเกี่ยวข้องได้

เพราะงานวิจัยอันนี้เป็นการมุ่งว่าทุกคนมีปัญหาแล้วก็เรียนรู้ ทำความเข้าใจปัญหา แล้วก็คิดว่าต้องรู้ ต้องเข้าใจอะไรบ้าง เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ลักษณะทำนองนี้ แต่นั่นบอกว่าสิทธิชุมชน ศึกษา ก็หมายความว่าไปเน้นเรื่องของสิทธิ แต่ว่าเป็นสิทธิของชุมชน หรือสิทธิหน้าหมู่ของชุมชนที่ จะร่วมกันแก้ปัญหาต่างๆ และที่เราแยกออกมาว่าเป็นภาคเหนือก็แสดงว่าโครงการนี้มันมีที่ภาค อื่นๆด้วย เป็นโครงการภายใต้โครงการใหญ่ คือโครงการสิทธิชุมชนศึกษาของท่านศาสตราจารย์ เสน่ห์ จามริก ซึ่งในปัจจุบัน อ.เสน่ห์ จามริก ก็เป็นประธานกรรมการสิทธิมนุษยชน สิทธิตามมติชน แห่งชาติ เป็นองค์กรอิสระองค์กรหนึ่งในรัฐธรรมนูญ ที่มีหน้าที่คอยรับเรื่องหรือแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้อง กับการละเมิดสิทธิต่างๆ แล้วดูอีกนิดหนึ่งว่ากรณีลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน แม่แดงตอนบน และแม่จัดก็ หมายความว่าภาคเหนือของเรามุ่งศึกษาเฉพาะ 3 ลุ่มน้ำนี้คือแม่ปิงตอนบน ก็ได้แก่ในพื้นที่ของ อำเภอยางตลาด 6 ตำบลด้วยกัน เชียงดาวก็มี 7 ตำบล แต่ว่าที่อยู่ในเขตลุ่มน้ำแม่แดงตอนบน ซึ่ง รวมกับอำเภอยางตลาดอีก 3 ตำบล แล้วก็ส่วนของแม่จัดได้แก่อำเภอยางตลาด แต่แทนที่เราจะไปบอก ว่าเป็นการศึกษาในพื้นที่ อ.เชียงดาว พื้นที่อ.เวียงแหง และพื้นที่อ.พร้าว เราไม่พูดอย่างนั้น เพราะ อยากรจะให้มุ่งดูว่ามันเกี่ยวกับพื้นที่ลุ่มน้ำ ลุ่มน้ำก็หมายความว่ามันมีสันเขา แล้วก็เวลาฝนตกเนี่ย ฝนก็จะไหลจากสันเขาไปแอ่งด้านไหนก็เป็นลุ่มน้ำทางด้านนั้น ของทางเชียงดาวก็มีแม่น้ำสายย่อย ต่างๆไหลลงไปแม่น้ำปิง ส่วนทางเวียงแหงก็ลงไปที่ดินน้ำของแม่น้ำแดง ก็เลยเรียกว่าลุ่มน้ำแม่แดง ตอนบน ส่วนของพร้าว นั้น แม่น้ำสายหลักคือ น้ำแม่จัด แล้วก็แม่น้ำห้วยต่างๆที่ไหลลงไปแม่น้ำแม่จัด ดูลักษณะของลุ่มน้ำก็เป็นอย่างนี้ เพราะว่าเมื่อมองในพื้นที่ของลุ่มน้ำ ก็จะเห็นว่ามันติดปัญหาเรื่อง ตำบล เรื่องพื้นที่ปกครองออกไปส่วนหนึ่ง มันไม่ตัดขาด แต่ว่ามองในแง่ อยากรจะให้คิดในแง่ที่มัน เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ แล้วมันไม่สามารถไม่ดูเรื่องดิน เรื่องน้ำ เรื่องป่า ได้ทั้งหลายๆด้าน คนที่อยู่ ลุ่มน้ำเดียวกันก็สังเกตว่าจะมีชีวิตความเป็นอยู่คล้ายๆกันทำนองอย่างนั้น ก็เป็นเรื่องที่เราจะมาทำ ความเข้าใจร่วมกันต่อไป แต่นี่ของเราทางภาคเหนือ เราก็เน้นในเรื่องของดิน น้ำ ป่า เป็นตัวหลัก ใน อันที่เราจะเรียนรู้ร่วมกัน ก็เท่ากับว่าโครงการสิทธิชุมชนศึกษา เราจะทำอะไรบ้าง เราก็ทำความเข้าใจ ง่าย ๆ ในท้องถิ่นมีชุมชนท้องถิ่นอยู่ ชุมชนท้องถิ่นจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ตัวเองว่ามีปัญหาอะไร มี อะไรเป็นจุดแข็ง หรือที่เราเรียกว่ามีศักยภาพอะไรบ้าง มีองค์ประกอบต่างๆอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับ ท้องถิ่น เพื่อให้ท้องถิ่นได้รู้จักตนเองได้ชัดเจนขึ้น รู้จักตนเองเพื่อที่จะไปเกี่ยวข้องกับทรัพยากรที่มี อยู่ในท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ ในเรื่องดิน น้ำ ป่า เพราะว่าท้องถิ่นต้องอาศัยทรัพยากร เหล่านี้ในการดำรงชีวิต เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของเรา การที่จะไปเกี่ยวข้องก็ต้องมีความรู้ความเข้าใจ เรื่องสิทธิ สิทธิทั้งในแง่สิทธิมนุษยชนโดยทั่วไป ที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายรัฐธรรมนูญก็ดี ที่ปรากฏมา แต่เดิมในท้องถิ่นก็ดี แต่ว่าโดยรวมแล้วจะเน้นในเรื่องของสิทธิชุมชน หรือสิทธิหน้าหมู่ ที่จะเข้าไป แก้ปัญหาของทรัพยากรร่วมกัน ส่วนสิทธิตัวบุคคลจริงๆเนี่ย มันต้องมีส่วนเกี่ยวข้อง แต่ว่าเราไม่ได้

เน้นตัวนั้นเป็นตัวหลัก เราจะเน้นในเรื่องของสิทธิที่จะเข้าไปจัดการในเรื่องของทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า ซึ่งทางเหนือของเรามักจะเรียกว่าเรื่องหน้าหมู ก็เป็นทั้งสิทธิชุมชน ถ้าเข้าใจง่าย ๆ ก็คือเป็นสิทธิหน้าหมูของชุมชนที่จะเข้าไปจัดการเรื่องทรัพยากรของชาติ ที่นี้การที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างแท้จริงพูดโดยรวมก็คือว่าเป็นการไปแก้ปัญหาของท้องถิ่น แต่ที่ท้องถิ่นจะเข้าไปแก้ปัญหาของท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง เราก็คงเข้าใจเหมือน ๆ กันว่าท้องถิ่นเนียเขาเข้มแข็ง เราจะทำให้เขาเข้มแข็งแล้วแก้ปัญหาได้อย่างแท้จริง โดยทั่วไปแล้วเราก็ได้ยินชุมชนเข้มแข็งถึงจะไปแก้ปัญหาได้ การจะไปแก้ปัญหาได้ต้องทำอะไรบ้าง ก็เท่าที่เราพูดกันโดยทั่วไปก็ต้องมีการเรียนรู้ที่มีความเข้าใจ มีการฝึกกำลังร่วมกันแก้ไขปัญหา การจะแก้ไขปัญหาได้จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลายเรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นเรื่องสิทธิ อันนี้ในแง่ของโครงการเรา ไปเน้นเรื่องของสิทธิ ซึ่งเป็นตัวองค์ความรู้ที่สำคัญ สิทธิหลายๆเรื่องมันมีอยู่แล้วมาแต่ดั้งเดิมในท้องถิ่น กับที่มีปรากฏอยู่ใหม่ตามกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือรัฐธรรมนูญ เช่นเขาบอกว่าชุมชนท้องถิ่น ยังสามารถที่จะเข้าไปดูแลรักษาทรัพยากรได้ สามารถจะเข้าไปใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้ และโดยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่กล่าวถึง จะเห็นว่าเราสามารถที่จะเข้าไปจัดตั้งป่าชุมชนต่างๆได้ แต่ว่าจะให้มันชัดเจนขึ้นมีกฎหมายรองรับได้ ทำให้เกิดความมั่นใจแท้จริงได้ จำเป็นที่จะต้องมีการพระราชบัญญัติป่าชุมชนเข้ามารับรองในตัวนี้ เพราะว่าในรัฐธรรมนูญนั้น ก็จะพูดแต่เรื่องหลักสำคัญของสิทธิในแง่กว้างๆ เขามักจะบอกต่อท้ายว่า ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ เพราะฉะนั้นถ้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องป่าชุมชนได้แท้จริงก็ต้องมี พ.ร.บ.ป่าชุมชน มารองรับอย่างในกรณีของป่าชุมชนแล้วก็หลายท่านก็ติดตามมาโดยตลอด กฎหมายก็มีคืบหน้าเป็นอันดับหนึ่ง แต่ว่าไปติดขัดที่ไหน ไปติดขัดที่สมาชิกวุฒิสภาไปกำหนดประเด็นกฎหมาย ขัดแย้งกับความต้องการของชาวบ้านอยู่เรื่องหนึ่ง เขาบอกว่าไปตั้งป่าชุมชนในเขตอนุรักษ์ไม่ได้ ก็มีผลกระทบต่อนพื้นที่ทางเหนือทั้งหมดซึ่งจะต้องร่วมกันผลักดันให้มีการแก้ไขตัวนี้ให้มันถูกต้องเสีย ว่าให้สามารถตั้งป่าชุมชนในเขตอนุรักษ์ได้ ถึงจะดำเนินต่อไปได้ ก็ต้องทำความเข้าใจเพื่อที่จะเคลื่อนไหวให้มันออกกฎหมายมาให้เป็นประเด็นกับชาวบ้านอย่างแท้จริง เฉพาะเรื่องป่าก็เห็นว่าเราพอใจในระดับหนึ่ง แต่มันยังมีปัญหาเรื่องที่ดิน ที่หากินมีปัญหายุ่ง เรื่องน้ำที่จะมี พ.ร.บ.น้ำออกมา ที่ถึงขนาดพูดกันทั่วไปว่าต่อไปไม่แน่นอน จะมีมีเตอร์ในทุ่งนา เพื่อที่จะดูว่าที่ไร่ที่สวนใครใช้น้ำไปก็ลูกบาศก์เมตร ต้องมีการเก็บกัน ซึ่งฟังดูแล้วมันไม่น่าจะเกิด แต่ถ้าติดตามให้มันน่าจะเกิดขึ้นได้ เพราะฉะนั้นคนในท้องถิ่นก็คือพวกเราชาวบ้านจำเป็นที่จะต้องติดตามและเรียนรู้ เพราะถ้ากฎหมายออกมาแล้ว เตียวเขาออกมายังงั้นมาแก้ที่หลังมันก็จะลำบาก ถ้ามันไม่สอดคล้องกับความต้องการของเรา เตียวนี้เราจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจตั้งแต่ก่อนที่จะกฎหมายจะออก ไม่อย่างนั้นถ้ากฎหมายออกมาแล้วกฎหมายก็ว่าอะไร ก็ว่าทุกคนจะสร้างความไม่รู้จักกฎหมายไม่ได้เวลามีปัญหาเกิดขึ้น ฉะนั้นถ้าเราจะรู้กฎหมายจริง เราก็จะต้องเข้าไปมี

นั่นที่เราเข้มแข็งขึ้นมาอย่างแท้จริงเนี่ย เราบอกว่าตัวหลักสำคัญที่สุดของทรัพยากรคืออะไร การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรนี้ แต่เดี๋ยวมีเขตป่าชุมชนเอาไว้แค่ดูแล มันก็ไม่มีใครเห็นความสำคัญ มันก็ต้องพยายามฟื้นฟูความเข้าใจให้ได้ว่าในป่าชุมชนมันมีอะไรดีๆอีกเยอะ เช่นมีสมุนไพร นอกเหนือจากที่เรารู้เรื่องเห็ด เรื่องหน่อ เรื่องเห็ด มันยังมีสมุนไพรอยู่ในป่า ซึ่งถ้าเรารู้แท้จริงเราอาจจะพบว่ามันมีคุณเมหาศาล แล้วต่างชาติเนี่ยอยากได้ความรู้เหล่านี้ไป ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพรในบ้านของเราเนี่ย เอาไปทำยาขายเรา เนี่ยเขาก็ได้ประโยชน์จากตรงนั้น แต่ถ้าเรารู้คุณค่าที่แท้จริงแล้วเราก็จะหวงแหนมากขึ้น จะร่วมกันดูแลรักษามากขึ้น แล้วจะเป็นประโยชน์มหาศาลสิ่งดีๆเหล่านั้นอย่างคนที่ไม่เข้าใจเรื่องตัวยา ในป่าเดินเข้าไปในป่าแล้ว เราไม่รู้จักก็อาจเอามิดไปตัดเสีย อยากให้เขา รู้จักว่ามันเป็นสมุนไพรที่มีค่า ที่มีประโยชน์อย่างยิ่งในการรักษาสุขภาพของเรา ก็คงไม่มีใครทำลายมัน แต่ถ้าไม่รู้คุณค่าเราก็สับทิ้งลูกเดียว เหมือนกับต้นหญ้าที่ขึ้นตามบ้านเนี่ย หญ้าบางชนิดก็มีคุณค่าเป็นตัวยา คนที่รู้จักรักษา คนไม่รู้ก็ถางทิ้งลูกเดียว ในป่าก็เช่นเดียวกันถ้าเรารู้คุณค่า รู้ประโยชน์ของป่าอย่างแท้จริงก็ทำการดูแลรักษาป่าเหล่านั้นอย่างแท้จริง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เราค่อยๆเรียนรู้ ความรู้ดั้งเดิมเราเกี่ยวกับสมุนไพรในป่าถามว่ามีไหม มันมีอยู่ แต่ถ้ามันไม่ได้รับการถ่ายทอดต่อไปหรือไม่มีการฟื้นฟูขึ้นมา เราก็ไม่เห็นประโยชน์ของมัน เราก็ไม่สนใจที่จะดูแลรักษา ทั้งหมดเนี่ยมันเกี่ยวข้องกัน ทั้งความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิดั้งเดิม สิทธิรัฐธรรมนูญ และความรู้ที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์หรือคุณค่าของทรัพยากร มันก็ต้องเข้ามาเรียนรู้ด้วยกันทั้งหมดแล้วเราจะรู้จักเข้าไปจัดการดูแลในเรื่องเหล่านี้ได้อย่างถูกต้องแท้จริง ก็จะเกิดประโยชน์ที่ยั่งยืนยาวนานต่อไป เพราะฉะนั้นโดยสรุปโครงการของเราเนี่ยเป็นโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่มุ่งให้คนที่มีความรู้ในท้องถิ่นด้วยกันอย่างเช่นปัญหาเรื่องดิน น้ำ ป่า มารวมตัวกันเพื่อเรียนรู้ร่วมกัน แล้วเอาความรู้ไปจัดการปัญหาให้มันคลี่คลายไป ก็สามารถแก้ได้ แล้วปัญหาเหล่านี้ถ้าเราแก้ได้ก็จะทำให้ชุมชนเข้มแข็งขึ้น แล้วสุดท้ายก็สามารถที่จะพึ่งพาตัวเองได้ ก็เป็นทางเลือกหนึ่งในหลายๆทางเลือกที่เราจะมาเรียนรู้แก้ปัญหาพร้อมกัน แล้วปัญหาเรื่อง ดิน น้ำ ป่า มันเป็นปัญหาที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่น เพียงแต่ว่าเรายังไม่ได้ลงมือปฏิบัติอย่างแท้จริงเท่านั้นเอง แล้วเวทีวันนี้สุดท้ายก็อยากจะได้คนที่สนใจปัญหาอย่างแท้จริง ก็ให้เห็นว่าปัญหาที่แท้จริงมันอยู่ในท้องถิ่น แล้วก็พยายามที่จะเข้าใจ เพราะเรื่องเหล่านี้มันเป็นเรื่องไม่ค่อยเป็นปกติในชีวิตเรา เราคนมาจัดกลุ่ม ซึ่งถ้าเป็นเรื่องอื่น เช่นปลูกข้าวเหลือง ปลูกข้าวเราก็มีคนรวมกลุ่มช่วยงานกันอยู่แล้วมันก็สำเร็จไป บรรลุผลไปอย่างหนึ่ง แต่พอถึงขั้นเรามาฝึกวิธีคิด วิธีแก้ปัญหาก็เกี่ยวข้องกับเรื่ององค์ความรู้เนี่ย มันไม่ใช่วิถีปกติของชาวบ้าน เพราะฉะนั้นก็ต้องใช้ความพยายามพอสมควร ในการที่จะทำให้เกิดสิ่งเหล่านี้ขึ้นมา เพราะว่าเดี๋ยวนี้ไม่ว่าที่ไหนก็ตามจะแก้ปัญหาคอนในชุมชนในท้องถิ่นต้องมีการรวมตัว เป็นเครือข่าย เพื่อที่จะทำความเข้าใจ หรือเรียนรู้ตลอดเวลา แล้วเอาความรู้เนี่ยเข้าไปเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหา มันจะแก้ไขปัญหามาได้ แล้วโดย

รวมในเวทีวันนี้ก็จะพยายามจะระดมกันออกมาให้ได้ ไล่กันมาตั้งแต่บางท่าน หลายท่านในที่นี้เป็นผู้นำชุมชน เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานป้าชุมชน ประธานประชาคม กิจกรรมที่จะเกิดขึ้นนี้ เบื้องต้นก็ขอความกรุณามันเป็นความจำเป็น อาจจะเริ่มตั้งแต่ทำแผนที่ตำบล ทำอะไรก็แล้วแต่ให้มันครบกระบวนการเพื่อที่เราจะได้ค่อยๆเข้าใจร่วมกัน บางทีก็บอกว่าในตำบลเวลานี้ก็รู้กันอยู่แล้วทำไมจะต้องมาทำแผนที่อีก เดียวก็รู้ว่าท่านรู้ดีนี้ ท่านรู้พอหรือยัง ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า อะไรเป็นปัญหามันอยู่ที่ไหนอย่างไร เราจะเป็นขั้นเป็นตอนไป แต่สุดท้ายขอให้ทุกคนตระหนักในปัญหา แล้วก็สนใจที่จะมาช่วยกันแก้ปัญหา แล้วก็ร่วมกันเรียนรู้ เป็นหนทางที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ สู่การเรียนรู้ที่แท้จริงได้ ส่วนทางเจ้าหน้าที่โครงการก็เพียงมาสนับสนุนจัดเวทีให้ จัดทำเอกสารให้ ก็เป็นผู้ช่วยของท่าน เพราะคนที่จะทำวิจัยที่แท้จริง ก็คือผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ซึ่งศัพท์ทางวิชาการก็คือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามารวมกลุ่มเรียนรู้ เรื่องนั้น แก้ไขปัญหาเรื่องนั้นอย่างแท้จริง เพราะถ้าแก้ปัญหारेื่องที่ชัดเจน อยากจะแก้ปัญหारेื่องที่ชัดเจน จนกระทั่งสุดท้ายสามารถทำให้ดูแลรักษาที่ดิน ทั้งที่ดินสาธารณะประโยชน์ได้ สามารถทำให้ออกเอกสารสิทธิที่ถูกต้องตามกฎหมายได้ ประโยชน์ตกกับใคร ประโยชน์จะตกอยู่กับผู้ร่วมมือกันแก้ไข ผู้ที่ประสบปัญหาร่วมกันแก้ไข สุดท้ายก็แก้ไขปัญหาก็ได้ ก็ทำให้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้านมันอยู่ได้ หรือว่ากรณีที่ดินที่ยังไม่ออกเอกสารสิทธิ ก็สามารถออกเอกสารสิทธิได้ มันไปติดขัดว่าด้วยกฎหมายก็จำเป็นต้องรวมกลุ่มกันช่วยแก้ไข ให้กฎหมายนั้นมันเปลี่ยนแปลงไปตามที่เราต้องการ

ต่อไปเป็นการแบ่งกลุ่มเพื่อทำแผนที่แบ่งเป็น 4 กลุ่ม

- กลุ่มที่ 1. เมืองงาย อยู่ศาลาล้างใหม่ 18 คน
- กลุ่มที่ 2. เมืองงาย อยู่หน้าวิหาร
- กลุ่มที่ 3. ปิงโค้ง อยู่ศาลาประชาคม
- กลุ่มที่ 4. ปิงโค้ง อยู่โรงครัว

วันนี้ก็ขอให้แต่ละบทบาทนำเสนอแลกเปลี่ยนกัน ขอให้ช่วยกันทำในเรื่องของแผนที่ของตำบลตัวเอง อย่างกรณีเมืองงายแยกเป็น 2 กลุ่ม มีอยู่ 4-5 เรื่อง ที่จะขอให้ช่วยกันทำ หนึ่งลองทำแผนที่ของชุมชนในตำบลเมืองงายและปิงโค้งว่าถนนสายนี้หมู่บ้านตั้งอยู่ที่ไหนบ้าง และมีหมู่บ้านอะไรบ้าง ในตำบลมีลำห้วยหลักอะไรบ้าง ลำห้วยสาขาอะไรบ้าง ในกรณีตำบลเมืองงาย ห้วยแม่งายและติดลำห้วยแม่งายจะมีห้วยย่อยมาลงที่ห้วยงายอีก แล้วก็ยังมีอ่างเก็บน้ำที่ไหน อ่างเก็บน้ำแม่งายหรืออ่างเก็บน้ำระบบเหมืองฝายที่ไหนบ้าง ไม่ว่าจะเป็นฝายไม้ ฝายคอนกรีต หรือว่าฝายน้ำล้นก็ดี แล้วก็ดูว่าแต่ละฝายเอาน้ำเข้านาที่ไหนบ้าง บ้านไหน นาก็ไร รับน้ำเท่าไรบ้าง แล้วก็พื้นที่ป่า ว่า

บ้านตัวเองมีป่าที่ไหนบ้าง ป่าอนุรักษ์หรือว่าป่าเขตอุทยาน สุดท้ายอยู่ที่การเกษตร อันสุดท้ายนี้ก็แล้วแต่ถ้าทำได้ ถ้าทำไม่ได้ก็ไม่เป็นไร แต่ให้เลือกอยู่ 4 ตัวนี้ เรื่องของแม่น้ำสายหลัก เรื่องของเหมืองฝาย เรื่องของป่า ซึ่งบอกว่าเหมืองทั้งหมดมี 4 กลุ่ม ซึ่งมีพ่อหลวง กำนัน แก่เหมือง แก่ฝาย หัวหน้าอ่างเก็บน้ำ ทั้งเกษตร ประชาคม ก็ขอให้แต่ละกลุ่มช่วยกันระดมหน้อย วาดเป็นแผนที่ออกมา แล้วหาคนนำเสนอ 1 คน

ช่วงนำเสนอผลที่ได้จากการแบ่งกลุ่มย่อย

กลุ่มที่ 1. ตำบลปึงโค้ง

ครับขอสวัสดิ์ครับท่านผู้เข้าร่วมอบรม สัมมนาเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ผมเป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 บ้านแม่ป๋าม ต.ปึงโค้ง ก็ร่วมกันหลายๆฝ่าย หลายๆ คน เขียนแผนที่มาตามที่เขากำหนดให้ คือต.ปึงโค้งเขตติดต่ออยู่ที่อ.ไชยปราการ เริ่มจากไชยปราการก็เป็นบ้านหัวโท หมู่ที่ 6 การทำมาหากินของหมู่บ้านหัวโท คือส่วนใหญ่จะหาหินจากป่า พื้นที่ราบ นา ไม่มี แล้วก็มาหมู่ 9 ห้วยจะดำน ก็หาหินจากป่า หาหินจากไร่ นาไม่มี แล้วก็มาบ้านหัวหลัก หมู่ 7 หมู่ 7 นี้ก็มีไร่ หาหินกับไร่โครงการหลวง เพราะโครงการหลวงตั้งอยู่ที่นั่น ห้วยหลักก็มี 2 หมู่บ้าน คือบ้านห้วยลึก แยกออกมาเป็นบ้านคนเมืองก็คือบ้านใหม่สามัคคี หมู่ 10 มาอีกบ้านก็หมู่ 8 บ้านปางม่ บ้านปางม่นี้ก็หาหินเรื่องหิน อีกบ้านบ้านปางเมืองหมู่ 2 มีพื้นที่ราบเยอะ มีสวนลำไย ตอนนั้นก็บ้านปึงด้าง ไม่มีพื้นที่ทำกิน มีแต่ไร่ สวน แล้วก็เข้าไปทางสายพร้าว มีแม่ป๋าม แม่ป๋ามนอก แม่ป๋ามใน แม่ป๋ากู้ สันโป่ง ปางมะเผา กิ่งไฮ ปางมะกอ ห้วยน้ำริน กอดป่าปง ปึงโค้งมี 13 หมู่บ้าน มีเส้นแม่น้ำ แม่น้ำที่จะมาหล่อเลี้ยงต.ปึงโค้งนี้ก็เริ่มจากหมู่บ้านหัวโท คือเป็นลำน้ำแม่ก้อย มาลงที่ลำน้ำป๋าม บ้านออนนี่ลำน้ำป๋าม ลำน้ำป๋ามมาน้ำแม่ก้อย จากหัวโทมาชนกับลำน้ำแม่ป๋าม แล้วจากปางเมือง ปางม่ อยู่ระหว่างครึ่งกลางที่มีน้ำแม่อีกแม่หนึ่ง คือน้ำแม่มาด น้ำแม่มาดนี้ก็มาชนกับน้ำแม่ป๋ามเหมือนกัน น้ำป๋ามก็มาชนกับน้ำปึง ลำน้ำปึงก็มาจากเมืองงาย ส่วนสาขาที่ย่อยๆก็มาจากห้วยปง ห้วยปลาตุก อ่างห้วยปลาตุก ลำน้ำห้วยโป่ง อันนี้มาจากปางมะเผา ถ้ามาจากกิ่งไฮก็เป็นลำน้ำอีกแม่หนึ่ง ซึ่งกิ่งไฮนี้เขตติดต่อสายพร้าวมา ก็มีน้ำหลายๆสายที่หล่อเลี้ยง ส่วนใหญ่น้ำสาขาย่อยก็มาลงที่น้ำปึง ปัจจุบันนี้ เมื่อก่อนเมื่อ 20 ปีที่ผ่านมา น้ำนี้จะลึกทุกแม่ โดยเฉพาะน้ำป๋ามจะท่วม แต่ปัจจุบันน้ำนี้จะข้ามได้ทุกที่ แม้แต่หลังฝายที่บ้านแม่ป๋าม เมื่อก่อนนี้เป็นน้ำที่เย็น สาเหตุคงจะสังเกตได้คือป่าน้อยลง เพราะคนหาหินจากป่าโดยไม่คำนึงว่าหาหินไปแต่ก่อนนี้ตัดไม้กัน จะต้องหาไม้ 4-5 ต้น เพื่อมาทำเลื่อนไม้ แต่วันนี้ยังไม่สำคัญเท่าการล้มป่า ถางไร่ แล้วก็เผาถ่าน เผาถ่านนี้จะเสียหายมากกว่า เพราะฉะนั้นพื้นที่ทำกินในปึงโค้ง พื้นที่นาจะอยู่ที่บ้านแม่ป๋าม ปางมะเผาส่วนอื่นจะเป็นไร่แทบทั้งสิ้น พื้นที่ทำกินก็ไม่มาก ส่วนพื้นที่ป่าก็ไม่มาก จะมี 2 ลักษณะ คือป่าปลูก ป่าปลูกก็คือสวนป่า แม่

อ้อยจะคาบครึ่งกลางระหว่างด.ปิงโค้ง หมู่บ้านแม่ป๋าม บ้านแม่โก้ง ส่วนสายตะวันออกทางน้ำป๋ามนี้จะเป็นป่าอุทยานแห่งชาติศรีล้านนา ฉะนั้นการป้องกันป่าชุมชนตามที่ผมเคยไปกับทางกรุงเทพ คือมันไปติดที่เขาไม่ให้ตั้งป่าชุมชนในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ พื้นที่เขตอุทยาน เคยมีปัญหาในวุฒิสภา การตั้งป่าชุมชนจะต้องมีกฎหมายรองรับ แต่เมื่อก็มีคนบ่นว่ามีแต่เวทีเมื่อไหร่มันจะสิ้นสุด การเปิดเวทีที่จะต้องเปิดไปเรื่อยๆ จนกว่าความเห็นของแต่ละคนมารวมเป็นจุดเดียวกันถึงจะไปกันได้ เพราะเดี๋ยวนี้เราต่างคนต่างคิด ต่างคนต่างทำก็ทำได้มาเปิดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เมื่อก็ก็ฟังอาจารย์มังกร เขาอธิบายได้ดี ผมก็งงจบแค่นี้ครับ

นายโอฬาร อ่องพะ : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน

ครับก็เห็นภาพรวมของปิงโค้ง หมู่ที่ 1 ก็เห็นได้ว่าเมื่อกี้พ่อหลวงอธิบายว่า ถนนฟากนี้เมื่อก่อนเป็นน้ำแม่ป๋าม เป็นเขตสวนป่าปลูก ฟากทางขวามือทางนี้ก็เป็นเขตอุทยานแห่งชาติเขiangดาวประกาศเมื่อปี 2543 เป็นป่าอนุรักษ์ ทางฟากน้ำแม่ป๋ามก็เป็นป่าอนุรักษ์ของประชาชาติศรีล้านนาประกาศปี 2532 จะเห็นได้ว่าแต่ละพื้นที่ป่าตรงนี้จะป็นป่าอนุรักษ์ทั้งหมดเลยก็เห็นภาพรวมพอสมควรอยู่ เดี่ยวดูของปิงโค้งอีกกลุ่มหนึ่ง

สวัสดิ์ครับ ผมเป็นอดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ 11 ปัจจุบันผมทำงานเกี่ยวกับร่วมกับเครือข่าย เป็นคณะกรรมการ และเป็นผู้ประสานของด.ปิงโค้ง พูดตามหลักแล้วอย่างที่พ่อหลวงได้พูด ด.ปิงโค้งส่วนใหญ่จะอยู่ในป่า มามองภาพรวมแล้ว ด.ปิงโค้งมีเขตป่าที่กว้างขวางทุกหมู่บ้าน ไม่มีหมู่บ้านใดที่ไม่มีป่า มีทุกหมู่บ้าน มีแต่ปิงโค้งบ้านเดียว หมู่ที่ 3 แปรลกกว่าเพื่อน มีป่าแต่ที่ไม่มีป๋ามันแปลกใจมีแต่พื้นที่ทำกิน เพราะบ้านปิงโค้งเป็นสวนป่า ไม่มีป่าอนุรักษ์ ผมจะพูดบรรยายเรื่องป่า ข้างบนก็จะป็นหัวโท ผมจะพูดเหมือนพ่อหลวงพูด นี่ก็บ้านห้วยจะดำน บ้านห้วยลำหู่ 7 บ้านแม่คำจี้ ผมจะพูดเน้นเรื่องน้ำ น้ำนี่เป็นสิ่งสำคัญ เหมือนกับสายเลือดที่หล่อเลี้ยงเรามา ด.ปิงโค้งก็มีฝายอยู่หลายด้าน มีทั้งใช้ได้และใช้ไม่ได้ก็มี อย่างบ้านปางมะเผาก็มีอยู่ 2 ฝาย 3 ฝาย มีฝายแม่ปู้อันนี้ก็ใช้ทางการเกษตร บ้านดงมะป้าที่ทางเข้าบ้าน เมื่อก่อนนี้น้ำแม่ปู้นี่เป็นน้ำใหญ่ เดี่ยวนี้หินมันฟุ้งเพราะว่ามันไม่มีน้ำ ตามหลักหน้าแล้งเดือนเมษายนนี้น้ำมันขาดแคลน ระยะช่วงกลางพรรษานี้น้ำก็พอมีพอสมควร ที่เอามาใช้การเกษตรได้ ทำไร่นาได้ หลังจากเกี่ยวข้าวแล้ว บางส่วนก็ทำไร่ ทำสวน หรือว่าทำสวนหอม เป็นบางส่วนจะทำมากก็ไม่ได้เพราะน้ำไม่เพียงพอ สายหัวป่องก็เหมือนกัน เมื่อก่อนนี้ยังจำได้ เมื่อก่อนนี้ยังเป็นหมู่ 4 ไม่ใช่หมู่ 11 ร่วมกับปางมะเผาก็อยู่ ก่อนที่จะเปิดอ่างฝาน้องรู้ไหมครับว่าเป็นป็นยังงี้ถึงน้ำแห้ง เพราะต้นไม้ แก้วริมน้ำห้วยชาวบ้านพากันล้มกันเลื้อยเพราะว่าน้ำจะท่วม พอล้มป่าแล้วปัจจุบันน้ำห้วยป่องไม่พอชี้ให้เห็นความคิดของคนเราแตกต่างกันว่า มองข้ามว่าน้ำจะท่วมแล้ว น้ำท่วมมันจะตาย ก็ตัดเอาไปใช้ประโยชน์ เอาไปขายให้นายทุน ผลประโยชน์อยู่ที่

นายทุนไม่ใช่คนทำ คนทำก็แค่เลี้ยงท้องเลี้ยงไส้ ที่นี้ปัญหาที่ว่าน้ำห้วยโป่งไม่เพียงพอ อีกต่อมาก็สร้างอ่างฟอระวงขึ้นมาอีก ฟอหลวงวงก็เหมือนกัน คณะกรรมการหรือว่าแก่เหมือง แก่ฝาย ปางมะเผาเนี่ยเขาดูแลเต็มที่ ก็ไม่แพ้คนลักลอบตัดไม้ ขุนหัวน้ำไม่มีไม้ตะเคียนล้มเพียวไร ไม่มีเตี้ยวนี่ แต่ก่อนนี้ไม่มีว่าต้นไม้ใหญ่นี้ น้ำจะไหลกันเยอะ แต่เตี้ยวนี่ไม่มีแล้วน้ำ ก็รู้สึกว่ามันค่อยเพียงพอ เอามาช่วยฝายห้วยโป่งยังไม่มี อันนี้แหละคือปัญหา ถ้าเราไม่ดูแลไม่รักษาป่าไว้ให้ลูกหลานเรา ต่อไปลูกหลานเราจะลำบาก จะหากินอะไร ป่าไม่มีหลายอย่าง อย่างสวนป่าเนี่ยอย่างที่ว่าฟอหลวงอินทรวาป่าธรรมชาติป่าอุทยานเนี่ยมันคนละอย่างกัน ป่าธรรมชาติมันมีหลากหลาย มีทั้งยาสมุนไพรรักษาโรค อาหารทุกอย่างอยู่ในนั้น นก ไม้ ก็ได้กินผล ถ้าเป็นสวนป่าหมอดิสริ์ นกก็ยังไม่ได้กินผล เพราะเป็นป่าไม้สักหมด นกจะกินไม้สักก็ไม่ได้ จะกินผลไม้ ไม้อย่างอื่นที่กินได้ ถ้าเป็นสวนป่าของไม้สักเนี่ยนกก็ยังไม่มี สัตว์ป่าก็จะมี ชาวบ้านจะทำมาหากินก็ไม่มี ไม่เหมือนป่าธรรมชาติ ที่เราดูแลรักษามันมีทุกอย่างอยู่ในนั้น แม้แต่เห็ดก็ยังขึ้น ถ้าเป็นสวนป่าโดยเฉพาะป่าสักเนี่ยเห็ดก็ยังไม่ออก มันแตกต่างกันระหว่างกลไกของรัฐกับของชาวบ้านที่ดูแลมันแตกต่างกันอย่างนี้แหละ เรื่องยาสมุนไพรรักษาโรคก็เหมือนกัน ไม่มี เขาถางหมด ไม่มีอะไรสักอย่าง เหลือแต่แผ่นดิน ที่เราปลูกใหม่มันก็ดี ไม่ใช่ไม่ดีแต่ที่ผืนดินที่เราปลูกมันจะไม่ดี แต่ป่าธรรมชาติมันมีทุกอย่าง ยังมีถึงปัจจุบัน ขณะนี้ทุกอย่างมีแต่หายก็ยังมีหน่อ เห็ด ยาสมุนไพรรักษาโรคแล้วมาอีกบ้านหนึ่งที่เป็นบ้านหมู่ 2 เขาก็มีฝายเหมือนกัน มีฝายอ่างบ้านดง อันนี้คือบ้านหมู่ 3 บ้านดง ก็มีหลายหมู่บ้านที่มีฝาย มีปางมะเผา แม่ปาม ปางเพื่อง มีอ่างแม่หางบ้านแม่หาง แล้วก็ยังมีอีกฝายหนึ่งที่ปางมะเผาที่ใช้ไม่ได้ ฝายแม่ป่าดู่ที่หลังโรงเรียน เตี้ยวนี่ดินอยู่ข้างหลังฝาย เมื่อก่อนนี้ฝายที่ปางมะเผามีถึง 2-3 เมตร เตี้ยวนี่ไม่มีสักเมตร เพราะมันเท่าหลังฝาย เพราะมันดินเขิน 4-5 ฝายเนี่ยเราก็เสียตังเงินงบประมาณที่สร้างไว้ เหมือนกับว่าเอาเงินไปทิ้งไม่ได้รับผลประโยชน์อะไรสักอย่าง เป็นฝายคอนกรีต สร้างไว้โดยเปล่า การเกษตรก็ไม่ได้ใช้เพราะว่าดินมันเต็ม ที่เรียกว่าดินมันมนจนใช้ไม่ได้ในปัจจุบันนี้ ผมขอบรรยายจบแค่นี้

นายโอรุณ อ่องพะ : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน

ก็เห็นแล้วนะครับในส่วนของปิงโค้ง อันที่ขาดตกหล่นไปหรือว่าไม่มีน้ำก็มี ก็เอามาเสริมแต่งให้มันเต็มของปิงโค้ง ก็พี่น้องเมืองงายก็คงจะเห็นสภาพปัญหาของปิงโค้งด้วย เพราะในปิงโค้งเนี่ยมันเป็นดงไม้สัก แต่ก่อนไม้สักทางเชียงดาว แม่ปามมีเยอะ เป็นจุดจุดหนึ่งที่มีความหลากหลายของไม้สักค่อนข้างจะสูง แล้วพอหมดแล้วทางป่าไม้ก็มาปลูกไม้สักต่อ ซึ่งการปลูกป่ามันไม่เหมือนป่าธรรมชาติ มันมีความแตกต่างกันอยู่ ผมเองก็ยังไม่สรุปอะไร ในส่วนของด.ปิงโค้ง จะดูของเมืองงายอีก 2 แผนี่ก่อน

กลุ่มที่ 2. ต. เมืองงาย

ก็สวัสดิ์นะครับพี่น้องที่เข้าร่วมในวันนี้ ผมก็น้องใหม่ที่เข้ามาสู่วงการ ก็คิดว่าก็ขอพี่น้องทุกคนให้ข้อมูลในแต่ละกลุ่มออกมาลักษณะอย่างนี้ ก็ได้วิธีทางร่วมแรงร่วมใจกัน ว่าคิดว่าเห็นออกมา ผมคนบ้านแม่ป๋าม ถ้าพูดออกไปไม่ตรงตามที่พูดก็ขอโทษไว้ ณ ที่นี้ด้วย พื้นที่ต.เมืองงายทั้งหมดที่อยู่ในเขตป่าก็มี 10 หมู่บ้าน ขณะนี้มี 11 หมู่บ้าน รวมทั้งหนองกระแตะ แต่ว่าหนองกระแตะนี้ตัดออกไปแล้ว แต่ที่เข้าเครือข่ายด้วยกันมี 10 หมู่บ้าน พื้นที่ของต.เมืองงาย มี 2 อย่างหลักๆ มีอ่างน้ำแม่งาย กับอ่างน้ำแม่ฆ้อง ซึ่งแต่ก่อนนี้ ต.ปิงโค้ง หรือ ต.อื่นก็ไม่มีอ่างน้ำ แต่เมื่อมีอ่างน้ำแล้วก็มีอ่างน้ำห้วยแม่งายกับแม่ฆ้องเนื่องจากบ้านเราไม่มี เข้าสู่ทิศทางเข้าสู่ในภาคของต.เมืองงาย พี่น้อง เข้าสู่ในพื้นที่ของต.เมืองงาย แต่ละหมู่บ้าน อันนี้ก็แยกเข้าไปทางสหกรณ์ บ้านแม่ฆ้อง บ้านใหม่ อันนี้จะเข้าทางปากทางเมืองงาย ก็ทะลุไปถึงบ้านสวรรค์และทะลุไปถึงสี่แยกพระศรุต อันนี้ก็พื้นที่ของต.เมืองงาย อย่างเมื่อก่อนเข้าไปทางบ้านหนองบัว ตอนนั้นก็เลยไปทางบ้านนาหวาย แล้วเขตทางเหนือติดกับทุ่งข้าวพวง ทางตะวันออกติดกับห้วยบง ทางด้านทิศตะวันตกติดกับเมืองทอง ทางทิศใต้ติดกับต.เชียงดาว พี่น้องก็คงรู้ว่าอ่างแม่ฆ้องไหลเชื่อมลงมาจากที่สูงคือที่ป่าลงมาพื้นที่ข้างล่าง มีแม่น้ำหรือว่ามีฝายที่ก่อกำเนิดจากฝายเส้นนี้มีฝายโค้งเหล้า ฝายบ้านใหม่ ฝายแม่ฆ้องสรุปแล้วมันมี 10 ฝายด้วยกันที่รับน้ำจากฝายแม่ฆ้อง แต่ส่วนน้ำแม่งายนี้ก็สร้างพร้อมกันก็กินน้ำทั้งหมด 8 ฝาย 8 ฝายนี้เป็นฝายใหญ่ ก็คิดว่าเส้นทางต่างๆที่เส้นน้ำลงมานี้ก็โดยพื้นที่นี้ก็เป็นการเกษตร ที่ทางลงมาก็เป็นพี่น้องทางสบงาย เป็นแอ่งน้ำสุดท้ายที่พื้นที่การเกษตร หลังจากพื้นที่น้องได้ทำการเกษตรเป็นที่เรียบร้อยแล้ว น้ำทุกหยดทุกหยดที่ไหลลงสู่แม่น้ำปิง ให้เป็นโครงการว่าทำด้วยใจให้อยู่ในเครือข่ายที่จะทำอะไรให้น้ำแม่ปิงอุดมสมบูรณ์ ก็จะต้องเกิดมาจากต้นสายปลายเหตุ ต้นสายก็เกิดมาจาก หนึ่งคือไม่มีการตัดต้นไม้ทำลายป่าอ่างเก็บน้ำก็จะซับน้ำได้ตลอดถึงน้ำแม่งายด้วย แล้วก็ตลอดถึงพื้นที่การเกษตร ถ้าใครยังไม่ใช้น้ำในช่วงนี้ ทางฝายแม่ฆ้องก็จะประกาศกักเก็บน้ำ แล้วก็มีการเปิดเป็นระยะ ถ้าเราจะเปิดก็ต้องไปเปิด ถ้าเปิดตามอำเภอใจก็คิดว่าน้ำในอ่างก็คงจะไม่เพียงพอ เพราะฉะนั้นพื้นที่ที่พี่น้องจะทำนี่ก็เป็นพื้นที่การเกษตร นี่ก็พื้นที่การเกษตรของพี่น้องสหกรณ์ บ้านสหกรณ์บ้านปู้ฆ้อง นี่ก็พื้นที่การเกษตรหมู่ 2 หมู่ 3 ดูแล้วร่วมกัน สำหรับฝายแม่งายมีอยู่ 8 แต่ที่มันเป็นฝายใหญ่ เส้นฝายหลักลงมาก็อีกก็เยอะ ในพื้นที่ของเกษตรตำบลเมืองงายนี่ก็เป็นส่วนใหญ่ เพราะฉะนั้นก็คิดว่าน้ำเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่ง ก็อยู่คู่กับมวลชนของเรา อยู่กับมนุษย์ของเรา เพราะฉะนั้นถ้าหากว่าน้ำใช้กันไม่เหลือก็จะเกิดความแห้งแล้ง ก็คิดว่าในภาพของกลุ่มที่ 2 ก็ขอพูดให้พี่น้องฟังเพียงคร่าวๆ แต่ละความอาจไม่ชัดเจน เตี่ยของกลุ่มที่ 1 อาจจะพูดต่อ

นายโอฬาร อ่องพะ : ผู้ประสานงานกลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน

เราก็เห็นแล้วว่ามันคงไม่คิดว่าเมืองงายจะมีฝ่ายเยอะขนาดนี้ ก็เพื่อมารู้มาเห็นว่าคนเมืองงายมีเหมืองฝายที่รองรับเข้าน้ำ เข้าทุ่ง เข้าปุม 20 กว่า ปุม ซึ่งก็มีการจัดการโดยคณะกรรมการอ่างและกรรมการหมู่บ้าน ต่อไปเชิญกลุ่มต่อไป

ตัวแทนตำบลเมืองงาย

รับนี้ก็เมืองงายกลุ่ม 1 ผมนายสมเดช ตำบลเมืองงายที่เป็นชุมชนมีอยู่ 5 หมู่บ้าน ที่จริงเรามี 11 หมู่บ้านด้วยกัน ลำน้ำหลักของเมืองงายมีอยู่ 2 สาขา คือ 1 ลำน้ำแม่งาย 2 ลำน้ำแม่ฉ่อน นี่คือน้ำเมืองงาย นี่คือน้ำแม่ฉ่อน ลำน้ำย่อยก็มี 4 สาขา อันนี้ไม่ได้ว่าลงในนี้ สาขาที่มีห้วยโป่งขาม น้ำห้วยแม่วุ่น น้ำห้วยหก น้ำแม่งายมีฝายทั้งหมดอยู่ 12 ฝาย แม่ฉ่อนฝายใหญ่มีอยู่ 6 ฝาย มันเป็นป่าไม่ค่อยสมบูรณ์ก็เลยใช้สอยไม่ได้ บ้านสวรรค์หมู่ที่ 11 อันนี้ไม่มีป่าชุมชน บ้านใหม่ก็ไม่มีป่าชุมชน บ้านป่าสักก็มีป่าชุมชน แต่ใช้ไม่ได้เพราะไม่สมบูรณ์ บ้านหนองบัว บ้านม่วงโง้มใช้ป่าร่วมกันก็เลยเป็นป่าสงวน ป่าชุมชนหมู่ที่ 1 กับหมู่ที่ 5 พื้นที่นี้มี 100 กว่าไร่ แต่ใช้ไม่ได้ ที่ใช้ไม่ได้เพราะเป็นป่าไม้ไม่ใหญ่ เพราะไม้ใหญ่เขาตัดไปหมดแล้ว คนมาที่หลังไม่ได้เห็นแล้วเพราะเขาตัดไปหมดแล้ว บ้านสวรรค์นี่จะเป็นสวนมะม่วงไม่มีป่า แต่พื้นที่ป่ามันไม่มีไม้ใหญ่ เป็นป่าไม่สมบูรณ์ สบงาย น้ำต.เมืองงายพอใช้ ดีแล้วแต่ขาดป่าอย่างเดียว น่าจะให้คนเมืองงายได้ป่าชุมชนที่เป็นป่าจริงๆ ไม่ใช่ป่าที่ใช้ทุกวันนี้ ครับผมก็มีแค่นี้ครับ

โอนายโอฬาร อ่องพะ : ผู้ประสานงานกลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน

รับก็คงจะเห็นภาพรวมของแผนที่ตำบลเมืองงาย และของปิงโค้ง ถ้าเอามารวมกัน มันก็จะออกไปทางบ้านสบรวบ้านปิงโค้ง จะ
ต่อมาเป็นจุดเดียวกัน เดียววันพรุ่งนี้ผมก็จะขึ้นไปบ้านเมืองนะ บ้านทุ่งข้าวพวง ก็จะเป็นเหมือนกันนี้แหละ แล้วจะเอาแผนที่เนี่ยมาติดต่อกัน แล้ววันมะรืนก็จะเป็นแม่นะ เชียงดาว ก็ทำแผนที่เหมือนกันเนี่ย มันจะเป็นแผนที่ของอำเภอทั้งหมด แล้วก็เห็นว่าแต่ละตำบล แต่ละหมู่บ้านเนี่ยมันมีห้วย มีป่า มีการจัดการน้ำอย่างไรบ้าง ซึ่งที่เข้ามาแล้ว 2-3 ตำบล ที่เสนอแผนมาก็เห็นแล้วว่า เรารู้จักตำบลตัวเองขนาดไหน บางทีเราอาจจะมองเห็นในส่วนของตัวเอง อย่างบางทีเราไปข้ามหมู่บ้าน เรายังไม่รู้ห้วยนั้นห้วยอะไร ส่วนที่มากุ่ยเรื่องแผนที่มันมี 2 ส่วน ส่วนหนึ่งอยากให้เราเห็นภาพของตำบลเราอีกทีหนึ่ง เพราะบางครั้งดูเหมือนว่าเราจะเห็นทั้งหมด แต่ความเป็นจริงบางอย่างเราก็ไม่เห็นเหมือนกัน บางคนก็จะเห็นแค่จุดของตัวเอง บางคนก็จะเห็นแค่อ่างตรงนี้ บางคนก็จะเห็นแค่อ่างแม่ฉ่อน ซึ่งตอนนี้เราจะเห็นแล้วว่าภาพรวมของต.เมืองงายมันประกอบด้วยหลายอย่าง ประกอบ

ด้วยอ่าง 2 อ่าง ประกอบด้วยเหมืองฝาย 18 ฝาย แต่มีอ่างมาเพิ่มก็เป็น 22 ก็เห็นว่าบางที่มีป่าชุมชน บางที่ก็ไม่มี บางที่ก็เป็นป่าเสื่อมโทรม บางที่ก็เป็นป่าอนุรักษ์ ซึ่งในส่วนภาพรวมเราก็เข้าใจในแต่ละของตำบลไปแล้ว แล้วก็ดูอย่างปิงโค้งก็ได้มาเห็นทางเมืองงาย ทางเมืองงายก็ได้มาเห็นทางปิงโค้ง ได้เห็นภาพรวมด้วยกัน ก่อนที่จะได้เข้าสู่กิจกรรมอีกช่วงหนึ่ง แผนที่เก็บไว้เดี๋ยวจะได้ใช้ต่อ ช่วงบ่ายเหลืออีก 1 กิจกรรม เห็นว่าทุกคนมีการมีงานกัน หลายๆครั้งที่เราพูดคุยกันว่าเรามาประชุมกันบ่อย แต่ถ้าดูว่าการประชุมมันก็เป็นแค่การประชุม แต่ถ้าเห็นแล้วมันจะเป็นลักษณะของการพูดคุยกัน แต่บางคนไม่เคยเข้าร่วมประชุม ไม่กล้าพูด พอพูดคุยกันแล้วมันจะเกิดความเชื่อมั่นในตัวเอง เหมือนปัญหาของตำบลก็เหมือนกัน ทุกครั้งที่เรามาพูดเราก็มาพูดเรื่องปัญหาเนี่ย ถามว่าจากนี้ไปเราจะทำอย่างไร อย่างที่อาจารย์มังกรพูดเมื่อเช้าว่าตอนนี้เราช่วยกันเรียนรู้เรื่องของตัวเอง เรื่องของปัญหาตัวเอง ในขบวนการแก้ปัญหาบางที่มันก็แก้ไม่หมด แต่บางอย่างมันก็ต้องใช้ระยะเวลาในการแก้ไขพอสมควร เดี่ยวจะใช้กลุ่มเก่า 4 กลุ่ม เอาแผนที่กลับมาดูกันไปแล้วก็ แผนที่นั้นเก็บไว้เดี๋ยวจะเขียนเป็นแผนกระดาษเป็นเอกสารมาให้อีกที ช่วยบายนี้อาจจะใช้หัวข้อเดียว ขอให้ช่วยทบทวนปัญหาของแต่ละตำบลของใครของมัน เป็นปัญหาหลักๆ ปัญหาป่า ปัญหาดิน ปัญหาน้ำ อย่างเมื่อที่เมืองงายก็เสนอไปแล้ว เรื่องของป่าชุมชน มาดูว่าสถานการณ์ปัญหาของแต่ละตำบลมีอะไรบ้าง ปัญหาเหล่านี้ล้วนแต่เป็นสิ่งที่เราต้องการ เรื่องป่า เรื่องต่างๆเนี่ย มันอยู่ที่ไหนของตำบล สมมติว่าเสนอไปป่าของตำบลเมืองงายที่ต้องการป่าชุมชน แล้วป่าชุมชนเนี่ยจะทำอะไร กรณีบ้านสรรหรือบ้านสบงาย ถ้าจะทำจะทำที่ไหน ขอให้เขียนลงในแผนที่ให้ด้วย ระบุในแผนที่ให้ชัดเจนหน่อย แล้วในแต่ละกิจกรรมมีใครบ้างที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับพวกเรา กรณีของการบุกรุกตัดไม้ มีใครบ้างที่เข้ามาเกี่ยวข้อง นายทุนหรือว่าใครไม่ต้องระบุชื่อ ผมอยากให้เห็นว่าปัญหาสิทธิของเราเนี่ย อย่างกรณีถ้าอาจารย์มังกรนั่งอยู่ที่นี่ผมนั่งอยู่ที่นี่ไม่มีปัญหากัน แต่ว่าเมื่อใดผมไปผลักอาจารย์มังกรล้ม ผมก็จะละเมิดสิทธิ อาจารย์มังกรล้ม มันก็เหมือนกัน ถ้าเราอยู่ธรรมดาเราไม่มีอะไรมันก็ปกติ แต่ถ้าอยู่แล้วมีคนมาทำอะไร แล้วก็เป็นการละเมิดสิทธิ ซึ่งเมื่อเช้าที่อาจารย์พูดมี 2 อย่าง สิทธิที่เป็นสิทธิส่วนบุคคล ถ้าผมผลักอาจารย์มังกรตกตรงนั้น ผมก็จะละเมิดสิทธิอาจารย์มังกร แต่ถ้าผมล้มโต๊ะนี้ลงผมก็จะละเมิดสิทธิของคนทั้งหมด ก็ถือว่าเป็นหน้าหมูของพวกเรา ถ้ามีคนมาด่าปากก็คือนั่นคือการละเมิดสิทธิ แต่เป็นสิทธิของชุมชน เพราะบ้านนั้นเป็นผืนป่าที่ชาวบ้านต้องใช้ประโยชน์ร่วมกัน ก็มีใครบ้างที่เกี่ยวข้อง แล้วก็ในส่วนของเราที่มานั่งกันตรงนี้ใครบ้างที่จะสนใจเข้าร่วมแลกเปลี่ยน เข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้ เดี่ยวเราจะพูดคุยกันเป็นรายกลุ่ม จะไม่ค่อยมีเวทีตำบลแล้ว สมมติว่ากลุ่มของปิงโค้งสนใจพูดคุยเรื่องการจัดการป่าชุมชน ก็ดูว่าพวกเราใครบ้างที่สนใจ แล้วก็นัดหมายกันทำกิจกรรม จะเดินติดป้าย จะทำแนวกันไฟ หรือจะมีกิจกรรมอะไรก็ได้ จากนั้นต่อไปเราจะลงสู่กิจกรรมแล้ว เวทีที่จะมาพูดคุยจะเป็นหลังจากเสร็จกิจกรรมแล้วจะกลับมาทบทวนกัน เรามาคุยกันหลายครั้งแล้วต้องลงไป

ปฏิบัติบ้าง ปฏิบัติแล้วก็กลับมาพูดคุยกันว่ามีปัญหาอะไรบ้างแล้วก็ลงไปทำต่อ อันนี้ก็เป็นการเรียนรู้เรื่องสิทธิ เรียนรู้สิทธิเป็นของตัวเองบ้าง หลังจากนั้นไปอยากได้กลุ่มคนที่ชัดเจน ใครที่จะเรียนรู้ของนโยบายน้ำ กฎหมายน้ำ เรื่องของระบบเหมืองฝาย ใครที่จะเรียนรู้เรื่องของป่าชุมชน ซึ่งที่พอหลวงสมบุญเกริ่นเนี่ย เราได้นั่งฟังด้วยกันแล้ว ปีที่แล้วก็ได้ไปทำหน้าที่เฝ้าด้วยกัน ก็อยากจะเห็นเป็นขั้นเป็นตอน มีอยู่หัวข้อใหญ่และมี 4 หัวข้อบททวนปัญหาของตำบลว่ามีอะไรบ้างที่เป็นปัญหาของเราแล้วเราจะทำอะไรบ้าง ถ้าจะทำทำที่ไหน แล้วใครบ้างที่จะมาเกี่ยวข้องร่วมกัน

อ.มังกร ชัยชนะดารา

คือตอนท้ายเนี่ยใครบ้างที่จะเข้าร่วมเรียนรู้ เราต้องเน้นไปว่าคนที่มาเกี่ยวข้องเข้าร่วมโครงการ ก็คือคนที่มีความเป็นอันดับแรกเลย มีปัญหาเช่นเราอยู่ในบ้าน ป่าเราลดน้อยลงไปตามลำดับ มันก็จะไม่มีป่าไว้ใช้สอยหรือใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ ก็แสดงว่าทุกคนได้รับผลกระทบ พอได้รับแล้วเกิดอยากจะรักษาป่า ก็ต้องมารวมกลุ่มเข้ากลุ่มกัน หนึ่งในผู้ได้รับผลกระทบหรือมีปัญหาโดยตรง สองคนซึ่งอาจจะไม่ได้มีปัญหาโดยตรงแต่ว่าสนใจอยากจะร่วมแก้ปัญหา เพราะตระหนักว่ามันเป็นภาระร่วมกัน อย่างคุณวีระศักดิ์นี้อาจจะไม่เกี่ยวกับปัญหาทรัพยากรธรรมชาติมากนัก แต่ว่ามองเห็นว่าถ้าชุมชนไม่ช่วยกันแก้ไขเนี่ยมันจะเดือดร้อน เดือดร้อนมาถึงตัวเราในทางอ้อมด้วย คือหนึ่งผู้ที่ได้ผลกระทบจากปัญหานั้นอย่างแท้จริง หรือที่เรียกว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง สองเป็นผู้สนใจจริงจังกับปัญหานั้น แล้วเห็นว่ามันเป็นปัญหาของชุมชน เป็นปัญหาของส่วนรวม ก็อยากจะร่วมแก้ไข ร่วมเสียเวลาด้วย แต่ที่ต้องใช้ว่าเรียนรู้ ไม่ใช่ว่าเรียนรู้เฉยๆ ร่วมกันเรียนรู้เพื่อที่จะนำความรู้ไปแก้ไขปัญหา เพราะฉะนั้นเรียนรู้ถามว่ามาแล้วใช้แก้ปัญหาได้จริงหรือเปล่า มันก็รู้บ้างไม่รู้บ้าง แต่ว่าไม่รู้จริงหรือจะเห็นว่าเรียนรู้เนี่ยมันต้องใช้เวลาพอสมควร การเรียนรู้อาจจะทำได้หลายทางเช่น มาแลกเปลี่ยนกันอย่างนี้ แต่ถ้าแลกเปลี่ยนกันอย่างนี้ความรู้จริงๆอยู่ที่ตัวท่าน เพียงแต่ว่าไม่มีโอกาสพูดคุยได้มาพูดมาฟังเอง ไม่ได้อยู่ที่ผมอยู่ที่ท่านมาแลกเปลี่ยนกันเมื่อไหร่ อย่างตำบลบางคนรู้แต่ว่าไม่เคยรู้ไม่เคยคิดไปนับว่ามันมีกี่ฝายในลำน้ำ ก็เห็นว่าที่เรารู้มี 2 อันมันมีตั้ง 6 อัน 7 อันก็จะเรียนรู้เพิ่มขึ้นก็อยู่ที่ตัวท่านเองมาแลกเปลี่ยนกัน เดี่ยวเราจะแลกเปลี่ยนกันต่อจะรู้ว่าอะไรอยู่ที่ไหน จะมีใครคิดจะแก้หรือไม่แก้ คิดว่ามันตระหนักถึงร่วมกันมากน้อยแค่ไหนเพียงใด อาจจะจัดเวทีอย่างนี้ อาจจะสมมนาแลกเปลี่ยนกันหรือรวมไปถึงอาจจะไปศึกษาดูงาน หรือลองดูปฏิบัติอะไรก็ตามที่เป็นการเรียนรู้ทั้งสิ้น แล้วนำเอาผลการเรียนรู้มาใช้เพื่อแก้ปัญหา ทั้งเรียนรู้และแก้ปัญหาต้องใช้เวลา เพราะฉะนั้นต้องการคนที่เริ่มต้นและเข้าใจจริง แต่ว่าเวลานั้นสุดท้ายก็แก้ได้ เป็นประโยชน์แก่ผู้ที่เข้ามาเรียนรู้โดยตรงเพราะเป็นปัญหาของเขา เพราะเป็นโครงการที่เน้นว่า อัตตาหิ อัตโน นาโถ ตนแลเป็นที่พึ่งแห่งตน มันไม่มีใครให้เราไปพึ่งพาได้ตลอด ถ้าไปพึ่งพาเขา เขาก็

คิดคำตอบแทนกลับ ไม่ลูกหนึ่งก็ลูกหนึ่งนั่นแหละ เราต้องพึ่งพาตัวเองเป็นหลัก อันนี้เป็นหลักพื้นฐานของการแก้ปัญหา แต่เขาพึ่งพาตนเองไม่ได้แปลว่าพึ่งพาตนเองทั้งหมด แต่อย่างน้อยก็เริ่มตระหนักในปัญหาและพยายามที่จะช่วยตัวเองอยู่ในระดับหนึ่ง จนกระทั่งมันมีบางเรื่องเท่านั้นที่มันเกินกำลังของเราที่จำเป็นต้องไปพึ่งพาภายนอก มันถึงจะเกี่ยวข้อง แต่สิ่งแรกเราต้องพยายามรู้และเข้าใจปัญหาที่ชัดเจน ก็อยากจะเน้นไว้ตรงนี้ วันนี้อาจจะยังได้คนไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ แต่เวทีนี้มีคนมา 40 กว่าท่าน ในนี้ของบึงโค้งส่วนหนึ่งเมืองยางส่วนหนึ่ง มีใครบ้างที่ตั้งใจจริงสนใจจริงๆ ในปัญหานี้ๆ ได้ทุกคนก็ยิ่งดี แต่ถ้าเห็นว่ามันไม่พร้อมอย่างแท้จริงก็ไม่เป็นไร แต่ว่าเอาคนที่มีความตั้งใจและเห็นจริงๆ เข้ามามีส่วนร่วม เราจะได้กลุ่มแกนที่ชัดเจนและแน่นอน ไม่อย่างนั้นที่ท่านเห็นเราจัดเวทีทุกครั้งน่าเบื่อ เพราะอะไร เพราะคนมันไม่แน่นอน จากเวทีหนึ่งมาอีกเวทีหนึ่งไม่ได้มาซะแล้ว เปลี่ยนคน ปัญหามันเลยไม่ต่อเนื่อง เพราะเราจะแก้ปัญหา มันต้องค่อยๆ ต่อเนื่องกันไป กว่าที่จะเข้าใจเหมือนอย่างผมถือเอกสารขอขมื่อพลวงสมบูรณ์เนี่ย มันเป็นของเวที คส.คอ. ประชาธิรัฐอะไรอย่างเนี่ย เพื่อที่สรุปปัญหาความต้องการของคนเชียงใหม่ใน 24 อำเภอ แล้วกว่าจะขับเคลื่อนความคิดของแกนนำชาวบ้าน เราได้มาเป็นเอกสาร อันนี้ต้องใช้ความอดทนอย่างสูง ผมเองผ่านเวทีทำๆ มา 2-3 เวที ตามไม่ทันเหมือนกันนะ เพราะมันพัฒนามาถึงกลุ่มสุดยอดแล้ว มันเป็นความบกพร่องของผม ผมก็เป็นตัวแทนของพลวงดิบนะในส่วนนี้ เฉพาะเรื่องนี้ผมเป็นหัวหน้า คส.คอ. ของอ.เชียงใหม่ แต่ตอนนี้ในทางปฏิบัติ ไม่ใช่ผมแล้ว เพราะผมไม่ค่อยได้เข้าร่วมเวที ก็อาจจะเป็นพลวงคณิต พอลวงสมบูรณ์ ท่านวิระศักดิ์ หรือใครต่อใครต่อไป ก็ช่วยกันเข้าเวที เพราะฉะนั้นเวทีนี้ถ้ามันตกหล่น แล้วบางทีเวทีต่อเนื่องผมก็ตามไม่ทันแล้ว เพราะฉะนั้นเราก็อยากได้คนที่สนใจจริงๆ แล้วก็ค่อยๆ ตามเรื่องไปดื้อว่า ต่อไปข้างหน้าพอถึงเรื่องที่ดิน เราก็ต้องหาคนที่รู้เรื่องปัญหาที่ดินจริงๆ มาให้ความรู้ความเข้าใจ ปัญหาเรื่องน้ำก็เอาคนที่รู้เรื่องกฎหมายน้ำมาอย่างชัดเจน มากกว่าผมมากกว่าโอฬาร เพราะว่าเราไม่ได้เรียนรู้ปัญหานี้มาอย่างโดยตรง เราก็ฟังมาก็รู้แต่ไม่ได้ปฏิบัติ ก็ไม่รู้จริง เอาคนที่เขาลงมือเอาจริง ถามอะไรเขาก็ตอบได้อย่างชัดเจน มันก็จะได้รับความรู้เชื่อมโยงไปแม้กระทั่งเรื่องป่าชุมชน ถามว่าวิทยากรที่รู้เรื่องป่าชุมชนอย่างแจ่มชัดมันมีไม่กี่คน ที่รู้แบบทุกส่วนของป่าชุมชนมองไปข้างหน้าได้ไกล อย่างเราทุกวันนี้ก็เรียนแบบมองไปข้างหน้าได้เล็กน้อยๆ ก็ตามมันไป ตามไปจนเจอปัญหาก็กั้ แก้อย่างไรก็ช่วยกันคิด บางอย่างก็แก้ไม่ค่อยออก เวลามีการละเมิดในบางพื้นที่ เช่นชาวเขาไปปลูกป่าชุมชนของบางหมู่บ้าน แล้วบังเอิญมีเจ้าหน้าที่รัฐรู้เห็นเป็นใจ ก็ไม่ใช่เรื่องง่ายเหมือนกันนะ เพราะการละเมิดของสองฝ่ายเกิดมีปัจจัยอื่นเข้ามายุ่ง อันนี้ก็ต้องใช้ความรู้ความเข้าใจอีกขั้นตอนหนึ่งที่ต้องแก้ไข คงต้องใช้เวลาลึก 30 ระดมปัญหาเอา ปัญหาที่มันยิ่งยวดจริงๆ คงขอแผนที่ดินเพราะว่าต้องแลกเปลี่ยนกัน ถ้าไปรวมอยู่ที่เดียวกัน มันก็จะมีคนพูดอยู่ 2-3 คน

นายวิระศักดิ์

ก่อนจากนั้นมานาน เกี่ยวกับเรื่องดิน น้ำ ป่า เกี่ยวกับชีวิตประจำวันของเราทั้งนั้น ต่อไปในพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ตำบลเมืองยางนี้ เอาใกล้ๆ ตัวจะเห็นได้ว่าเรามีแม่น้ำอยู่ 2 แม่น้ำที่ใช้อยู่ทุกวันนี้พวกนี้ใช้อย่างอิสระเสรี แต่ถ้าให้อิสระอย่างเต็มที่ ก็จะมีคณะกรรมการเดินเข้าไปเก็บสตางค์ท่าน ต่อไปนี้ด้วยกฎหมายจะได้ก้อออกมา ออกมาชำระเงินจากการที่ท่านใช้น้ำ อย่างมีเตอร์คนที่ มีที่ 2 ไร่ ใช้น้อยก็เสียน้อย ใช้นาก็เสียมาก 10 ไร่ 20 ไร่ก็ขยายต่อไป ต้องชำระต้องเสียเงิน นี่รัฐธรรมนูญเขากำหนด ต่อไปต้องเดินตาม เพราะฉะนั้นขบวนการเรียนรู้เราต้องแก้ไขสิ่งเหล่านั้นให้ได้ ก็คือการรวมตัวกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันตรงนี้ ปล่อยใครชำระได้ไหมทั้งที่มันเป็นธรรมชาติ ถ้าไม่ยากให้สิ่งเหล่านั้นเกิดต้องเอาใจใส่ต้องเข้าร่วมขบวนการเรียนรู้แลกเปลี่ยนร่วมกัน แล้วนำเสนอโดยเกาะกันเป็นทีมงาน โดยเรื่องนี้คณะทำงานองค์กรเอกชนหรือของรัฐในเรื่องที่ดินได้ถูกต้อง อันนี้ผมคุยนอกรอบเพื่อเสริมคณะทำงาน ต่อไปนี้เราต้องพบกับปัญหานั้น บางทีคนที่อายุมาก ๆ อาจจะเสียชีวิตไปแล้ว แต่ลูกหลานต้องมาเดินสู่ระบบนโยบายรัฐที่วางไว้ตามที่รัฐธรรมนูญระบุไว้ว่าจะทำในลักษณะอย่างนั้น ต่อไปท่านจะใช้น้ำอย่างอิสระเสรีนั้นไม่ได้ ในขณะที่เรามองเห็นอยู่ตอนนี้ทำไมมันเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ ทำไมเราจะต้องมีการ ประเด็นแรกตอนนี้ผู้ที่ใช้น้ำมีอยู่สองแง่ ในตำบลเมืองยางเสียเงินแล้ว ท่านมีก็ไรต้องเสียตามนั้นแล้วต่อไปนี้จะต้องให้ท่านติดมิเตอร์ ไม่ใช่สองไรก็เสียสองไร ไรตัวเลขเท่าไรก็ขึ้นไปตามนั้นแหละ คนมีมากก็เสียมากนั้นเป็นส่วนธรรมชาติ ถ้าไม่ต้องการก็ต้องมาลงลักษณะอย่างนี้ เพื่อเกิดการเรียนรู้ ไม่ใช่เฉพาะเรื่องน้ำ เรื่องดินก็เหมือนกัน ดินมีลักษณะกำลังทำอะไรอยู่ตอนนี้เราจะเห็นได้จากสื่อต่างๆ สื่อวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ อะไรต่างๆ ที่บอกให้เราบอกว่าในตรงนี้ นายทักษิณกำลังจะแปลงที่ดินจากเกษตรกรหรือจากคนยากจนจนผู้มีอันจะกินอะไรต่างๆ ก็คือที่ดินของคนจนจะตกไปอยู่ที่ของคนรวย แต่ในข้อเท็จจริงนั้นมันไม่ใช่ จากการที่เราเห็นกฎหมายระบุเอาไว้ สปก.ระบุชื่อใครในตอนแรกก็ยังเป็นของคนนั้นอยู่ แม้จะขายมันก็เปลี่ยนชื่อไม่ได้ เรื่องดิน เรื่องป่า ข้าราชการใหญ่ในตอนนั้นพวกเราต่อสู้กันอยู่ในลักษณะอย่างนี้ หลายคนต้องเสียชีวิตเกี่ยวกับเรื่องนี้ เราจะเห็นได้จากนักต่อสู้เราท่านหนึ่ง ก็คือป่าไม้ ท่านเสียชีวิต ท่านต่อสู้ไว้เรื่องนี้มากมาย เราในฐานะที่เป็นผู้เข้าร่วมอุดมการณ์กับท่าน ต้องมีความเข้าใจในเรื่องกฎหมายกับเรื่องป่าที่เป็นสิทธิของเรา เราจะทำอย่างไร ถ้าเราบอกว่าคณะทำงานภาคองค์กรเอกชน อยากจะทำเพราะได้เงินมันไม่ใช่เพราะบุคลากรเหล่านี้คือผู้เสียสละ คือเป็นผู้มีจิตวิญญาณเป็นสาธารณะกุศลต่อพี่น้องประชาชน ถ้าไม่มีใครเริ่มก็ไม่มีผู้ตาม ผู้จะตามต้องเป็นผู้เสียและผู้เริ่มด้วย ถึงจะเกิดองค์กร องค์กรใหญ่ๆ ทั้งสองตำบลเอาไว้ ก็คงจะเข้าสู่เรื่อง ก็ต้องขอภัยคำพูดผิดเมื่อ ก็ในงานเขาบอกว่าทบทวนปัญหาของตำบลก็ยังมียู่ 4 ประเด็น

ประเด็นที่หนึ่งมีอะไรบ้างที่เป็นปัญหา ต่อไปปัญหานั้นอยู่ที่ไหน ใครบ้างที่เกี่ยวข้อง และใครบ้างที่เข้าร่วม เข้าเรียนรู้ในขบวนการที่เกิดปัญหาของแต่ละตำบล ในกลุ่มที่ 1 ของตำบลเมืองยาง ก็มีอยู่ 4 ประเด็น เป็นประเด็นหลักๆ ประเด็นที่หนึ่ง ก็คือยาเสพติด ถ้าถามว่ายาเสพติดที่เกิดขึ้นนี้อยู่ที่ไหน ตามงานที่สั่งไว้ เขาบอกว่าระบอบอยู่ที่บ้านแม่จอน และบ้านห้วยโป่งขาม เราดูชื่อไม่ได้เขาบอกว่าในภาพรวม ในตำบลนี้ เกิดขึ้นอยู่ตรงนี้ โดยข้อเท็จจริงมันเกิดขึ้นอยู่ตรงนี้ ใครคือผู้ที่เกี่ยวข้องก็มันมีผู้ค้าในหมู่บ้าน มีผู้เสพในหมู่บ้าน ผมก็มีผู้เสพแต่มันจำกัดคน 2 คน 3 คน ทุกหมู่บ้านในตำบลนี้เป็นผู้เสพ เราปฏิเสธเรื่องนี้ไม่ได้ แล้วต่อไปทำอย่างไร ถึงจะหาทางแก้ไขในสิ่งเหล่านี้ ใบบางเขาสั่งไว้ทำอย่างไร เราต้องจัดขบวนการ ใครคือขบวนการ แกนนำในแต่ละบ้านหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้มีอำนาจเข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ของแต่ละหมู่บ้าน ถามว่าถ้าสมมติว่าเราจะให้ใครเข้าไปเป็นผู้ร่วมขบวนการแก้ไขไปที่ 4 ของใบบางเท่ากับบุคลากรที่มีความสำคัญในหมู่บ้านของท่าน เพื่อนำเสนอในเรื่องเหล่านั้นสมมติว่าเอนายก. นายก.เนี่ยพอมีความรู้บ้างก็เชิญนายก.เข้าไปแสดงความคิดเห็น ต่อคณะกรรมการต่ออำเภอ ระดับจังหวัด ระดับชาติ นั่นเป็นเรื่องหนึ่งของยาเสพติด ก็พอจะสรุปได้คร่าวๆในลักษณะอย่างนี้ ประเด็นที่สองขอตามหาพื้นที่ด.เมืองยางดูที่บอกว่าที่ทำกินมีปัญหา ก็เพราะว่าในพื้นที่ของเราส่วนใหญ่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ พื้นที่ปัญหามันเกิดอยู่ในลักษณะพื้นที่อย่างนี้แล้วจะทำอย่างไร เราก็บอกว่าเราต้องการยกเลิกเขตปฏิรูป โดยจัดการทำอย่างไร ก็จัดทำเป็นกลุ่มเพื่อนำเสนอผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง โดยใครจะเข้ามาร่วมขบวนการปฏิรูปโดยตรงนี้ ก็คือคนที่พื้นที่ยอมรับของหมู่บ้านนั้น ที่มันเกิดปัญหา แล้วก็นำเสนอมา โดยตำบล โดยอำเภอ โดยจังหวัด แล้วก็เข้าไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในขบวนการกันว่าจะต้องนำเสนอในลักษณะอย่างไร เพื่อให้เกิดปัญหาที่ดินนี้เสร็จสิ้นไป เขาบอกว่าการจัดตั้งปราชญ์ชนในพื้นที่ตรงนี้ของเรามีเกือบทุกหมู่บ้าน หมู่ที่ 1,2,3,4 นี่คือปราชญ์ชนยังไม่ได้เกิดเราก็ทราบในตอนนั้น เรานำเสนอเรื่องผ่าน สภาผู้แทนราษฎร ผู้แทนราษฎรส่งเข้าไปสมาชิกวุฒิสภาถ้าไม่ไปติดอยู่ตรงนั้นไม่รู้ว่าจะเกิดขึ้นในลักษณะอย่างไร แล้วทำอย่างไรถึงจะให้เกิดขึ้น มันก็ต้องจัดการในองค์กร เพราะเราจะต้องติดตามในลักษณะอย่างนี้เพราะว่าพื้นที่ของทุกตำบลตอนนี้พื้นที่มันอยู่ในเขตป่าสงวนและป่านุรักษ์ เขตทหาร ในพื้นที่ของเรา เขาถามว่าใครคือผู้ที่เกี่ยวข้อง เขาก็บอกคณะกรรมการหมู่บ้าน ประธานประชาคม จัดประชุมในหมู่บ้านเป็นแกนหลัก แล้วมานำเสนอต่อคณะทำงานในระดับอำเภอ แล้วก็เข้าไปเป็นระดับชาติต่อไป ถามว่าใครคือผู้ทำในลักษณะอย่างนั้น เราก็บอกจะตั้งคณะกรรมการผู้เสียสละเข้าร่วมขบวนการเรียนรู้ คนมีความรู้มีเยอะแต่ผู้เสียสละไม่มี เพราะฉะนั้นเราต้องค้นหาในพื้นที่ของเรา ใครที่มีความรู้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จะเป็นองค์กรแต่งตั้ง ต่อไปราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ มันเกิดขึ้นที่ไหนในพื้นที่ของเรา เราคิดว่าทำอย่างไร เราก็บอกว่ามันต้องมีตลาดรองรับพืชผลทางการเกษตรทุกชนิดที่มันเกิดขึ้นในพื้นที่ว่าอยู่ที่ไหน ว่าพื้นที่นี้มันเกิดตรงนี้ แนวทางจะต้องทำอย่างไรก็บอกให้มีความรู้

แต่ถ้าเกษตรกรไม่วิเคราะห์ล่วงหน้าว่าจะปลูกอะไร ปลูกมากก็ได้ไม่น้อย เพราะมันล้น ไม่ปรับปรุงกันก็เป็นปัญหา เพราะฉะนั้นต้องมีคนวิเคราะห์ปัญหาของเกษตรกรต่อไปทำอย่างไรจะให้คนไปเรียนรู้ในเรื่องเหล่านี้ เราค้นหาคนต้นแบบอยู่ ที่เป็นเกษตรกรตัวอย่าง เพื่อเรียนรู้เป็นแกนหลัก แล้วนำมาขยายในพื้นที่ตำบล ผมคิดว่าแค่นี้ก็น่าจะเป็นเรื่องที่ในกลุ่มที่ 1 ของตำบลเมืองยาง แล้วมองเห็นภาพโดยรวม และสรุปได้เป็นอย่างดี

นายโอฬาร อ่องพะ : ผู้ประสานงานกลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน

ก่อนข้างจะชัดเจนในส่วนของประเด็นปัญหา ในส่วนของสาเหตุ ในส่วนของปัญหาที่ไหนด บ้างหลักๆ ใครจะทำบ้าง ในแต่ละส่วนมันเป็นปัญหาระดับนโยบาย 3 อำเภอตกลงกัน มีแม่แดง เชียงดาว เวียงแหง ที่ผ่านมา ผมได้มีโอกาสนั่งคุยกับคุณสุทธิเดช ที่ดินอำเภอ เท่าที่รู้มาว่าข้างบนมีสปก.แล้ว สปก.จังหวัดยังไม่ได้ทำ คุณสุทธิเดชให้คำปรึกษาว่าต้องมีการทำหนังสือชี้แจงไปที่ สปก. จังหวัดเพื่อให้มีการยกเลิกเขตปฏิรูปออก ก็ทัศนคติจะเปลี่ยน สปก.ให้เป็นจุดที่สับสนกัน หลายๆ ส่วนเรื่องของน้ำ ซึ่งจะมีการออกกฎหมายน้ำ การตั้งทรัพยากรน้ำแห่งชาติ กรมทรัพยากรแห่งชาติ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งรายละเอียดจะคุยกันอีกทีว่าถ้าจะเริ่มจะทำอะไรบ้าง ก็เตรียมเอกสารส่วนหนึ่งมาก็จะมาพูดคุยเรื่องความคืบหน้าของป่าชุมชนด้วย สำหรับหมู่บ้านที่มีการจัดการป่า และหมู่บ้านที่กำลังจะเริ่ม เราค่อยมาเรียนรู้ด้วยกันอีกทีหนึ่ง ต่อไปก็เชิญกลุ่มของปิงโค้ง สลับกันเชิญปิงโค้งหมู่ 2

ตัวแทนกลุ่มตำบลปิงโค้ง หมู่ 3.

รับสวัสดิการ เรื่องปัญหาทุกปัญหาคงจะเหมือนกัน ปัญหาของพื้นที่ ด.ปิงโค้งซ้ำร้ายแรงกว่าชาวเขาบางพื้นที่ เราจะมาว่าชาวเขาเป็นพวกรุนแรงนั้นไม่ใช่ เพราะเราให้มองภาพรวม เดี่ยวนี้ชาวเขาเขาเปลี่ยนวิถีทางแล้ว เขารู้ระบบของเขา เมื่อก่อนนี้เมื่อมาอยู่ปางมะเข เป็นคนจีน เดี่ยวนี้เขาเปลี่ยนระบบใหม่ เขาไม่ทำแล้วไร่เลื่อนลอย เขาเปลี่ยนระบบ เขารู้ตัวว่าน้ำแห้ง อย่างบ้านผม เมื่อผมเป็นผู้ใหญ่บ้าน ผมไปขอองค์กรของแอดด้า เอาให้บ้านก็อดป่าบาง 6 กิโล ผมไปซุดท่อ 3 ครั้ง ซุดเข้าซุดออก 3 ครั้งจะถึงบ้านก็อดป่าบางได้ เป็นที่ลำบาก เดี่ยวนี้ชาวเขาเขารู้ตัวว่าการทำลายป่านั้นน้ำมันแห้ง เขาก็เลยยุติกัน ก็ทำเท่าที่ทำได้ แล้วปัญหาที่ดินมีปัญหาลักษณะที่ที่ดินในเขตป่าอุทยาน ที่ดินทำกินยังไม่มีเอกสารสิทธิ น้ำไม่เพียงพอทำการเกษตรเนื่องจากป่าถูกทำลาย ป่าหมด น้ำแห้ง ต้องการขยายพื้นที่ป่าชุมชน ด.ปิงโค้ง ขออนุญาตออกจากป่าชุมชนและป่าสงวน ชาวบ้านยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับ พ.ร.บ.ป่าชุมชน อยากให้เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับป่าชุมชนและเจ้าหน้าที่ของป่าไม่ไปจัดเวทีทุกหมู่บ้านเพราะบางหมู่บ้านไม่เข้าใจดีเกี่ยวกับเรื่องป่าหรือกฎหมายป่า ถ้าเราออกกฎหมายป่ามันไม่ทันกันก็ต้องทำไปเรื่อยๆ เราต้องดูแลป่าของเราไปก่อน เพราะกฎหมาย

เดี๋ยวนี้มันอยู่ที่ไหน เราก็รู้กันอยู่ เราเข้าไปทำเนียบ 2-3 ครั้ง แล้วมันติดที่ ส.ว. พุดตรงๆเลยมันเลยไม่ผ่าน แต่ความจริงมันผ่านแล้ว แล้วหมู่บ้านกลุ่มเป้าหมายที่จะทำป่าชุมชน เป้าหมายที่ป่าถูกทำลายเราจะไปเจาะลงที่นั่น เอาเป็นป่าไป วันนั้นผมไปประชุมที่ลำพูนเขาก็บอกว่ามีแผนป่าชุมชนต้นแบบแต่เราหาแล้วมันไม่มีป่าชุมชนต้นแบบ ก็ไม่มีเราก็ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร จะคิดอย่างไร จะบังคับก็ไม่ได้ อันนี้ก็สำคัญ ผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องป่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อบต. และประชาคม คณะกรรมการ กลุ่มแม่บ้าน และกลุ่มเยาวชน ผมก็มีแค่นี้ครับ

นายโอฟาร อ่องพะ : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน

ก็ค่อนข้างจะเป็นปัญหาเหมือนกันหลายๆที่ ก็มีประเด็นปัญหาหลักๆอยู่แต่จะมีแตกย่อยออกไปก็คือองค์การป่าชุมชนกับเรื่องของพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ซึ่งเดี๋ยวตอนสุดท้ายจะสรุปอีกที่ เชิญเมืองงายหมู่ 2 ครับ

ตัวแทนกลุ่มตำบลเมืองงายหมู่ 2.

คือปัญหาของเมืองงายที่แรกก็นึกว่ามี 2-3 ปัญหา พอดีก็ปรึกษาหารือกันกลุ่ม 2 ก็บอกว่าเอาปัญหาเดียวพอ ก็ดิน น้ำ ป่า ถ้าป่าดี ก็ดินดี น้ำดี หลายหมู่บ้านก็อยากให้มีป่าชุมชนทุกหมู่บ้าน ในด.เมืองงาย ปัญหามันก็มีอยู่หลายประเด็นที่เราว่าอยากจะให้มีป่าชุมชนทุกหมู่บ้าน ปัญหาแรกก็คือว่า แต่ละชุมชน แต่ละหมู่บ้านยังไม่เข้าใจในการจัดการป่าชุมชน ทุกหมู่บ้านของด.เมืองงายที่ผมได้เคยเข้าไปประสานงานและเอาหนังสือไปให้เขามาเกี่ยวกับป่าชุมชน เขาก็ไม่มา ก็ไม่เข้าใจจริง ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องป่าชุมชนหลายอย่าง อยากให้แกนนำทุกหมู่บ้านมาร่วมกันจัดการป่าชุมชน แล้วก็ส่งเรื่องเข้าไปหาทางอำเภอ วันนี้โอฟารก็คงได้แบบฟอร์มมาแล้ว อยากจะให้ทุกหมู่บ้านมีป่าชุมชน แล้วอีกปัญหาคือปัญหาเขตติดต่อเขตป่าที่เราจะทำป่าชุมชนมันเป็นป่าอนุรักษ์แล้วก็มีเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าต่างๆ พ.ร.บ.ป่าชุมชนตามที่ผมรู้เขาไม่ผ่าน ไม่ใช่หมายถึงว่าเราทำป่าชุมชนไม่ได้ แต่เราต้องทำก่อน เพราะว่าพ.ร.บ.ป่าชุมชนออกมานี้จะนับถอยหลังไปอีก 5 ปี เราจัดการในเรื่องป่าชุมชนนะ ถ้าไม่ถึง 5 ปีก็ยังจัดตั้งป่าชุมชนไม่ได้ แต่เราต้องรักษามาถึง 5 ปีก่อนด้วย ถ้าพ.ร.บ.ป่าชุมชนออกมา สมมติว่าพ.ร.บ.ป่าชุมชนออกมาสมาอย่างสมบูรณ์แบบอย่างมีหน้าที่ เราจะเริ่มปีหน้ามาทำป่าชุมชน มันก็คงไม่ทันการแล้ว เพราะมันจะนับถอยหลังไป 5 ปี เราก็ต้องรอไปอีก 5 ปีกว่าเราจะมีป่าชุมชนกับเขา นี่แหละผมอยากจะให้แกนนำทุกหมู่บ้านเราในด.เมืองงายมาร่วมกันจัดตั้งป่าชุมชนให้ได้ สำหรับหมู่บ้านที่อยากจะให้มีป่าชุมชน ที่ผมพูดเมื่อกี้เหมือนจะเป็นบ้านใหม่ ที่อยากได้ป่าชุมชนควบกับอ่างเก็บน้ำ เขาอยากจะดูแลหมด อย่าง ด.เมืองงายหมู่ 1 เขาอยากจะดูแลป่าหรือว่าจัดการป่าชุมชนนี้แหละ ออกไปทางทิศตะวันตกควบอ่างเก็บน้ำ

แม่ยาย อยากจะทำส่วนนี้ก็คงจะไม่มีปัญหาท่านทำได้ นะครับ เรายังรักษาป่าไม่ใช่ไปทำลายป่า แต่ป่าใช้สอยของเราเนี่ยเราว่าเราทำป่าชุมชนขึ้นมา เราได้ พ.ร.บ.ป่าแล้ว วันข้างหน้าเรากันมาเป็นป่าใช้สอยได้ จากผู้นำแกนนำของหมู่บ้านยังไม่เข้าใจ คือผมได้คลุกคลีกับป่าชุมชนกับเครือข่ายลุ่มน้ำแม่ปิงมา 4 ปีแล้ว เมืองงายเราก็กำลังดำเนินไป ถ้าพูดว่าไปเชียงใหม่กำลังจะถึงแก่งป็นเต้าอยู่ 4 ปีแล้ว นะครับ เพราะว่าเป็นเพราะผู้นำ แกนนำ ที่จะจัดตั้งป่าชุมชนบางหมู่บ้านยังไม่เข้าใจ แล้วสมาชิกเขายังไม่เข้าใจใหญ่ ไม่ใช่เราจัดตั้งป่าชุมชนได้ปั๊บ แกนนำชาวบ้านต้องมาประชุมชาวบ้าน ต้องรับสมาชิกเข้ามาเป็นผู้ดูแลรักษาป่า มันก็ไม่ใช่ธรรมดาเรื่องของป่าชุมชน ผมขอพูดแค่นี้

ตัวแทนกลุ่มตำบลปิงโค้ง

ที่เขียนมาทั้งหมดเหมือนกับ 2 กลุ่ม อันไหนที่ไม่เหมือนก็พูดกัน ที่เหมือนก็มีใครบ้างที่ไปหน้าทำเนียบด้วยกัน ที่รัฐสภาขอยกมือด้วย ผมก็ขอสวัสดิกับคณะกรรมการป่าชุมชนของเรา และก็ทางท่าน คือปัญหาที่จะพูดหมู่เราก็พูดไปหมดแล้ว อย่างไรก็ตามเรื่องป่า เรื่องน้ำ เรื่องยาเสพติด คืออยากจะเอาเป็นหลัก อยากจะเชื่อมโยงเข้าไปปัญหานี้ เราก็คงพูดกันไปหมดแล้ว คืออยากให้พวกเราในทุกจุดที่เราดำเนินโครงการอยู่ คือด.ปิงโค้ง และด.เมืองงาย จะประสบปัญหาอย่างเดียวกันหมดเกี่ยวกับที่ดินทำกิน ผ่านเอกสารสิทธิ ทุกอย่างทุกหน่วยงานก็พยายามผลักดัน เพื่อให้ได้ซึ่งเอกสารนั้น แล้วเกี่ยวกับเรื่องป่า ป่าถูกทำลายนี้มันรวมกันทุกจุด ทุกหมู่บ้านจะมีหมด เน้นมาที่หมู่บ้านผม รู้สึกว่าจะเยอะหน่อย ปีนี้ประมาณ 400-500 ไร่ ก็ชาวบ้านเราแหละ ไม่ไปโทษนายทุน คือชาวบ้านเราไปถาง ถางเสร็จก็เอาไปขายให้เขา แล้วก็ไปโทษนายทุนหาว่าเขาบุกรุกป่า ที่จริงก็เป็นชาวบ้านเราแหละที่ถางแล้วเอาไปขายต่ออีกทอดหนึ่ง แล้วก็เป็นการเชื่อมโยงเกี่ยวกับเรื่องน้ำ เมื่อป่าบ้านเราถูกถาง ถูกทำลายน้ำก็เหือดแห้งหายไป ก็ไม่เพียงพอที่จะเอามาทำเกี่ยวกับการเกษตร อันนี้ก็เป็นปัญหาใหญ่ แล้วถ้าไปเกี่ยวกับยาเสพติดมีทุกหมู่บ้าน ยาเสพติดนี้ไม่เว้นเลยสักหมู่บ้าน คือจะมีปัญหาทุกหมู่บ้าน เรื่องยาเสพติดนี้เมื่อก่อนจะมีบขของทาง อบต.จัดตั้งตำรวจหมู่บ้านขึ้นมา คือช่วงนั้นจะเป็นผลดี มีผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการ ภายในหมู่บ้านได้ออกตรวจตรากันมา เกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดหลายอย่าง แล้วก็ได้มีปัญหามาย่อยหลายจุดเหมือนกัน ภายในพื้นที่ของด.ปิงโค้ง และเมืองงาย มีผลกระทบอย่างที่บ้านสรรในคราวก่อน คือทางพ่อหลวง คณะกรรมการก็ทำไปตามอำนาจหน้าที่ที่ได้ ตอนสุดท้ายก็ให้คณะกรรมการ ผู้ใหญ่บ้านเดือดร้อนเหมือนกัน คืออยากจะฝากคณะกรรมการและผู้นำของเราเกี่ยวกับยาเสพติด คือจะฝากทั้งหมดก็คงไม่ได้ ก็อยากจะฝากเตือนลูกหลานของใครของมัน ช่วยกันดูแล ใครที่จะเข้ามาร่วมเรียนรู้ก็คือผู้นำหมู่บ้านของเรา ก็คือการแนะแนวดำเนินประสานงาน โดยผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำองค์กรต่างๆ ก็มีคณะกรรมการหมู่บ้าน อบต. ประชาคม แม่บ้าน เยาวชน อสม. พระภิกษุสงฆ์ แก่เหมือง แก่ฝาย อันนี้ก็

ถือว่าผู้ที่เข้าร่วมกันคลี่คลายปัญหาตัวนี้ได้เหมือนกัน ถ้าหากว่าผ่านบุคคลเหล่านี้แล้วก็เข้ามาชี้แนะ ชักนำก็ยังไม่เข้าใจ มีพูดกันว่าถ้าทำป่าชุมชนเราจะได้อะไร บางคนก็ไม่เข้าใจเกี่ยวกับเรื่องป่าชุมชน บางคนก็ว่าป่าชุมชนทำไว้ให้คณะกรรมการเท่านั้นแหละ 5-6 คน เวลาประชุมก็มีแต่พวกนี้ เวลาเป็นเงินเป็นทองกันมาชาวบ้านไม่รู้เรื่อง มันก็จะเป็นอย่างนี้ แต่ตัวนี้มันขึ้นอยู่กับคณะกรรมการของเรา ถ้าหากว่าจะเข้าถึงชาวบ้านจริงๆ เพื่อจะให้รู้เกี่ยวกับเรื่องป่า เรื่องน้ำของชุมชนในหมู่บ้านของเรา จะต้องมีส่วนร่วมเข้าไป ภาครัฐก็สำคัญเหมือนกัน คือตัวนี้เราจะต้องเข้าร่วมด้วย ถ้าปล่อยเฉพาะชาวบ้านตาสีตาสาทำไปเอง โดยไม่มีภาครัฐเข้าร่วมคือตัวนี้เราไม่สามารถที่จะพากันไปรอดได้ ดู ท่าน สส. สว. ก็ช่วยเราผลักดันเรื่องกฎหมายป่าชุมชน เราพูดมาตลอด 4-5 ปี ก็เลยไม่สามารถที่จะไปยับยั้งกฎหมายป่าชุมชนมาสู่พี่น้องประชาชนได้ คือตัวนี้อยู่ที่พวกเรา วันนี้ก็เป็นสิ่งที่ดี ทั้งปิงโค้ง และเมืองงาย ได้เข้ามาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของป่าชุมชน ของเรา ของตำบล

อ.มังกร ชัยชนะดารา

จะเห็นว่าจากการระดมปัญหากัน ก็เห็นว่าปัญหามันแยกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่หนึ่งเกี่ยวข้องกับทรัพยากรโดยตรง ดิน น้ำ ป่า แล้วก็อีกกลุ่มหนึ่งที่รู้สึกว่ามีทั้ง 2 ตำบลพูดถึงเรื่องยาเสพติด อันนี้ก็เกี่ยวข้องกับทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า โดยตรง แต่ว่าเชื่อมโยงทางอ้อมนะ เป็นปัญหายิ่งยวดอีก ปัญหาหนึ่ง โดยหน้าที่ของโครงการนี้เราคงจะไม่เกี่ยวข้อง เรื่องนี้โดยตรงแต่ว่าก็ไม่ละเลย เราก็ต่อจากเวทีนี้แล้ว ก็จะมีเวทีสังเคราะห์ข้อมูลซึ่งอันนั้นจะเอามาเฉพาะแกนนำ ที่เรากำหนดไว้ตำบลละ 2 ท่าน และอาจจะเพิ่มอะไรอีกก็ลองดูก็กำลังปรึกษาหารือกัน ตามงบประมาณก็จะมีให้สำหรับแกนนำ ตำบล ที่ตั้งไว้ตำบลละ 2 ท่าน เพื่อจะมาสรุปให้ถึงลงไปว่าขณะนี้อย่างของลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน (เชียงดาว) 6 ตำบล เมื่อจัดประชุมเสร็จเรียบร้อยแล้ว ระดมความคิดมาหลายชั้นตอนแล้ว รวมถึงเวทีตำบลที่ทำอยู่ขณะนี้ สุดท้ายแล้วมันมีปัญหายที่ยังยวด ก็มีผู้สนใจจะเข้าไปแก้ไขอย่างจริงจัง มีปัญหาอะไรบ้าง อยู่ที่ไหน เราอาจจะได้สรุปให้มันชัดเจนลงไป แล้วก็ดึงไปสู่การค้นหาข้อมูล องค์ความรู้ อื่นๆหลายๆด้าน เพื่อจะไม่แก้ปัญหที่ตัวนั้น เพราะว่าเราคิดว่ามาถึงขั้นนี้แล้วก็พอจะช่วยกันสรุปได้ เฉพาะข้อมูลก็คือสรุปว่ามันมีปัญหอะไร ที่ไหน แล้วก็ก็มีคนที่แกนนำออกไปเกี่ยวข้องหรือ ร่วมในการศึกษาแก้ไขปัญหา แต่ละตำบลก็จะไม่เหมือนกัน บางตำบลอาจจะใส่ใจพิเศษในเรื่องน้ำ บางตำบลเรื่องป่า บางตำบลมีทั้งน้ำ ทั้งป่า ปัญหาที่ดินนี้อาจจะกระจายตัวอยู่ทุกตำบล มากบ้าง น้อยบ้าง เราก็มาประมวลดู แล้วก็ดูว่าจะขับเคลื่อนกันอย่างไรบ้าง ให้ได้องค์ความรู้ด้วย เชิญผู้รู้เข้ามาถ่ายทอดความรู้ให้เราส่วนหนึ่ง เราก็เก็บข้อมูลของเราอีกส่วนหนึ่ง อย่างปัญหาที่ดิน แม้แต่ไอบาร์ได้ระดมเก็บข้อมูลไว้ส่วนหนึ่งกับ สกน. ก็พบว่ายังตกหล่นอีกเยอะ แล้วลำพังไอบาร์คนเดียว

ทำไม่ไหวหรอก แล้วหลายท่านที่เข้าร่วมตอนแรกก็รีบร้อนลวกๆด้วย หลายเรื่องก็ยังไม่เรียบร้อยดี เราต้องมาช่วยกันในส่วนนี้ เพราะอะไร เพราะการจะไปต่อสู้เรียกร้องสิ่งต่างๆ ลำพังมีอบอย่างเดียวมันคงไม่พอ แล้วมีอบเนี่ยมันเป็นสิ่งสุดท้าย เพราะมันใช้ค่าใช้จ่ายสูง ค่าใช้จ่ายของแต่ละท่านนั้นแหละ เวลาที่เสียไป ระดมความรู้สึกที่ขุ่นมัว มันมีค่าทั้งนั้น ถูกไหมครับ อยู่บ้านสบายกว่า ต้องไปเผชิญแดด เผชิญฝน เผชิญความเครียด ความหงุดหงิดใจ ร้อยแปดมันมีผลกระทบทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นถ้าไม่จำเป็นจริงๆก็คงไม่มีเรื่องมีอบเข้ามาเกี่ยว มีอบจะเป็นมาตรการสุดท้าย แต่ลำพังมีอบอย่างเดียวก็ไม่เกิดประโยชน์ ถ้าเราไม่มีข้อมูลที่หนักแน่นเพียงพอ ที่จะเข้าไปแก้ไข ปัญหา เมื่อตอนเช้าที่มีการเปิดเทปให้ฟัง ใครจะไปหักล้างความคิดของคุณแก้วสรรได้ แต่ถ้าชาวบ้านเราเนี่ยรวมตัวกันเรียนรู้แล้วก็เชิญผู้รู้ในเรื่องนั้นมีเหตุผล มีข้อมูลเพียงพอถึงจะไปหักล้างเขาได้ เพราะเขาเชื่ออย่างนั้น แต่ที่เราจะทำให้ไปแก้กฎหมายยกเลิกกฎหมายอันนั้นอันนี้ เราต้องมีข้อมูล ถ้าแก้กฎหมายแล้วมันจะดีอย่างไร เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติอย่างไร มันก่อให้เกิดความเป็น ทำอย่างไร ซึ่งต่อไปข้างหน้าปัญหาของประชาชนจะไปอาศัยคนที่ปรารถนาดีไม่ได้ คุณแก้วสรรก็บอกไว้แล้ว บอกว่า พ.ร.บ.ป่าชุมชนมันไม่ได้เกิดกับชาวบ้านเรา มันเป็นเรื่องของนักวิชาการ ซึ่งเขาก็พุ่งเจาะจงกับนักวิชาการไปค้นหาแล้วไปกระตุ้นให้ชาวบ้านเกิดความต้องการ เวลาทำจริงก็เป็นผลงานของนักวิชาการ ของเอ็นจีโอ ก็ไปลงที่ตัวนั้น แต่ที่จริงทั้งสองส่วนมันก็สัมพันธ์กันอยู่ นักวิชาการก็ไปอาศัยฟังจากชาวบ้าน ความต้องการของชาวบ้าน แล้วก็สรุปความคิด ถามว่าเอาไหมอย่างนี้ ชาวบ้านก็ร่วมมติดั้งแต่ต้นว่า กฎหมายอย่างนี้ไม่เอามันแก่กันมาหลายครั้งหลายหนแล้วนะ ร่างพ.ร.บ.ป่าชุมชนเนี่ย มันไม่ใช่ร่างมาปุ้บระงับเลยไม่ใช่ มีหลายกลุ่มมาดูแล้วว่าอย่างนี้เอา อย่างนี้ไม่เอา เราก็เลือกที่จะสรุปลงตัวว่าเป็นที่มาตรการที่ข้อ แต่อย่างไรก็ตามก็ยังถูกเป็นข้ออ้างอยู่ ว่าเนี่ยมันไม่ใช่ ชาวบ้านหรอกมันมีคนอีกพวกหนึ่งที่ปรารถนาดีเข้ามากระตุ้น อันนี้เรื่องต่อสู้ แต่ถ้าชาวบ้านรวมตัวจริง ชาวบ้านต้องการจริงๆก็อย่างนี้แหละ ชาวบ้านก็เรียนรู้ขับเคลื่อนมาโดยตลอด จนสรุปได้แล้วจะเอาอย่างนี้แหละ ถ้ามันหนักแน่นอย่างนั้นจริงๆ คนอื่นเขาคงฟัง แล้วเรารวมตัวกันได้ต่อไป อบต. สจ. สส. ก็บอกว่าคุณต้องไปแก้ตรงนี้ให้ผม ผมจะเลือกคุณ ถ้าคุณไปแก้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับที่ดิน คุณต้องพิจารณากฎหมายน้ำ เป็นอย่างนี้ก็เรียกว่าชาวบ้านทันแล้ว ทันแล้วก็ทำสัญญากันได้ ตกลงอย่างนี้แหละผมจะเลือกคุณ คุณรับปากแล้วนะ ถ้าคุณไม่ทำตามนี้ผมจะลงชื่อหาหมิ่นชื่อถอดถอนคุณ ฟังดูแล้วมันง่ายในกฎหมายรัฐธรรมนูญเขาให้สิทธิไว้ง่าย แต่ในทางปฏิบัติมันไม่ง่าย มันไม่ง่าย เพราะหนึ่งชาวบ้านรวมตัวกันไม่ติด สองรวมกันแล้วก็ไม่รู้รวมกันไปทำอะไร รวมไปถึงทำไรทำสวน แต่รวมกันไปต่อสู้เรื่องกฎหมายนี้ชาวบ้านยังไม่พร้อม คือยังไม่พร้อมแท้จริงแต่เราเตรียมความพร้อมได้ ก็คือทำกิจกรรมรวมกลุ่มกัน แล้วตรงนี้เรามาเรียนรู้ปัญหากันอย่างแท้จริง ในเรื่องเกี่ยวกับน้ำ เราก็แก้ปัญหาในท้องถิ่นได้ แต่ถ้ารู้สึกไปอีกอย่างว่ามันไม่ใช่แค่จัดสรรน้ำหมู่บ้าน หรือใน

ตำบลเราแล้ว มันไปเชื่อมโยงกับตัวอื่น มันจะมีกฎหมายน้ำเข้ามาเกี่ยวแล้ว เราจะจัดทำน้ำในระบบเหมืองฝายดั้งเดิม หรือระบบอื่นเข้ามาก่อน อยู่ๆก็มีคนเก็บค่าน้ำขึ้นมา จะมีคนไปวางระบบที่ทุ่งนา ถ้าเรารู้ไม่ทันเราก็ทำอย่างเดียว ตามเขา เขาว่าอย่างไรก็ว่าตาม ตามกันไปอีกหน่อยมันก็เลิกความคิดอย่างนี้ เราก็เข้าไปมีส่วนร่วม รัฐธรรมนูญก็บอกไว้อย่างชัดเจนว่าต้องการให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทุกเรื่อง แต่ประชาชนยังไม่รู้สิทธิตัวนี้ เราก็ต้องเอามาเสริมให้รู้ว่ารัฐธรรมนูญเขาบอกให้เรามีส่วนร่วม ในการกำหนดแผนทางเศรษฐกิจ แผนทางสังคม แผนแก้ปัญหาเรื่องทางการเมืองด้วย ให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม คนที่รู้ก็ยังไม่ค่อยยอม เองง่ายๆ อบต.เนี่ยมันมีที่แห่งให้ประชาชนเข้าไปร่วมอย่างแท้จริงในการกำหนดแก้ไขปัญหามันหมู่บ้าน ตำบล ก็ยังไม่ทำ รู้ว่ามันเป็นสิทธิตามรัฐธรรมนูญ แต่เอาจริงเข้าอบต.ก็ทำไม่รู้ไม่ชี้ แต่เขาก็ทำแผนโดยลำพัง ทำไปแล้วไม่เคยมีประชาพิจารณ์ในระดับตำบลเลย ว่าทำไปชาวบ้านรู้ไหม มันเป็นความต้องการของชาวบ้านไหม แค่นี้มีส่วนร่วมยังก็ทำไม่ได้ แต่ถามว่าทำได้ไหม ทำได้ถ้ามีกลุ่มก้อนที่ชัดเจน กลุ่มเยาวชนชัดเจน กลุ่มน้ำเหมืองฝายชัดเจน กลุ่มเกษตรกรกลุ่มอื่นชัดเจน มันก็จะเกิดกลุ่มผืนนี้กำลังเข้าด้วยกัน ได้ประชาคม ถ้าไม่มีกลุ่มประชาคมก็ไม่มีผล พ่อหลวงก็เข้าร่วมได้อยู่แล้ว แต่ทำให้มันเป็นกลุ่มเป็นก้อนเป็นตัวแทนที่มีส่วนร่วม ที่จริงพ่อหลวงก็พยายามให้มีส่วนร่วมชาวบ้านก็ไม่ได้จะร่วม พ่อหลวงไปคนเดียวก็มี มันเป็นระบบที่เลียนแบบกันตามๆกันมา ถ้าระดับบนมันทำอย่างนี้ระดับล่างมันทำอย่างนี้ระดับบนก็เขวๆอยู่หลายเรื่อง บางเรื่องก็ไม่สอดคล้อง บางทีก็อาจจะถูกใจก็ได้ อย่างแปลง สปก.ให้เป็นโฉนดก็เอาไปขายมีราคา เพราะทุกวันนี้ที่สปก.มันไม่มีราคา ชาวบ้านก็ต้องการจะขาย ถ้าคนมีปัญหาเรื่องที่ดินเขาจะรู้เลยว่าเมื่อไหร่ก็ตามที่มันสามารถซื้อขายกันได้ง่าย ในสุดท้ายมันจะหลุดมือไปจากเกษตรกร หลุดไปโดยสิ้นเชิง เกษตรกรจะต้องไปบุกรุกป่า เอาที่ดินมาทำกินใหม่ หรือไม่เช่นนั้นก็ยอมเสียสิทธิของตนเอง จากการเป็นเจ้าของที่ดินกลายเป็นผู้ดูแลที่ดินที่ตัวเองขายไปรับจ้างเขา ก็ขึ้นอยู่กับนายจ้างเราก็ต้องเอาอกเอาใจนายจ้าง ว่าต้องรับใช้เขาดีๆ ไม่งั้นเขาจะเอาออกจากที่ดินตัวเองเมื่อไหร่ก็ได้ สิทธิเราก็เสียไป สิทธิในความเป็นคนส่วนหนึ่งเสียไป อันนี้มันเป็นประเด็นเกี่ยวข้องเชื่อมโยงทั้งหมด แต่อย่างไรก็ตามมันเห็นปัญหา ปัญหาบางอย่างก็อาจจะ ถ้าดูจากแผนที่ที่ทำตอนเช้า ตัวปัญหาที่กำหนดยังไม่สัมพันธ์กัน เพราะว่าเช่นยังไม่มีการเรียโรยอย่างแท้จริงว่าอ่างเก็บน้ำ 2 อ่าง ของเมืองงาย เนื้อที่ดำเนินงานลึกๆแล้วมันมีปัญหาอะไรหรือเปล่าในการจัดสรรน้ำ ในการดำเนินการต่างๆ รวมทั้งต่อไปข้างหน้า อันนี้ยังไม่มีปัญหา มองไปข้างหน้ามันจะมีไหม เราจะเตรียมการแก้ไขอย่างไรในเรื่องการจัดการน้ำในตำบลของเราเอง วันนี้ไม่ทราบ ยังไม่มีคนหยิบเอามาพูดอย่างแท้จริง ซึ่งในเวทีสังเคราะห์ข้อมูลมันต้องพยายามรู้จากตัวนี้แหละ เพราะฉะนั้นแกนนำตำบลที่แต่ละท่านเคยอาสาไว้ก็ต้องเตรียมข้อมูลลงไปในลักษณะลึกที่เกี่ยวกับดิน เกี่ยวกับน้ำ เกี่ยวกับป่าอย่างแท้จริง ป่าชุมชนมันเป็นเรื่องก้าวหน้า เรามีฐานอยู่แล้วที่ลุ่มน้ำปิง แล้วก็สรุปได้ว่าบ้านที่

มีป่าแล้วจะทำอะไรต่อ กฎหมายเขากำหนดไว้อย่างไร ก็ต้องทำให้มันสอดคล้อง คือบ้านที่มีป่าชุมชน อยู่แล้วก็อาจจะขาดข้อมูลตั้งหลายเรื่อง หลักฐานถูกต้องหรือยัง บางประการชัดเจนไหม กฎหมาย กำหนดให้เตรียมการว่าต้องเป็นสมาชิก ลูกบ้านต้องสมัครเป็นสมาชิก ทำเหมือนอย่างนี้ ถ้าจะเข้าใจ เรื่องป่าชุมชนง่ายๆนะ เหมือนกับกองทุนหมู่บ้าน เริ่มด้วยคนในบ้านสนใจจะตั้งป่าชุมชน คนที่มี สิทธิสมบูรณ์คือสมาชิกของป่าชุมชน ทั้งนี้เพื่อเป็นเครื่องมือทำให้คนในหมู่บ้านช่วยกันรับผิดชอบ ไม่ใช่ว่าทำกันอยู่ทุกวันนี้ป่าชุมชนเป็นของหมู่บ้าน แต่คนทำจริงๆมี 10-20 คน เหลือกันอยู่แค่นั้นแหละ เพราะคนอื่นเขาได้รับประโยชน์ ไปหาเห็ด หาหน่อ ยังงี้มันก็ต้องเอาเข้าร่วม ต่อไปเขาอาจจะ บอกใครที่จะมาเป็นสมาชิกต้องมีเงินออมเอาไว้เป็นทุน สำหรับเอาไว้ดำเนินการเรื่องป่า อาศัยงบประมาณอื่นมันไม่พอ มันก็ช่วยตัวเองได้ระดับหนึ่ง ไม่ใช่ทั้งหมด ถ้าเราเป็นผู้หาว่าอะไรมันก็ข้างนอกหมด ก็ไม่เข้าสู่ในตอนที่ว่า อัดดาหิ อัดโน นาโถ ดนแลเป็นที่พึงของตน มันก็จะกลายเป็นว่ามีแต่ ป่าชุมชนบ้านเรา ก็ยังเข้าไปพึ่งคนอื่นเขาทำให้

ปิดเวทีเวลา 16.00 น.

นายไฉฟาร อ่องพะ
ผู้บันทึกการประชุม

รายงาน
เวทีการเรียนรู้เรื่องสิทธิชุมชนผ่านสถานการณ์ระดับตำบล
วันที่ 11 ธันวาคม 2545
ณ วัดห้วยแบ้ว ต.ทุ่งข้าวพอง อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่

เริ่มเปิดเวทีเวลา 09.00 น.

อ.ไพรัช ใหม่ชมภู

สถานการณ์ตอนนี้ไม่เอื้อให้คนมาพูดกัน เพราะแต่ละคนก็มีภาระกิจเยอะ เมื่อก่อนประชากรสัก 30 ปี ผ่านมา ฤดูหนาวนี้นั่งผิงไฟกันเป็นกลุ่ม ชาวทึอยู่ไ้ยั้งแล้ว ไปเอาฟืนเมื่อคืนก็นั่งผิงไฟด้วยกัน อันนี้แหละคือการเกิดองค์ความรู้ใหม่ ตอนนี้ถ้าเขามานั่งผิงไฟก็หาว่าเขาชี้เกียจ ถ้ามีลูกสาวก็จะไม่ยกให้ ใครเป็นลูกเขยจะนั่งผิงไฟไม่ได้ นั่งผิงไฟเกิดความรู้ใหม่ ฉะนั้นสถานการณ์มันไม่เอื้อให้เรามาพูดกัน แต่วันนี้เป็นโครงการเป็นการตอบแทน คิดเสียว่าพวกเรา มาพูดมาคุยกันเกิดองค์ความรู้ใหม่ จะมีอะไรแลกเปลี่ยนกันใหม่ครับ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ผมก็อยากให้พ่อแม่พี่น้องเข้าใจเรื่องรัฐธรรมนูญกันมากขึ้น เรื่องสิทธิ เรื่องอะไรต่างๆ ถ้าอยากจะรู้อะไรอีกเชิญผมไปเป็นกลุ่มเป็นก้อน ไปพูดไปคุยกันที่บ้าน ไปพูดเรื่องรัฐธรรมนูญ เรื่องอะไรต่างๆ ผมมองเห็นว่าพ่อแม่พี่น้องบางครั้งก็เสียเปรียบ คิดเสมอว่า ณ วันนี้จะให้คนรวยเห็นใจคนจนอย่างไร ณ วันนี้จะให้ข้าราชการเห็นใจราษฎรอย่างไร ถ้าทำ 2 เรื่องนี้ได้ บ้านเมืองโลด ตอนนี้เขาไม่เข้าใจเรา เมื่อวันก่อนที่กรุงเทพฯ ที่พี่น้องไปตั้งแคมป์ที่หน้าทำเนียบ คืนวันที่ 4 ไม่รู้ใครเอาหม้อข้าวหม้อแกงโยนลงไปในคูน้ำ เขาไม่เข้าใจ ที่ชุมนุมที่ศาลากลางคราวที่แล้ว ผมขับรถไปพูดกับพวกข้าราชการบนศาลากลางว่าวันนี้มาทำอะไร มาทำความสปรก ไม่สะดวกในการทำงาน รถเข้ายากรถติด มาทำไม นี่แหละคนไทย เหมือนกันแต่ไม่เข้าใจเหมือนกัน ผมเลยรายงานตัวว่าผมจะทำให้ราชการเข้าใจราษฎร จะทำให้คนรวยเข้าใจคนจน เราต้องช่วยกัน เกาะกลุ่มกัน รวมเวทีกันพูดคุยกัน เพราะผมบอกแล้วว่าองค์ความรู้ดั้งเดิมของพ่อแม่พี่น้องมีอยู่จริง แต่ใช้กับสถานการณ์บ้านเมืองอะไรต่างๆในสังคมเรามันใช้ไม่ได้ ครับก็ขอบคุณครับ

ในช่วงนี้ใครจะเรียนถามอะไรอาจารย์ไพรัชก็เชิญครับ ก็มีกันหลายองค์กรด้วยกัน ประชาคม แก่เหมือนแก่ฝ่าย แม่บ้าน ป่าชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้านทุกคนในตำบล และที่มาวันนี้คนไหนที่สงสัยหรือว่าจะสอบถามเรื่องทำความรู้แลกเปลี่ยนความคิดว่าทางพี่น้องจะมีอะไรสอบถามอ.ไพรัช เขาก็จะตอบให้หมด ทั้งเรื่องฝ่ายปกครองและกฎหมาย

ผมว่าถ้าจะก้าวลงไปเรื่องคนรวยคนจน ผมว่ายากที่สุดขนาดหนัก คนรวยมันคิดจะสาวได้สาวเอาอย่างเดียว คนจนนี้พูดได้คำเดียว คนจนมันไม่มีน้ำยาอะไร อยู่ในอำนาจเขาหมดอำนาจคนรวย อำนาจของกฎหมายทุกอย่างมันจะอีกนาน มันค่อยเป็นค่อยไป ก็คงจะได้อยู่

อ.ไพรัช ใหม่ชมภู

คือเอื้อมกันอยู่ พ่อแม่พี่น้องคุยกันนั้นแหละ เมื่อก่อนนี้พูดไม่ได้เรื่องการบ้านการเมือง มานั่งคุยกันไม่ได้ หาวาเป็นคอมมิวนิสต์เดี๋ยวนี้มันทำได้หมดรัฐธรรมนูญ ณ วันที่จะทำให้ช่องว่างคนจนคนรวยมาเข้าใกล้กัน รัฐธรรมนูญเอื้อได้มากๆเลย อันที่สองพระราชดำรัสของในหลวง เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเอื้อให้คนจนเยอะ อันที่สามพวกนักวิชาการต่างๆก็มาช่วยกัน

ชาวบ้าน

อันนี้ผมว่านะ อย่างในการต่างๆเนี่ยพยายามจะเอาจนฟังผมเบื้อขนาดเลย จะมีวิธีไหนที่ทำได้นั้นต้องมีใบเสร็จเซ็นก่อน

อ.ไพรัช ใหม่ชมภู

ตราบไตที่มันยังมีอำนาจอยู่ เราว่าความยุติธรรมมันเกิดขึ้นไม่ได้ มันยังงั มันจะต้องอยู่ในกรอบครึ่งกลางอยู่ เมื่อเราจะแก้ไม่รู้จะแก้ตรงจุดไหนก่อน

ชาวบ้าน

มันจะต้องปลูกฝังตั้งแต่เด็กรุ่นใหม่ รุ่นเก่าเนี่ยมันอยู่ในสมองเราแล้วพวกนี้มันจะอยู่ในสันดานแล้ว มันจะขุดออกไม่ได้แล้ว เพราะใครขึ้นมาแล้วมันก็จะกินอย่างเดียว แล้วประชาชนผลมันตกที่ไหน ตกที่ดาสดาสาขายมียายมา เพราะฉะนั้นก็ต้องปลูกฝังตั้งแต่เด็กขึ้นไป เปลี่ยนสภาพของมัน เปลี่ยนทัศนคติของมัน ผมว่าถึงจะได้ผล พวกเก่านี้หมดสิทธิแล้ว เพราะว่ามันอยู่ในสันดานมันแล้ว สันดานมันขุดได้สันดานมันขุดไม่ได้ เพราะมันอยู่ตรงนี้แล้วย้ายไปอยู่ตรงนั้นมันก็ไปกินตรงนั้นอีก ผมก็ประชาชนคนหนึ่งก็มองเห็นว่าระบบไม่ว่าตำรวจหรือว่าอะไรก็แล้วแต่เพราะว่าทำผิดแล้วย้ายหลุมนี้ไปหลุมนี้ มันก็ไปกินตรงนี้อีก สร้างความรำคาญให้ตรงนี้อีก มันต้องไปอยู่ทางใต้แล้วเอาทางใต้ขึ้นมาทางเหนือ มันก็เหมือนกันหมด เราต้องปลูกฝังรุ่นใหม่มันถึงได้ผล ย้ายไปภาคเหนือกินภาคเหนืออีก ย้ายไปอีสานก็ไปกินอีสานอีก กินนครพนมอีก กินมุกดาหารอีก มันไม่มีสิ้นสุด ผลสุดท้ายตกที่พวกเราอีก ดาสดาสาพวกหาเข้ากินคำ หลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดินอยู่เนี่ย เพราะถ้าโดนเรื่องอะไรก็ย้ายหมด แม้แต่ลงขั้บรถไปชนกันสิ รวยแล้วนี่ถูกทวงหนี้แล้วนี่ ชนคนรวยเจ็บหรือตายไปสิ คนรวยขับ

รถไปชนเขานี้คนมีสตางค์ก็อ้าวถูกหวยแล้ว หวยอะไรก็ไม่รู้ เนี่ยระบบราชการมันเป็นอย่างนี้ สมัยก่อนใครกล้าพูดเล่น แถวนี่ข้าราชการใหญ่คับฟ้าเลย ทุกคนในโลกนี้เจริญขึ้น ทางคมนาคมก็สะดวกขึ้น ถ้าไม่พูดก็หาว่าหัวแข็ง หัวหมอ ตำรวจนี่นะ ถ้าเราจะใช้สิทธิของเราอีกหัวหมออีก เขียนใบสั่งตราดาวเลย 4-5 ดาว ไปเสียค่าปรับเต็มที่ ถ้าเราไปเถียงหน่อย นี่คือระบบราชการ ไม่รู้จักตัวเองว่าเป็นข้าประชาชน เป็นผู้รับใช้ประชาชน พอได้เป็นข้าราชการใหญ่แล้วก็เป็นเจ้านายประชาชน ประเทศที่เขาเจริญแล้วเนี่ยเขาจะต้องประชาชนเป็นใหญ่ ตามที่ผมไปมานะ อันนี้มันไม่ยุติธรรม เพราะว่ากินภาษีอากรของประชาชน ทำไมไม่ทำงานให้ประชาชน ทำไมมาเป็นเจ้านายประชาชน อันนี้มันหมดไปแล้ว สมัยนี้ไม่มีแล้ว ระบบเจ้าขุนมูลนายไม่มีแล้ว มันหมดไปตั้งนานแล้ว ทุกวันนี้มันไม่ได้ นี่ผมก็เคยเห็น ผมสงสารดาสดาสาวยมียายมา ผมก็คนบ้านนอกไปอยู่ในเมืองที่เจริญ ก็ต้องกดขี่เหมือนกัน

อ.ไพรัช ใหม่ชมภู

เท่าที่ผมอยู่วงการราชการมา สถานการณ์มันค่อนข้างจะตื้ออยู่ ขบวนการตรวจสอบก็ดีขึ้นเรื่อยๆ ไม่ว่าสิทธิของทุกคนมันไปขัดกับกฎหมายใหม่ อย่างกฎหมายป่าชุมชนที่เราจัดตั้งเนี่ย ไม่รู้ว่ามันจะเป็นรูปธรรมไหม สมมติว่านายก.จะปลูกบ้าน ไปเลื่อยไม้สัก 10-15 ต้น เอามาปลูกบ้าน ก็ไปเจอเจ้าหน้าที่ ขึ้นโรง ขึ้นศาล ไปบอกฟ้องบอกแม่นายคนนี้ก็ไม่มีเงินทำอะไร เราจะหาวิธีไหนที่ให้คนกับชุมชนได้มีสิทธิอย่างเต็มที่ ที่ผมพูดเมื่อกี้ว่ารัฐธรรมนูญออกมาใช้ได้ 5 ปี ปัญหาเดียวก็คือกฎหมายถูกแก้ตามรัฐธรรมนูญอีกที อย่างป่าไม้ที่รัฐธรรมนูญก็บอกว่าสิทธิดั้งเดิมชุมชนมีสิทธิในการอนุรักษ์ทรัพยากรและใช้ประโยชน์ เพราะฉะนั้นจะมีสองอย่างคือ อนุรักษ์และรักษา และอันที่สองคือใช้ประโยชน์ ที่นี้การใช้ประโยชน์เนี่ยกฎหมายป่าไม้ที่รัฐธรรมนูญเขาเอื้อก็เป็นแบบนี้ จะคลี่คลายลงต่อเมื่อพ.ร.บ.ป่าชุมชนออกมา ทนเอาอีกนิด ถ้าถามว่าถ้ากฎหมายป่าชุมชนไม่ออก ไปตัดไม้มาปลูกบ้านบ้านก็ไม่มียากจนมาก เอามาปลูกสัก 2-3 กับ ถือว่าผิดกฎหมายใหม่ ผิดกฎหมายป่าไม้แน่นอน แต่ชุมชนเราอนุรักษ์ไว้ไหม ไม่ใช้อย่างเดียวมันตั้งอนุรักษ์ด้วย ถ้าในป่าชุมชนมีการอนุรักษ์ มีกฎ-ระเบียบของหมู่บ้าน ป่าไม้ก็ทำอะไรไม่ได้ ผมยกตัวอย่างบ้านปางบง เขามีป่าของเขา เขารักษาป่ามาตลอด อันนี้แสดงให้เห็นว่าเขาอนุรักษ์มาตลอด และได้มีกฎระเบียบของหมู่บ้าน วันหนึ่งก็มีป่าไม้ไปตัดป่าบ้านเขา เขาก็เอากรรมการหมู่บ้านจับ 6 ต้น ขนาดหนักประนีประนอมกันไป นายอำเภอก็ต้องออกเงินให้กรรมการไปหลายหมื่นเหมือนกัน ก็เป็นเงินของกรรมการปางบง เขาก็อนุรักษ์ป่าของเขาต่อ ที่นี้ถ้าชาวบ้านเขายากจนมาก มาหาผู้ใหญ่บ้านมันมีกฎระเบียบของหมู่บ้านแล้วขอสัก 4-5 ต้น ได้ไหม เขาก็บอกว่าเราเคยอนุรักษ์ป่ามาก่อน ก็หนักจะเป็นเบา ถ้าสถานการณ์

อย่างนี้ละ แต่ขณะนี้พยายามให้พระราชบัญญัติป่าชุมชนออกเร็วๆ ถ้าออกมาแล้วก็เป็นเรื่องสิทธิของเราแล้ว

ชาวบ้าน

คือว่ามันเอาเปรียบกับราชการ แต่ราชการบางคนค่าไม้โดยตรงเลย เอาใส่รถไปขายก็ไม่ถูกจับ ชาวบ้านไปเอา 2-3 กีบ จับ

อ.ไพรัช ใหม่ชมภู

เดี๋ยวนี้มันดีขึ้นมากแล้ว

ชาวบ้าน

เมื่อก่อนนี้ผมขึ้นมาบ้านโล๊ะใหม่ๆ เอาก้อนหินไปไม่ได้ เพราะมันจะเจอไม้สัก เป็นแถบเลย ถอนขึ้นไปนาหวายนี่ละ ผมมาครั้งแรกปี 2515 มันจะเป็นแถบเลยไม้สักนี่ มันไม่ไปถูกต้นไม้ก่อนเลย เดี๋ยวนี้ไม่มีไม้สักต้นเลย ตอนนั้นกำลังตัดถนนมาใหม่ๆเลย ป่าสักเยอะเลย เดี๋ยวนี้หาต่อยังไม่ได้เลย แต่ยังมีอีกนิดหน่อย ขนาดต่อในดินเขาก็ขุดเอาไป

ชาวบ้าน

ถ้าชุมชนเรามารวมกลุ่มกันได้ ถ้าต่างคนต่างอยู่ไม่ช่วยกัน บ้านนั้นเมืองนั้นมันก็ไม่เจริญ ยกตัวอย่างว่าในหมู่บ้านผมสมัยก่อนเมื่อผมเป็นเด็ก ยายเขาขายไม้ รัฐบาลให้ออกาสนายทุนค้าไม้หลายร้อยไร่ เมื่อก่อนนั้นแต่เดี๋ยวนี้นายทุนยังมาตัดไม้บ้านเราก็แค่พูดกับป่าไม้คนเดียว จ่ายเงินจ่ายทองกันเป็นหมื่นเป็นแสน ตอนนี้อันนี้ถ้าเราวิเคราะห์อย่างบ้านผมถ้าคนไหนจะมาตัดไม้ นายทุนจะต้องพูดคุยกับคณะกรรมการป่าทั้ง 50 คน อันนี้มันจะผ่านไหม เขาก็อยากอุปไว้คนเดียว เขาก็จ่ายเงินแล้วมันก็จบ ชาวบ้านก็พูดไม่ได้ มีแต่ตาตุคือทำอะไรไม่ได้ คือสิทธิของเราไม่มี แต่ที่นี้สิทธิของเรามีแล้ว สิทธิชุมชนที่เรามีอยู่เราดูแล ถ้าใครจะมาทำลายป่าของเราก็ต้องพูดคุยกับคณะกรรมการของเราทั้ง 50 คน ถึงจะได้ ถ้าสมาชิก 50 คนนี้ยอมไหม หรือว่า 50 คน หรือ 100 คนนี้ยอม มันก็ลุ่มจมนะนั่นผมคิดว่าน่าจะรวมกลุ่มกัน ชุมชนเข้มแข็ง เพราะว่าตอนนี้มันมีกลุ่มทุกกลุ่ม อย่างกลุ่มเหมืองฝายเขาว่า จะทำการดูแลฝายของเขา จะทำฝายไม้ ฝายคอนกรีตอันนี้ก็แล้วแต่เขา มีการใช้ไม้ในบ้านคือว่ามีที่ประชุมผู้นำไม่มาชาวบ้านก็ทำอะไรไม่ได้สักอย่าง แต่ละบ้านอันนี้พูดถึงภาพรวม คือว่าชาวบ้านไม่มาลูกบ้านมาได้อะไรเสียอะไร เอาไปพูดเขาก็ไม่ยอมรับ ในการประชุมนี้ก็อยากให้ผู้นำ พ่อหลวง กำนัน อยากให้ไปรับรู้ในหมู่บ้านของเรามันเป็นยังไง อยากให้รับรู้ดูแลด้วย เพราะว่าชาว

บ้านจะมาพูดเป็นหลักออกไปไม่ได้ ประสานไปเขาก็ไม่เอาไม่รับรู้ อยากฝากว่าการประชุมผู้ใหญ่ บ้านต้องมา

นายโอฬาร อ่องพะ : ผู้ประสานงานโครงการลุ่มน้ำปิง

ก็ฟังอ.ไพรัชพูดไปแล้วนะครับ เรื่องของสิทธิ เมื่อวานวันที่ 10 เป็นวันสิทธิมนุษยชนโลก กรณีมาตรา 46 เขาว่าชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ฟื้นฟูประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น แล้วใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างสมดุลและยั่งยืน มันเป็นไม้กันหมา สำหรับคนที่มีปัญหากับป่าไม้ เท่าที่ผ่านมามันก็ชัดเจนแล้วว่าถ้าชาวบ้านเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าเนี่ยป่าไม้จับ เพราะว่าผิดกฎหมาย แล้วสุดท้ายมันเขียนไว้ว่าทั้งนี้ตามกฎหมายบัญญัติไว้สูงสุด ก็คือว่าถ้าย้อนมาดูกฎหมายอีกตัวหนึ่ง ซึ่งหมู่เราคงจะเข้าถึงกฎหมาย ในมาตราที่ 6 ของกฎหมายรัฐธรรมนูญเนี่ย บอกไว้ว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของราชอาณาจักรไทย กฎหมายข้อบังคับ กฎระเบียบ ต่างๆที่ขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญถือว่าไม่มีผลบังคับใช้ กฎหมายออกมาอย่างนี้ หมายถึงว่าถ้ากรณีชาวบ้านเข้าไปใช้ประโยชน์จากทรัพยากรจากป่าแบบยั่งยืน ไม่ใช่ใช้แบบหมดแล้วหมดไป ถ้าถูกจับขึ้นมาหรือยังงี้แล้วเจ้าหน้าที่เขาเอากฎหมายมาอ้างไม่ได้ เอาความเป็นธรรมมาอ้างเราก็อ้างในส่วนนี้ได้ แต่ถ้าเขาไม่เอามาอ้างเราก็ไม่ต้องมาอ้างกับเขา คือเขาจะว่าให้เรา หมายถึงว่ามาตราที่ 46 เนี่ย ถือว่าบังคับใช้ไม่ได้ ในกฎหมายระบุเช่นนั้น อันนี้ก็เอามาเล่าสู่กันฟังเพื่อจำเป็นได้ใช้เดี่ยวจะแบ่งกลุ่มออกเป็น 4 กลุ่ม ด.เมืองนะ 2 กลุ่ม ด.ทุ่งข้าวพวง 2 กลุ่ม หลังจากได้ห้วยหลักห้วยสันเขาแล้ว ห้วยอื่นๆก็ไล่ไปแล้วมันมีเหมืองฝาย มีวังที่ไหนบ้าง แล้วสุดท้ายพื้นที่ป่าของตำบลเราอยู่ไหนบ้าง ที่เป็นป่าชุมชนก็ดี ป่าอนุรักษ์ก็ดี ป่าอุทยานก็ดี ตอนนั้นก็กระจายกลุ่มเลย เมืองนะ 1 เมืองนะ 2 ทุ่งข้าวพวง 1 ทุ่งข้าวพวง 2

ตัวแทนกลุ่มที่ 1.

ผมนายเชมชาติ ช่างงาม บ้านห้วยเป้า ตำแหน่งประธานผู้สูงอายุบ้านห้วยเป้า ผมจะมาอธิบายแผนที่ที่ ด. ทุ่งข้าวพวง นี่ก็มาจากตั้งขะเมืองงายออกมา เจอกับเขื่อนชีแฮ้งลงมา เจอบ้านโรงวัว ภูธรแล้วก็ดซด. อันนี้ก็หันทางเข้าเวียงแหงขุนคลอง เข้ามาเจอกองร้อย เข้าไปถึงขุนคองเจอโรงเรียน แล้วก็เข้าเขตเวียงแหง พอออกจากแม่ลามามาเจอสะพาน มาทางลำน้ำแม่ปิง อันนี้ห้วยแม่จา ออกมาประจบกับน้ำแม่ปิง อันนี้ลำห้วยเล็กๆน้อยๆของน้ำแม่จา อันนี้หมู่บ้านห้วยดินตั่ง อันนี้ลำห้วยดินตั่ง อันนี้ลำห้วยทรายขาว ถัดไปก็บ้านทุ่งข้าวหลวง ห้วยทรายขาวแล้วมาเจอบ้านแม่ฮี แล้วก็ลงมาน้ำแม่ปิง ลงมาฝายชลประทาน แล้วก็ฝายขุนชวน ลงมาเจอกับห้วยดินตั่งก็เข้ามาวัด อันนี้หนทางห้วยดินตั่ง หนทางเข้าบ้านทุ่งข้าวพวงบ้านหลวง แล้วมาถึงหัวสะพานบ้าน

แล้วมาถึงบ้านนอก บ้านสูงลา เข้าบ้านริมถนนสายนอกทางหลวง แล้วมาถึงห้วยกองมูล ขึ้นดอยไป ลงมาเจอสะพานห้วยเป้า จากบ้านห้วยเป้าลงมาเจอห้วยน้ำขุ่น ลงมาก็ถึงบ้านห้วยเป้า แล้วก็ถึงทาง แยกบ้านห้วยเป้าเข้าบ้านแม่ก่อนโนน แล้วผ่านลำน้ำแม่ปิง เหนือจากนั้นไปก็เป็นเขตของต.เมืองนะ ออนามัยใหม่อยู่ที่นี่ ป่าไม้อยู่ที่นี่

ตัวแทนกลุ่มที่ 2.

ผมนายสินวล เป็นกรรมการป่าชุมชนบ้านห้วยเป้า นี่เป็นแผนที่ตั้งชุมชน หมู่บ้าน แล้วก็ด.ทุ่งข้าวพวง ดดยภาพรวม อันนี้คือ เราจะเอาต่อเขต ต.เมืองงาย แล้วก็ด.ปิงโค้ง ด.ทุ่งข้าวพวงจะไปสิ้นสุดต่อเขตบ้านแม่จา หมู่ 4 คือด.ทุ่งข้าวพวงติดต่อเขตต.เมืองงาย อันนี้คือสะพานข้าม ลำน้ำปิงที่บ้านแม่จา แยกขึ้นมาจากถนนสายเชียงดาว-เวียงแหง แล้วก็มียี่ดั่งของตำบลแม่จา อันนี้ ลำน้ำปิงที่สะพานหางบ้าน แม่จา จากหมู่บ้านแม่จານี้ก็เป็นหมู่ 4 ซึ่งตั้งขึ้นมาก็มีหลายเผ่า ลีซอ มูเซอ ขึ้นจากใต้สะพานขึ้นมาจะเป็น ดชด.335 อันนี้ก็แม่น้ำแม่จาน้อย แล้วก็ขึ้นไปบ้านลีซอ แล้วก็เลยไปทางขวาคือถนนไปทุ่งข้าวหลวงเป็นหมู่ 5 เขตติดต่อกับด.ปิงโค้ง แล้วก็ขึ้นมาประมาณสัก 3 กิโลเมตร ก็มาเจอกับวัดดอนเวียง หมู่บ้านห้วยดินตั้งอยู่หมู่ 7 จากนั้นบ้านทุ่งข้าวพวง หมู่ 3 แล้วก็ มีสถานื่อนามัย โรงเรียน ป่าไม้ จากทุ่งข้าวพวงมาก็มีหนทางเข้าบ้านแม่ก่อนโนนที่จะมีลำน้ำปิง ขึ้นจาก ถนนนาหวายก็มาถึงเขตทุ่งข้าวพวง ติดต่อเขตปากทางมาถึงหมู่บ้านห้วยเป้า เป็นหมู่ที่ 1 ที่เห็นคือ สะพานข้ามห้วยเป้า จะมีถนนเส้นเล็กๆเข้าไปทางตะวันออกคือสำนักห้วยเป้า จากนั้นขึ้นมาจะมี สะพานแยกเข้าวัดห้วยเป้า อันนี้คือภาพรวม ขึ้นไปเป็นโรงเรียนห้วยเป้า ที่ลำน้ำห้วยเป้า สำหรับ บ้านห้วยเป้าหมู่ 1 ด.ทุ่งข้าวหลวง เขตติดต่อกับบ้านห้วยไส้ คือ ต.เมืองนะ อันนี้คือภาพรวมของทุ่ง ข้าวพวง มันก็ผิดไปหลายอย่าง อบต.ก็ไม่ได้เขียนลงไป อบต.จะอยู่บ้านห้วยดินตั้ง จากลำน้ำห้วย เป้าก็จะถึงสายน้ำทุ่งข้าวพวง ฝ่ายนี้จะอยู่ห้วยตะเคียน จากปากทางเข้าไปประมาณ 150 เมตร มี ฝ่าย 2 ลูก

นายโอฬาร อ่องพะ : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน

เท่าที่จบเมื่อที่เราลงมาทบทวนดู อันที่สีน้ำเงินคือน้ำปิง ฝ่ายที่กั้นน้ำปิงมี 3 ฝ่าย ฝ่ายท่ากว้าง ฝ่ายทุ่งข้าวพวง ฝ่ายทุ่งยาว ฝ่ายเจ็ก แล้วก็ลำห้วยที่ลงน้ำปิงมีอยู่ 4 ห้วย ประกอบด้วย 1 ลำน้ำแม่จา 2 ลำน้ำแม่ก่อน ก็มีก่อนกลาง ก่อนหลวง ก่อนน้อย แล้วก็ฝ่ายข้ามน้ำก่อน ก็คือ ฝ่ายต้นดุ่ม ฝ่ายต้นไร่ ก็มีลำน้ำห้วยเป้า น้ำปิง ไม่มีฝ่าย แล้วก็มียี่ดั่งลงน้ำปิง มีฝ่ายลูกหนึ่ง คือฝ่าย น้ำขุ่น แล้วก็ฝ่ายน้ำห้วยตะเคียน ไหลลงมาอีก 2 ฝ่าย สรุปว่าก่อนบ้านห้วยดินตั้งมีฝ่ายใหม่ สรุปว่า หัวใจเลือดเนื้อของคนทุ่งข้าวพวงมีน้ำเส้นหลักมีน้ำแม่ปิงเป็นหัวใจหลัก มีฝ่ายกั้นน้ำปิง 4 ฝ่าย 1

ฝ่ายท่ากว้าง อยู่ที่แม่จา 2 ฝ่ายทุ่งข้าวพวง 3. ฝ่ายทุ่งยาวอยู่บ้านห้วยทรายขาว 4 ฝ่ายเจ๊กชวน แล้วก็น้ำห้วยที่ไหลลงน้ำแม่ปิงมีน้ำแม่จา น้ำแม่ก่อน น้ำห้วยเป้า น้ำซุ่ม ก็ค่อนข้างจะชัดเจนต่อไป เห็นแล้วว่าภาพรวมของฝ่าย แผนที่นี้จะเข้าไปหาหน่วยงานของกลุ่มน้ำปิง เพื่อจะรวบรวมต่อข้างบน แล้วก็ข้อมูล ถ้ามันพร้อมทุกอย่างทางโอฟฟิศเขาจะไปทำ ข้อมูลทุกอย่างลงตัวแล้ว ต่อไปตำบลเมืองนะ

ตัวแทนกลุ่มที่ 3.

ผมเป็นสมาชิก อบต. หมู่ 1 ต.เมืองนะ สำหรับแผนที่โดยสังเขปของต.เมืองนะ จะทำโดยสังเขปไม่มีอนามัย ไม่มีโรงเรียน ผมจะเน้นที่ยาวๆนี่คือสัญลักษณ์ของแต่ละอย่าง ฝ่ายจะใช้สีเขียว แม่น้ำใช้สีแดง ถนนสีดำ ภูเขาสีน้ำเงิน อ่างเก็บน้ำวงกลมสีแดง เริ่มตั้งแต่บ้านเมืองนะมา เพราะบ้านเมืองนะเป็นจุดเริ่มต้นของแม่น้ำแต่ละสาย บ้านเมืองนะติดกับสหภาพพม่า สำหรับน้ำที่เราใช้ทุกวันนี้ออกจากดอยมาหลายสายเหมือนกัน มีสายน้ำแม่ปิงที่ออกจากดอยห้วย เส้นนี้จะยาวไปเรื่อย ๆ เส้นที่สอง แม่น้ำจืดก็จะติดกับน้ำปิงที่ห้วยสะพานที่บ้านเมืองนะ เส้นที่สามติดกับแม่ปิงเหมือนกัน อีกที่น้ำห้วยออกจากดอยห้วยเหมือนกัน อีกเส้นหนึ่งที่เรารู้ชื่อทุกวันนี้ก็เป็นน้ำห้วยหก ออกจากลำน้ำแม่จี้ อันนี้ไม่ได้ออกจากดอยห้วย สำหรับน้ำห้วยหก ดูแหล่งน้ำ ก็ผ่านหมู่บ้านเมืองนะ หมู่ 1 ผ่านหมู่ 5 ดึงอ่าง สำหรับบ้านเมืองนะ ที่เขียวๆ ก็เป็นเขตป่าชุมชนของบ้านเมืองนะ เราจะแบ่งเป็นสองส่วน ส่วนบนนี้ตั้งแต่ฝ่ายเมืองนะ ฝ่ายน้ำปิง ฝ่ายน้ำนะ ฝ่ายบน ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป เราจะไม่ให้ใครตัดไม้ทำลายป่าเพราะเป็นเขตอนุรักษ์ของเรา สำหรับฝ่ายที่จะใช้ทำนาของบ้านแม่จะก็มีอยู่ฝ่ายน้ำดีลูกบน ฝ่ายน้ำดีที่อยู่ใกล้สะพาน อีกลูกอยู่ลุ่มสะพาน จากนั้นไปก็คือฝ่ายน้ำนะ น้ำที่ใช้ทุกวันนี้เป็นฝ่ายลูกบน อีกฝ่ายหนึ่งฝ่ายน้ำเขียงอยู่ใกล้สะพานที่ไปแกน้อย สำหรับเมืองนะก็คงจะมีฝ่ายแค่นี้ ต่อไปลงมาถึงบ้านหนองเขียว บ้านนี้ไม่มีแหล่งน้ำ อาศัยต่อจากอรุโณทัย จะมีประปาภูเขา จากผาแดงลงมาก็มาเลี้ยงที่บ้านอรุโณทัย แล้วก็อ่างเก็บน้ำ ก็เป็นจุดเด่น มาถึงบ้านหนองเขียวไม่มีอะไร บ้านรินหลวงก็ไม่มีแอ่งน้ำเหมือนกัน มีน้ำห้วยน้ำน้อย อยู่ริมถนน จากนั้นมาสู่นาหวายทางตะวันตก ผมได้ถามทางคณะกรรมการป่าชุมชนบ้านนาหวายแล้ว เขาก็ว่าเป็นเขตอุทยานเขียงดาว สำหรับป่าชุมชนบ้านนาหวายก็จะไปตะวันออกทางทิศเหนือบ้านนาหวาย ซึ่งไปติดกับป่าชุมชนบ้านน้ำรู่ จะติดกับนาหวาย น้ำรู่ สำหรับนาหวายมีอ่างเก็บน้ำอยู่ที่หนึ่ง ลงมานี้ทางผ่านอุทยานผ่านน้ำตก จะมีฝ่ายลูกหนึ่ง เป็นฝ่ายน้ำล้น ลูกที่สอง ก็ลุ่มอุทยานเหมือนกันเป็นฝ่ายน้ำล้น สำหรับนาหวายก็คงไม่มีอะไรเยอะ ที่เห็นๆนี่ก็เป็นป่าชุมชนของนาหวาย น้ำรู่ก็มีอ่างเก็บน้ำไหลลงมาสู่ลำซุ่ม จะมีฝ่ายอยู่ 3 ลูก เมื่อมารวมกันแล้วก็ป็นน้ำซุ่มลงมา เรามาพูดถึงบ้านโล๊ะป่าหาร เขาบอกว่ายังไม่มีป่าชุมชน ก็จะข้ามมาถึงบ้านโล๊ะมาถึงเมืองงาย สำหรับเมืองงาย อาศัยอยู่ตามน้ำรู่ มาโดยตลอด มีฝ่ายอยู่ 1 ฝ่าย รพช.บิมน้ำมาใช้เป็นประปาหมู่บ้าน ฝ่ายชลประทานลูกหนึ่ง แล้วก็ฝ่ายน้ำ

ลัน ฝ่ายที่ชาวบ้านสร้างมามีลูกหนึ่ง สำหรับโปงอางเขตป่าชุมชนก็มีแล้ว เขตป่าชุมชนก็เขียวๆนี้เป็นเขตป่าชุมชนโปงอาง มาถึงบ้านห้วยไส้ บ้านห้วยไส้อาศัยใช้น้ำอยู่ 2 ที่ น้ำชุม กับน้ำห้วยไส้หรือน้ำรู เราจะมาถึงน้ำชุมก่อน น้ำชุมฝ่ายหนึ่งก็เป็นฝ่ายคอนกริต ที่สองเป็นฝ่ายน้ำลัน ลูกที่สามก็ฝ่ายน้ำลันเหมือนกัน ซึ่งชาวบ้านทำขึ้นมาเอง สำหรับห้วยไส้ก็มี 12 ฝ่าย ห้วยไส้อาศัยสำหรับป่าชุมชน ห้วยไส้ไปถึงขุนห้วยไส้ มี 3 หมู่บ้าน เขตป่าชุมชนก็ป่าไทร เป็นขุนห้วยไส้ ลงมาติดกับห้วยเป่า อันนี้ก็ขึ้นไปถึงบ้านโล๊ะป่าหาร สำหรับแผนที่ผมจะไม่เน้นหมู่บ้าน ไม่เน้นอนามัย มีแหล่งน้ำกับป่าชุมชน เพราะว่าตามที่เราอ่านนี้แล้วมีที่ตั้งของชุมชน มีหมู่บ้าน หมู่บ้านก็ได้บอกไปแล้ว แล้วห้วยก็บอกไปแล้ว เหมืองฝาย และพื้นที่ป่าชุมชนดังที่ท่านได้เห็น ป่าชุมชนก็เป็นสีเขียวๆ สังเกตได้ง่ายจากที่เขียนไว้เนี่ย ฝ่ายจะเป็นสีเขียว แม่น้ำสีแดง ถนนสีดำ ภูเขาสีน้ำเงิน อ่างเก็บน้ำวงกลมสีแดง สำหรับผมกลุ่มที่สองของตมเมืองนะก็มีแค่นี้

ตัวแทนกลุ่มที่ 4.

ก็สวัสดิ์พ่อแม่พี่น้องพ่อหลวงทุกคน และผู้สูงอายุ กรรมการของแต่ละหมู่บ้าน ผมนายเสาร์ สุธา ผู้ประสานงานป่าชุมชน ต.เมืองนะ เขตสีแดงนี่จะเป็นถนน ถ้าเป็นป่าไม้จะเป็นบ้านนี่เป็นลำน้ำ นี่บ้านมูเซอ อันนี้บ้านแกน้อย บ้านไชยยาหมู่ 9 และหมู่ 2 อันนี้ห้วยเจือจัน อันนี้ห้วยน้ำห้วย ดอยหล่อเลี้ยงนี่ดอยห้วย นี่บ้านจองคำบ้านเมืองนะ นี่เมืองนะเหนือ พี่น้องทางเมืองนะ เขาก็มีป่าชุมชน มาเส้นนี้ก็ป็นหนองวัวแดงหมู่ 12 ถัดไปเป็นบ้านหนองเขียว หมู่ 12 บ้านใหม่สามัคคีหมู่ 10 ที่ไค้งมานี้ก็บ้านละหว้าอยู่ที่หลังโรงเรียน พอลงทางบ้านในหลวงมา ก็มีทางแยกไปบ้านหนองฮือ นั้นไปบ้านอรุโณทัย อันนี้ก็กว๊มวอก ลงมาเป็นบ้านรินหลวง อ้อมลงมาเป็นน้ำรู ลงมาก็เป็นต้นน้ำบ้านนาหวาย นี่เป็นอ่างน้ำบ้านนาหวาย นี่เป็นป่าชุมชน นี่เป็นหัวบ้านต้นมะไฟ ลงมาเส้นนี้ก็ดอยพระธาตุนาหวาย อันนี้เป็นหมู่บ้านนาหวาย ลงมามี ดชด. อนามัย มีอุทยาน มานี้เป็นตำรวจภูธร ลงมาเป็นห้วยน้ำตก ลงมาถึงป่าชุมชน บ้านโล๊ะป่าหาร บนนี้เป็นบ้านสันติสุข ของป่า เลี้ยวดินแดงเข้าไปก็เป็นทุ่งดินดำ นี่เป็นน้ำตกน้ำรู บ้านทุ่งแก้ว อันนี้เป็นบ้านน้ำรูหมู่ 6 ขึ้นมานี้เป็นอ่างน้ำบ้านน้ำรูที่ติดต่อบ้านรินหลวง ที่พี่น้องบ้านน้ำรูเป็นป่าชุมชนได้จัดการไว้ ลงเส้นนี้ไปก็เป็นบ้านปายงาม เลี้ยวแยกขวาไปก็เป็นบ้านเขื่อนผาก ถ้าไปนี่ก็เป็นป่าชุมชน น้ำจะลงมาเส้นนี้ ลงมาสู่แม่น้ำปิง นี่ก็เป็นชุมห้วยไส้ นี่เป็นบ้านห้วยไส้ที่ลงมานี้เป็น อบต.นี่ก็เป็นบ้านหมู่ 7 แล้วนี่ก็เป็นป่าชุมชน น้ำห้วยไส้ถ้าขึ้นไปนี่ก็เป็นขุนห้วยไส้ นี่เป็นหนทางไปเมืองงาย ไปจนถึงแกน้อย ไปจนถึงกว๊มวอก นี่ก็เป็นน้ำปิง นี่เป็นห้วยดินผา ห้วยยาว ห้วยม่วง ห้วยผักไผ่ อันนี้ก็ห้วยฝายของพ่อแม่พี่น้องบ้าน อันนี้ก็ห้วยหก อันนี้ก็ห้วยฝาย รพช.ที่ห้วยแม่บ้านเขาทำ น้ำที่ผ่านมามาตามนี้ นี่ก็เป็นโป่งน้ำร้อนของหมู่ 5 บ้านโปงอาง

นายโอฬาร อ่องพะ : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน

ด.เมืองนะห้วยหายไยเยอะมาก หัวใจของด.นี้คือน้ำปิง เหมือนกันเหมือนกับทุ่งข้าวพวง มีฝายกันน้ำปิงทั้งหมด 5 ฝาย ในด.เมืองนะ 1 ฝาย ฝายน้ำล้น ฝายน้ำปิงลูก1ลูก2ฝายรพช. บ้านออง ฝายชลประทานบ้านออง ฝายน้ำล้นบ้านออง รวมเป็น 5 ฝายทั้งหมด แล้วก็แม่น้ำห้วยสาขาอยู่ทั้งหมด 5 ห้วยหลัก 1 น้ำแม่ละ น้ำแม่ละนี้ก็มีฝาย ฝายน้ำแม่ละนี้เป็นฝาย แล้วก็แม่น้ำแม่เกียง ฝายน้ำเกียง แล้วก็แม่น้ำเอื้อง ไหลลงน้ำปิง มีห้วยผักไผ่ มีห้วยม่วง มีห้วยอีกหลายห้วย แล้วก็ที่สำคัญคือน้ำห้วยหก แล้วก็น้ำหกแยกซ้ายแยกขวา อีกฝายก็คือน้ำซุ้ม มี 3 น้ำที่ไหลลงน้ำซุ้ม 1 น้ำรู 2 น้ำห้วยไล่ 3 ห้วยน้ำดก น้ำรูมีฝาย 3 แก่น ฝายน้ำล้น ฝายลูกหนึ่ง ฝายน้ำล้นชาวบ้าน แล้วก็อ่างเก็บน้ำ มีสองอ่าง บ้านนาหวาย บ้านน้ำรู บ้านนาหวายไหลลงอุทยานก็มีถึงสองฟากด้วยกันมีฝายนาอองกับฝายนาหลวง ก็เห็นแล้วว่า ผมคิดว่าส่วนของพี่น้องชาวบ้านเนี่ยทุ่งข้าวพวงกับเมืองนะก็เห็นแต่ละห้วยแต่ละฝายแล้ว บางห้วยก็มีบางที่ก็มี สิ่งที่เราพูดถึงแผนที่ของตำบลไม่ว่าจะเป็นเรื่องของหมู่บ้าน เรื่องน้ำ เรื่องของฝาย เรื่องของห้วย เพื่อที่จะให้แต่ละตำบลได้เห็นภาพของตัวเอง บางคนมองข้ามตัวเอง เวลามองดูเจ้าหมูเจ้าฝูงบ้านเราเนี่ย เห็นแต่คน แต่ทรัพยากรสิ่งที่อยู่ในชุมชนเป็นเหมือนเป็นฝาย เป็นผู้เฝ้าผู้แก่ บางครั้งมันก็ไม่ดี ก็ตำบลทุ่งข้าวพวงก็ดี ตำบลเมืองนะก็ดี บางครั้งเวลาเราดูเนี่ย ถ้าเข้าใจของบางคนก็ดี แต่ถ้าได้เห็นของเมืองนะด้วยได้เห็นของทุ่งข้าวพวงด้วยอย่างตำบลทุ่งข้าวพวงไม่เห็นสวนส้มและนาทุ่ง อย่างตำบลเมืองนะ สวนส้มของเมืองนะก็ไม่เห็นสวนส้มของโป่งอาก็ไม่เห็น ซึ่งเวลาบางครั้งเรามองปัญหาของตำบลเนี่ย มันต้องมองภาพรวม แม้ว่าที่นี่จะได้แค่ไหนก็ตาม เพราะว่าตอนแรกเรื่องป่าเรามาพูดเรื่องปัญหากัน แต่เท่าที่ดูพวกเราแล้วเนี่ย เมืองนะกับทุ่งข้าวพวงก็อาจจะต้องห่วยไปบ้าง เพราะว่าจากนี้ไปแล้วเนี่ย กิจกรรมทั้งหมดในเรื่องทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า เหมือนฝาย จะแยกคุยเป็นจุดแล้ว กรณีของเมืองฝาย ถ้ามีรายชื่อแล้วเนี่ยเวลาเรียกมาพูดคุยเนี่ยมันจะง่ายขึ้น ไม่ต้องเรียกมารวมอย่างนี้อีกแล้ว กรณีพูดเรื่องป่าเราจะพูดกันที่ไหน กรณีเรื่องคนแก่คนเฒ่า กรณีเรื่องแม่บ้านก็รู้แล้วว่าจะพูดที่ไหน จากนี้ไปเวทีตำบลก็จะจัดจางไปแล้ว ถึงเวลาที่จะต้องลงมือปฏิบัติแล้วหลายเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของป่า เรื่องน้ำ เพราะว่าที่เราเคยพูดกันมาตลอด ณ วันนี้แล้วปี 2546 มันมีการปรับโครงสร้างของทางราชการที่เขาเรียกว่าปฏิรูประบบราชการ มันมีกลุ่มแทรกซ้อนขึ้นมา เขาเรียกว่ากลุ่มทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เมื่อก่อนมีกรมชลประทานมีกรมชลประทานก็ส่วนกรมชลประทาน จะมีกลุ่มน้ำขึ้นมา กลุ่มทรัพยากรน้ำแห่งชาติสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มน้ำมี 5 ที่ ร่างกฎหมายขึ้นมาแล้วก็ควบคุมการใช้น้ำทั้งหมดที่เป็นของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นน้ำฝน น้ำตก น้ำห้วย น้ำคลอง ถ้าเป็นเรื่องของการก่อสร้างจะเป็นเรื่องของกรมชลประทานเรื่องจัดเก็บค่าน้ำเป็นของกลุ่มน้ำ ซึ่งตอนนี้เรายังพูดไม่ได้ ก็สิ่งที่เห็นตรงนี้ก็เป็นอย่างข้อมูลหนึ่งจะเอาไปคุยไปดูกันว่า ถ้ามีการจัดเก็บค่าน้ำขึ้นมาจริง ๆ กลุ่มเมืองฝายเรากลุ่มที่มี

เหมือง มีฝ่าย จะทำอะไร จะปรับตัวอย่างไรได้บ้าง เท่าที่ผ่านมา 2-3 ปีที่แล้ว มันมีการชุมนุมกันที่หน้าโรงแรมเวสติน ตอนนั้นเราก็ไปต้านเขา บ้านอ่างกับบ้านม่วงม้อง บ้านดง 3 บ้าน หลังจากเสร็จแล้วรัฐบาลมีนโยบายเอาเงินต่างชาติมาก่อนหนึ่ง แล้วก็เอามาตั้งเป็นสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ โดยมีคณะอนุกรรมการลุ่มน้ำแม่ปิงเป็นผู้จัดการในการทำงาน ซึ่งเกี่ยวกับโครงการแม่ปิง ปิง ตอนนี้นี้ก็คงจะเป็นข้อมูลเพื่อที่จะเก็บเอาไว้ใช้ประโยชน์ ของทางส่วนชาวบ้านเรา เพราะว่าชาวบ้านเราต้องไปกำกับดูแลเรื่องเหล่านี้ เพราะเป็นเรื่องของน้ำ เรื่องของป่า

ปิดเวทีเวลา 16.00 น.

นายอิฟาร อ่องพะ
ผู้บันทึกการประชุม

รายงาน
เวทีการเรียนรู้เรื่องสิทธิชุมชนผ่านสถานการณ์ระดับตำบล
วันที่ 12 ธันวาคม 2545
ณ วิทยาลัยแม่ละ ตำบลแม่ละ อ. เชียงดาว จ. เชียงใหม่

เริ่มเปิดเวทีเวลา 09.00 น.

กำนันพรหมมา

เป้าหมายทำโครงการลุ่มน้ำดังที่เขียนบนกระดานเอาหมู่บ้านละ 3 ท่าน แต่บางหมู่บ้านก็ไม่มีอาจไม่ได้มาบางหมู่บ้านก็ยังไม่มาไม่ตรง ผมเชื่อกันที่ลงลายชื่อไว้ว่าบ้านใดที่มาแล้วไม่รู้ตัวผมจะอ่านลายชื่อแล้วให้ท่านขึ้นเป็นบ้านๆ ไปขอเชิญหมู่บ้าน 1 มา 4 คน หมู่ 2 มา 3 คน หมู่ 3 มา 5 คน หมู่ 4 มา 3 คน หมู่ 5 มา 2 คน หมู่ 6 ไม่มา หมู่ 7 มา 3 คน หมู่ 8 มา 3 หมู่ 9 มา 3 หมู่ 10 มา 3 หมู่ 11 ไม่มา หมู่ 12 มา 1 คน คนประสานงานจดหมายไม่ถึงหมู่บ้านพอตีพ้อหลวง 12 อยู่บ้าน หมู่ 13 มา 2 วัดอุปประสงค์สัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งบรรดาพ่อแม่พี่น้องเป็นตัวแทนของตำบล ตัวแทนของหมู่บ้าน ไม่ว่าที่ผมพูตกดี อ.มังกรพูตกดี โอพารพูตกดี มีอะไรไม่เข้าใจให้ซักถาม ถ้าเข้าใจแล้วทางอ.มังกรเขาจะแบ่งกลุ่มนี้ไม่ได้ทราบว่าเขาวางแผนให้หมดทางอาจารย์ไม่ได้เขียนไว้ให้ว่ามี 1-2-3-4-5 ก็ยังไม่ได้เขียนให้ก่อนที่จะเปิดประชุมนี้ผมก็ขอชี้แจงข่าว โดยเฉพาะข่าวของ ด.แม่ละนี้ อันที่หนึ่ง ไฟพระฤกษ์ที่มีการแข่งกีฬาในจ.เชียงใหม่เรา เขาเรียกเชียงใหม่เกมส์ครั้งที่ 33 ซึ่งขณะนี้ไฟพระฤกษ์นี้กำลังเดินทางมาจากอ.เวียงแหง จะมาถึงเขตอ.เชียงดาวประมาณ 4 โมงครึ่ง จากนั้นหน้าที่ของคว้งไฟพระฤกษ์ก็มี ด.เมืองนะ ด.เมืองงาย ด.ทุ่งข้าวพวง ด.ปิงโค้ง ด.เชียงดาว จะเข้ามาถึงที่ว่าการอำเภอประมาณ 1 ทุ่ม เพราะอำเภอเชียงดาวเราเนี่ยไม่ทำเหมือนอำเภออื่นคือ อ.เวียงแหง อ.ไชยปราการ เขาเอาใส่รถวิ่งผ่านไปผ่ามาเอามาไว้ที่อำเภอ ถึงวัน เวลาที่ถึงกำหนดให้เอาส่งไปให้อำเภออื่นเนี่ยก็มีคณะทำงาน คณะวิ่งจากส่วนกลางของจังหวัดรับจากอำเภอขึ้นรถไปเลยไม่มีวิ่งไม่มีรถแต่เชียงดาวเราเนี่ยจะวางคนที่ถือคบเพลิงไฟพระฤกษ์ ถึง 40 คน โดยหน่วยงานกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พ่อค้าหลายคนที่จะได้วิ่งต้องซื้อชุดกีฬาชุดหนึ่ง 2,000 บาท ชุดหนึ่ง 3,000 บาท ชุดหนึ่ง 5,000 บาท หมู่ที่จะได้วิ่งที่นี้ในเชียงดาวกำหนดให้กำนันไม่ต้องซื้อ โดยเปลี่ยนจากชุดกีฬามาเป็นชุดวอชมรรดา คนไหนที่เป็นกำนันก็คงจะมีแล้วโดยเฉพาะอบต.เก่า คณะวิ่งเนี่ยจะมาจากส่วนราชการ โรงเรียน ทหาร ตำรวจ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านบางส่วน สมาชิกอบต.บางส่วนอย่างผมนี้เขาให้ถือตั้งแต่โรงเรียนเรวดีถึงป้ายทุ่ง

กะลา ก็ได้ไปประชุมร่วมกันเมื่อวานนี้ไม่ได้รวมเฉยๆ คนไหนไม่ได้ซื้อชุดต้องออกเงินคนละ 300 บาท ได้ไปวิ่งนิดเดียวต้องเสียเงิน 300-500 บาท อย่างอดีตกำนันนิรันดร์ 2,000 บาท เงินทุกบาททุกสตางค์จะเอาจัดฉลองไฟพระฤกษ์ ตอนกลางคืนจะนั้นก็เชิญชวนทางด.แม่เนะไปกิจข้าว ก็ได้มีการแสดง 20 ชุด โดยนักเรียนต่างๆ ที่ในวันที่ 13 ด.แม่เนะจะรับของเชียงดาวตั้งแต่หน้า บัมปตท.มาถึงอบต.แม่เนะ จะมีคนวิ่ง 4 คน แล้วเราจะส่งให้อำเภอมแม่แดงณ อบต.แม่เนะ เขาจะมารับเอาที่ตรงนั้น เชิญไฟพระฤกษ์ เชิญธงสัญลักษณ์ เชิญธงชาติขึ้นรถไปเริ่มที่อ.แม่แดง เรื่องที่ 2 ของด.แม่เนะเหมือนกันเราก็ได้ประชุมประชาคม รวมตัวกันรวมกลุ่มกัน ที่เราดูกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตัวผมเองเป็นคนออกหนังสือเชิญ วันนี้จะให้ท่านไปตอนเลิกประชุม ส่วนที่ 2 มาจากประชาคมของหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 5 ท่าน รวม 13 หมู่บ้าน อันดับที่ 3 มาจาก อบต. อันนี้อบต.เรื่องประชาคมนี้อ้ายบุญธรรม เขาเป็นประธานเขาเป็นคนออกหนังสือเอง และมีผู้ใหญ่บ้านแต่ละหมู่บ้านจะเชิญ ประธานแม่บ้านเข้ามาร่วมจะนั้นแล้วรวมแล้วหมู่บ้านหนึ่งจะมี 8 คน วันที่ 16 ที่จะถึงอันนี้เป็นการรวมที่แจ้งให้ทราบ อีกประการหนึ่งที่จะแจ้งให้บรรดาพี่น้องบ้านสบตามรวมกันไปปรึกษาหารือกัน อันนั้นคือกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ซึ่งรายละเอียดทั้งหมดจะพูดในวันที่ 16 ให้ท่านไปเตรียมอยากจะบอให้พี่น้องที่อยู่ในหมู่บ้านของท่านมีกองทุนฟื้นฟู ส่วนมากจะมีอยู่ 2 กองทุน อย่างน้อยคือแม่บ้านกลุ่มหนึ่ง พ่อบ้านกลุ่มหนึ่งขอฝากพ่อหลวงแต่ละบ้านบอกให้ประธานกองทุนฟื้นฟู เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมกลุ่มรวมองค์กรเพื่อจะขอเงินในวันที่ 16 ด้วย ถ้าได้มาอีกหมู่บ้านไหน 2 คน ก็จะเป็น 10 คน ฉะนั้นเราไปประชุมวันนั้น 130 คน ครบสำหรับวัตถุประสงค์วันนี้ทางโครงการลุ่มน้ำ รายละเอียดทั้งหมดทางอ.มังกร เขาจะมาเป็นวิทยากรบรรยายให้เราฟังแลกเปลี่ยนกับพวกเรา เกี่ยวกับหลายเรื่องๆ ซึ่งอ.มังกรจะมาพูดให้ฟัง แต่อันอันดับแรกที่ผมขอประชาสัมพันธ์คือตัวผมเอง คณะอนุกรรมการเขาเรียกสภาคือสำนักงานจัดการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ แต่เป็นอนุกรรมการในลุ่มน้ำปิงตอนบน ตั้งแต่เขื่อนภูมิพลขึ้นมาแล้วได้มาเป็นประธานของกลุ่มสก. กลุ่มผู้ใช้น้ำ ดิน ป่าของแม่ปิงส่วนนี้ สายน้ำแม่ปิงนี้จะมีอยู่ 2 ที่ ตั้งแต่เขื่อนภูมิพลขึ้นมา เขาเรียกบ้านเราส่วนที่ 1 ลงไปทางลำพูนจะเป็นส่วนที่ 2 เลยแบ่งเป็น 2 ส่วน โครงการก็จะเป็นคล้ายๆ กัน โดยตอนฝ่ายโดยเกี่ยวกับน้ำ เรื่องเหมือง เรื่องฝาย ซึ่งเป็นสิทธิของโครงการตามรัฐธรรมนูญที่เขียนไว้ เมื่อเรามีรัฐธรรมนูญเสร็จเรียบร้อยแล้วองค์กรเราเนี่ยจะต้องเข้มแข็ง ต้องมารวมตัวกันเพื่อขอส่วนต่างๆ ซึ่งวันที่ 16 นี้ผมจะพูดอีกที เงินทั้งหมดมาจากไหนเชียงดาวของเราเป็นเมืองที่โชคดี เป็นอำเภอที่โชคดีคณะกรรมการทุกส่วน เงินทุกก้อน สถาบันการเงินที่มาจากหลายๆ หน่วยงานก็ดีของเรานี้จะเข้าไปเป็นคณะกรรมการร่วมด้วยทุกองค์กร เช่นปตท. ที่มีเงินอยู่ 2-3 พันบาทที่เราเคยคุยกันมา ท่านอ.มังกรเนี่ยเป็นประธานสภามีรายละเอียดจะมาคุยกัน อาจารย์จะมาพูดให้ฟังซึ่งคณะรัฐมนตรีนายกเขาก็ตั้งไว้ว่า น้ำแม่ปิงเขาจะพัฒนาโดยเฉพาะอำเภอมแม่แดง เชียงดาวจะเป็นขุนน้ำแม่ปิงที่จะได้กษาพัฒนาเป็นอันดับหนึ่ง

และงบประมาณเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับเรื่องน้ำคงจะไม่ค่อยมีปัญหา ซึ่งเราจะคุยกันในวันนี้และต่อไป แล้วก็ที่ผ่านมา ตำบลของเราได้คุยกันเรื่องน้ำมาหลายครั้งพอสมควรแต่บางคนก็ได้เข้าร่วมบางคนก็ไม่ได้เข้าร่วม ในประเทศไทยเราทั้งหมดจะมีอยู่ 25 ลุ่มน้ำ ฉะนั้นน้ำปิงจะเป็นอันดับที่ 1 ซึ่งผมได้ประชุมกับคณะรัฐมนตรีหลายท่านที่เข้ามาประชุมในจังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 1 ที่ผ่านไปเขาก็บอกว่าเดือนนี้ภายในเดือนนี้คณะรัฐมนตรีทั้งหมดโดยการนำของนายกจะเข้ามาประชุมในพื้นที่ของเชียงดาวเวียงแหง 2 อำเภอ ถึงเวลาใกล้ๆ มาเราจะบอกกันอีกทีหนึ่ง นายกท่านบอกไว้ว่าถ้าเกี่ยวกับน้ำ เกี่ยวกับป่า เกี่ยวกับดิน จะเสียงบประมาณปีหนึ่งเป็นหมื่นๆ ล้าน ท่านก็ยอมเพราะว่าจำเป็นต้องพัฒนา ถ้าปล่อยไปคงจะเสียหายมากกว่านี้ อาจจะถึงวิกฤตจนแก้ไขไม่ได้แต่ตอนนี้ในจังหวัดเชียงใหม่เรายังมีแนวทางที่แก้ไขดีขึ้นมาเรื่อยๆ เปรียบกับ 5 ปี ที่แล้วงานเหล่านี้ก็จะมีหนักพอสมควร นี่ก็ขอแจ้งให้พี่น้องได้รับทราบเรื่องเกี่ยวกับดิน น้ำ ป่า ท่านก็คงจะได้ยินทีวี ได้อินวิทยุก็เป็นทีวีภาควิจารณ์กันจะแปลงที่ดินเป็นทรัพย์ แปลงที่ดินเป็นทุนดำเนินการ วิธีการเรายังไม่พูดมันลึกเกินไปเรามาว่าในการพัฒนาด้วยกันมารวมกันวันนี้ประมาณ 10 บ้าน ว่าแนวคิดของท่านจะพัฒนาหมู่บ้านของท่านอย่างไร ในแนวคิดของท่านบันดลจิตต์จะพัฒนาตำบลเป็นอย่าง ต้องเตรียมการเพื่อการเข้าสู่ในรูปแบบแบ่งกลุ่มอีกทีหนึ่ง ยิ่งโครงการที่ขอไปจากคส.อ. ของจังหวัดเชียงใหม่ขอเราได้วิเคราะห์แผนงานออกมาทั้งหมดมีอยู่ 5 แผน ที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจสิ่งแวดล้อม คน เงินทุน แล้วก็คุณภาพของคน 5 อย่าง นี่แล้วได้เอาออกมาแล้วก็มาแบ่งหน้าที่กันเป็นคนเขียน อย่างเชียงดาวเรามีตัวแทน 7 คน เยอะกว่าที่อื่น ที่อื่นมีแค่ 5 คน เรามี 7 คน 7 คนนี้จะแบ่งทางอ.มังกร ทางพ่อหลวงคณิตที่จะได้อยู่ที่สิ่งแวดล้อม องค์การที่จะขอ ขอดินขออะไรก็แล้วแต่เรื่องสิ่งแวดล้อม เรื่องน้ำ อ.มังกร กับพ่อหลวงคณะจะเป็นคนเตรียมแผน ส่วนผมจะเป็นคนเขียนเรื่องพัฒนาคน พัฒนาคณะของผมนี้ได้วางแผนเสร็จเรียบร้อยภายในปี 2546 ถึงปี 2549 รวม 4 ปี ด้วยกัน ถ้าทำตามแผนได้เงินตามแผนจะได้เงินอยู่ประมาณ 3 ร้อยกับสิบล้าน ภายใน 4 ปี ก็จะมีแกนนำของจังหวัดเชียงใหม่เราอยู่ 48,000 คน บรรดาพี่น้องเราเห็นเงินแล้วก็คงจะว่ามันเยอะพอสมควรไม่รู้จะทำอย่าง งบประมาณ 4 ปี ปีไหนเท่าไรๆ ก็ทำไปตามขั้นตอนที่นี้ 48,000 คน ลองเอาไปหารเงิน 3 ร้อยกับสิบล้าน เราได้คนละเท่าไร เงินน้อยสำหรับคนๆ เดียวต่อคนหนึ่งใช้คนละไม่กี่พันบาท ที่นี้เราจะได้นักที่เข้มแข็ง ผู้นำที่เข้าใจ ผู้นำที่จะลงไปพัฒนาหมู่บ้านได้ตามวัตถุประสงค์ของรัฐธรรมนูญใหม่ มีสิทธิทุกอย่างในรัฐธรรมนูญเดียวให้ อ.มังกรพูดให้เราฟังเพราะอาจารย์ถนัดเรื่องกฎหมายเรื่องรัฐธรรมนูญดี ผมก็ขอจบแค่นี้เชิญ อ.มังกรต่อเลยครับ

อ.มังกร ชัยชนะดารา

สวัสดิ์ผู้นำหมู่บ้าน พ่อหลวงและผู้นำอื่นๆ เมื่อก็บังเอิญทำกำนันได้แนะนำผู้ที่มาเข้าร่วมประชุมวันนี้เกือบครบผมเห็นหมู่บ้านอื่น ผมเห็นเขตบ้านปางมะโอมาที่หลังก็ขอกรุณายืนขึ้นแนะนำตัวด้วยครับ ปางมะโอมา 5 คน แล้วมีบ้านอื่นเพิ่มหรือเปล่าครับ มีก็ช่วยแนะนำด้วยครับ ก็จะได้รับทราบพร้อมกันเพราะเข้าใจว่าทางด.แม่ละนี้ก็เข้มแข็งมาครบผมเองต้องขึ้นชมกับทางด.แม่ละ เพราะว่ามีผู้นำโดยเฉพาะกำนันที่เข้มแข็งก็จะเชื่อมร้อยหมู่บ้านต่างๆ เข้าด้วยกันเพราะว่าการจะเข้าปัญหาของท้องถิ่นมันต้องเริ่มที่ท้องถิ่นต้องเข้มแข็ง แล้วท้องถิ่นที่จะเข้มแข็งเนี่ยมันต้องมีผู้นำที่เชื่อมร้อยเอาไว้กันได้ หลายเรื่องที่ผมมานั่งฟังวันนี้ก็ต้องขอบคุณท่านกำนันเป็นอย่างยิ่งเพราะว่าผมเองก็เป็นประธานสภาอบต. แต่ผมยังไม่รู้เรื่องวิ่งไฟพระฤกษ์เลยเพราะไม่ได้เข้าไปที่ อบต.เท่าไร แล้วเขาคงจะกำหนดคนไว้แล้ว หลายๆ เรื่องฟังมารับทราบชัดเจนวันนี้ ต้องชื่นชมด้วยความจริงใจ เพราะว่าที่ตำบลไหนก็ตามที่มีกำนันที่เข้มแข็งก็จะเชื่อมร้อยในหมู่บ้านต่างๆ เข้าไว้ด้วยกันได้ โดยเฉพาะประการแรกก็คือข่าวสารข้อมูล ถ้าทุกท่านได้รับทราบข่าวสารข้อมูลชัดเจนก็จะทำให้ร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ได้ถูกต้องก็ถ้าเราไม่รู้จะไปทำอะไรได้ก็มันไม่รู้ เพราะฉะนั้นสิ่งแรกก็ทำให้ข่าวสารข้อมูลให้ชัดเจนเสียก่อน อันนี้เป็นสิ่งแรกที่ให้เห็นว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการที่จะเชื่อมร้อยหมู่บ้านต่างๆ เข้าด้วยกันทางเชียงดาวจะรู้สึกไม่ค่อยมีประชุมอะไรทำนองนี้ท่านไหนเพราะฉะนั้นข่าวสารข้อมูลมันก็กระจัดกระจายต่างหมู่บ้านก็ต่างทำ ยังไม่มีแผนไม่โครงการอะไรที่เป็นขึ้นเป็นอัน ที่มีตอนนี้ก็จะเห็นมีตำบลละล้านเรื่องทำน้ำดื่มสะอาด ซึ่งน้ำดื่มสะอาดของเชียงดาวโครงการตำบลละล้านของเรารู้สึกว่าจะทำน้ำดื่มสะอาด มีกรรมกรที่เขาปรับตอนท้ายก็ให้มาจากหมู่บ้านต่างๆ ทั้ง 16 หมู่บ้าน ก็มาจากพ่อหลวง 1 คน อบต. 1 คน แล้วก็ผู้แทนชุมชน แม่บ้านหรือว่าใครก็ได้ในส่วนชาวบ้าน 1 คน ก็จะเป็นองค์ประกอบถึง 48 คน ที่ไปดูแลตำบลละล้านภายใต้การนำของพ่อหลวงวิฑูล มหาเทพพ่อหลวงหมู่ 12 บ้านโรงวัว ก็ธุรกิจทำนองนี้ มันไม่เคยมีมาก่อนก็ยังไม่รู้ว่ารูปการจะออกมาอย่างไรก็เป็นของใหม่ ทำได้สำเร็จก็ถ้าทำไม่สำเร็จก็ถือว่าเป็นเรื่องเรียนรู้เอาเป็นว่าการเรียนรู้มันก็ลองผิดลองถูกบ้างอยู่ ถูกก็ทำต่อผิดก็แก้ไขอันนี้เราไม่ต้องไปกังวลมากสิ่งสำคัญที่สุดคือการเชื่อมร้อยทุกๆ หมู่บ้านเข้าด้วยกันได้อย่างไรเสร็จแล้วก็เชื่อมทุกตำบลเข้าด้วยกันให้เป็นลักษณะทั้งอำเภอก็จะทำให้เกิดความเข้มแข็งขึ้น ผมมาเกริ่นนำแค่นี้แล้วก็จะเข้าเรื่องที่เรามาวันนี้ วันนี้ก็เป็นการจัดเวทีประชุมระดับตำบลของโครงการสิทธิชุมชนศึกษาภาคเหนือ แล้วก็มีความอย่างกรณีลุ่มน้ำแม่ปิง แม่แตงและแม่จิด ก็หมายความว่าโครงการนี้ครอบคลุมพื้นที่ใน 3 ลุ่มน้ำ แม่ปิงตอนบนก็ได้แก่เชียงดาวเรา แล้วก็แม่แตงตอนบนได้แก่เวียงแหงกับเมืองคองแล้วก็ลุ่มน้ำแม่จิดได้แก่ อ.พร้าว ถ้าพูดแบบเข้าใจง่าย ๆ ก็คือพื้นที่อำเภอ แต่ว่าเราไม่ได้พูดว่ามันเป็นอำเภอเราพูดว่าเป็นลุ่มน้ำ ก็อยากจะให้มองเห็นลักษณะที่เกี่ยวกับลุ่มน้ำ ว่ามันเชื่อมร้อยกันอยู่ถ้าบอกว่าเป็นพื้นที่ปกครองแต่เนื่องจากว่าเป็นทรัพยากรธรรมชาติ

มันต้องมองในลักษณะของกลุ่มน้ำก็หมายความว่าให้แม่น้ำร่วมกันก็ถือว่าเป็นกลุ่มน้ำหนึ่ง ทางอำเภอเชียงดาวก็กลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบนเป็นแม่น้ำสายหลัก แล้วก็มีแม่น้ำย่อยอีกหลายสาขา ก็เรียกว่ากลุ่มน้ำปิง ทางเวียงแหงก็อาศัยลำน้ำแม่แตงสายหลักแล้วก็มีสายน้ำย่อยอีกเยอะแยะ อันนั้นก็ถือว่าเป็นแม่น้ำแม่แตงตอนบน แล้วกลุ่มน้ำแม่จอต.พร้าว อันนี้โครงการของเราปรับปรุงไป 3 พื้นที่ด้วยกัน ในโครงการของเราไปทำอะไรบ้างเราก็เรียนรู้ในเรื่องของ 3 เรื่อง ที่สัมพันธ์กัน ผมจะพยายามไม่พูดยาวเพราะถ้าพูดยาวมันจะทำให้สับสนก็พูดกันให้ชัดๆ กลุ่มน้ำต่างๆ เนี่ยก็จะมีชุมชนท้องถิ่นก็พวกเราที่รวมตัวกันเป็นหมู่บ้าน ตำบลเป็นชุมชนท้องถิ่น แล้วชุมชนท้องถิ่นก็เกี่ยวข้องกับเรื่องสำคัญในชุมชนก็คือเรื่องทรัพยากรในท้องถิ่นของเราเนี่ยเกี่ยวข้องกับทรัพยากรคือ เรื่องดิน น้ำ ป่า อันนี้ใครอยู่ในท้องถิ่นแล้วบอกว่าไม่เกี่ยวข้องเพราะมันเป็นไปไม่ได้ เพราะเราต้องอาศัยดิน อาศัยน้ำ อาศัยเป็นเครื่องยังชีพในการทำการเกษตรในการหาอาหาร หาผักหาอะไรจากป่า แต่ว่าการเกี่ยวข้องมันเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตทั่วไป แต่ว่าในปัจจุบันมันจะต้องมีการเรียนรู้ เพื่อจะเข้าไปจัดการในเรื่องของทรัพยากร ให้มันเกิดสมดุลยั่งยืนแล้วก็เป็ธรรมชาติ การจะทำอย่างนี้ได้จำเป็นต้องเรียนรู้ และในประการสำคัญที่สุดคือเรียนรู้เรื่องอะไร ก็เรียนรู้เรื่องสิทธิเพื่อจะได้ไปจัดการในเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติ ให้มันถูกต้อง ฉะนั้นเราก็จำเป็นต้องเรียนรู้เรื่องสิทธิที่มีอยู่ดั้งเดิมในท้องถิ่นอาจจะผ่านทางจารีตประเพณี พิธีกรรม แล้วแต่ที่มันมีในท้องถิ่นของเราก็กับสิทธิที่อยู่ในตัวบทกฎหมายต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของรัฐธรรมนูญตัวอย่างที่ชัดเจนของรัฐธรรมนูญในมาตราที่ 46 เขาบอกว่าชุมชนท้องถิ่นสามารถจะไปดูแลรักษาแล้วก็ใช้ประโยชน์ในทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างนี้เป็นต้น แต่บังเอิญรัฐธรรมนูญ มันเป็นกฎหมายแน่มันยังจะต้องมีกฎหมายรอง เขาก็จะบอกว่าทั้งนี้กฎหมายบัญญัติ เขาก็จะบอกอย่างนั้นแต่ว่าถ้ามันมีกฎหมายรัฐธรรมนูญอยู่ เราสามารถเอามาใช้เป็นกรอบหรือเป็นพื้นฐานขั้นต้นได้อย่างที่เราจัดการเรื่องเกี่ยวกับป่าชุมชน หลายคนว่ากฎหมายป่าชุมชนมันยังไม่ออกมาแต่ว่าอาศัยสิทธิทางรัฐธรรมนูญก็สามารถที่จะเข้าไปจัดการ ก่อให้เกิดให้เกิดป่าชุมชนในเบื้องต้นได้แต่ว่ามันยังไม่ยั่งยืนแท้จริง มันจะต้องรอดตัวกฎหมายออก เพราะฉะนั้นเราก็จะเอาความรู้อันนี้เข้าไปเกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติดิน น้ำ ป่า เพราะฉะนั้นโครงการของเรา เราก็จะเราก็คือเรียนรู้ 3 ส่วน ประกอบกันเป็นตัวหลักก็ได้ว่าชุมชนท้องถิ่นก็คือรู้จักตัวของเรา เรียนให้รู้ว่าเรามีศักยภาพอย่างไร มีดีอะไรบ้าง มีความเข้มแข็งอะไรบ้าง มีจุดอ่อนอะไรบ้าง จุดอ่อนเราก็แก้ไข จุดแข็งเราก็เอามาใช้เป็นประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือเรื่องการรวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อนต่างๆ ที่มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องดิน ก็น่าจะรวมตัวกันก็น่าจะปรึกษากันเรื่องดิน ใครที่มีปัญหาเรื่องป่าก็รวมตัวก็ปรึกษาเรื่องป่า มีปัญหาเรื่องน้ำ ก็รวมตัวกันปรึกษารองน้ำศึกษาไปทำอะไร ศึกษาเพื่อจะเกิดความรู้ ความเข้าใจแล้วก็จะนำไปแก้ปัญหาก็เป็นปัญหาเฉพาะถิ่น ที่นี้ตามหลักของการแก้ปัญหาในอดีตเราแก้ปัญหาในแบบไหนแบบพอรู้ความต้องการ รู้ปัญหาแล้วเราก็คือโยงเรื่องให้กับองค์กรหรือหน่วยงานอื่น เข้าไปแก้ไข

ปัญหาแต่ว่าวิธีการ ไม่ใช่วิธีการของโครงการนี้ก็คือ เมื่อเรารวมตัวกันแล้วศึกษาเรียนรู้เข้าใจ แล้ว เราก็มุ่งที่จะแก้ปัญหาด้วยตัวของเราเอง แต่ว่าเป็นการแก้ปัญหาที่มีพื้นฐานทางความรู้ มีพื้นฐานทางข้อมูล เข้าไปใช้ให้เกิดประโยชน์ซึ่งก็ถือว่าถ้าเราทำอย่างนี้ มันจะช่วยให้เราสามารถแก้ไขปัญหาดังๆ ได้อย่างยั่งยืน แต่ถ้าเป็นการแก้ปัญหาแบบเดียวกับคนอื่นนี้ บางทีเราก็ไม่ได้รู้ รู้จะอย่างไรแท้จริงในปัญหานั้น เพราะฉะนั้นของเราเองก็ต้องรวมตัวกันเป็นกลุ่มต่างๆ เรียนรู้เรื่องสิทธิเรื่องอื่นๆ อีกหลาย เรื่องที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติ เมื่อรู้แล้วก็ต้องเอาไปแก้ไขปัญหานั้น นี่คือวัตถุประสงค์หรือหลักของโครงการนี้ที่เราจะเรียนรู้ร่วมกัน ที่เรามาในวันนี้ก็เป็นเวทีระดับตำบล ที่จริงเหมือนเราทำไปหลายครั้งด้วยกันมันอยู่ในช่วงตอนของ 6 เดือนแรกมาถึงเดือนนี้ก็เข้ามาถึงเดือนที่ 5 แล้วเหลือเดือนมกราคมอีกเดือนหนึ่งก็เป็นเดือนที่ 6 ถ้าครบทั้งเดือนแล้วในทุกพื้นที่ ที่เราไปเกี่ยวข้องกับทั้งที่เชียงดาว เวียงแหง แล้วก็พร้าวเราจะต้องได้กลุ่มคนที่ชัดเจน มีปัญหาที่ชัดเจนว่ามีใครสนใจที่จะเข้าไปแก้ไขปัญหอะไรที่อยู่ในพื้นที่ จากนั้นเราก็จะมาจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ผู้ที่ไปเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหได้เรียนรู้และได้เข้าใจพอรู้ แล้วก็จะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเอาผลความรู้ไปแก้ไข แก้ไขแล้วก็เรียนรู้ไปเรื่อยๆ ภายในระยะเวลา 3 ปี เราก็คิดว่าเราจะแก้ไขปัญหของท้องถิ่นได้ระดับหนึ่ง เพราะว่าถ้าจะแก้ไขปัญหจริงๆ มันต้องใช้เวลา อันนี้เป็นเพียงพื้นฐานหลังจาก 3 ปี แล้วผู้ที่เกี่ยวข้องมีหลักการพื้นฐานด้านๆ ว่าต่อไปนี้เวลามีปัญหาแล้วเราจะต้องรวมตัวกันทำอะไร อย่างไร ไปเสนอแนะที่ใคร อย่างไร เราจะต้องร่วมกันแก้ไขกันอย่างไรบ้าง ตัวอย่างเช่น เรามีปัญหาเรื่องป่าไม้ถูกทำลาย หลายท่านรู้ว่าป่ามันเป็นต้นกำเนิดของน้ำ สมมติว่าป่าไม้ถูกทำลายจะแก้ไข มันต้องแก้ไขหลายวิธีส่วนหนึ่งก็คือการตั้งป่าชุมชน พอมีคนสนใจจะตั้งป่าชุมชน ก็ต้องมาเรียนรู้ร่วมกันว่าการตั้งป่าชุมชน ด้วยบทกฎหมายเขาตั้งกำหนดไว้อย่างไร เพราะว่าทรัพยากรธรรมชาติถ้าเราพึ่งแต่ไปดูแลเฉย โดยไม่ใช่ประโยชน์หลายคนก็อยากจะทำอย่างเช่นป่าอนุรักษ์ ถ้าบอกว่าอนุรักษ์ไว้เฉยๆ ชาวบ้านเข้าไปใช้ก็ไม่ได้ก็ไม่มีใครอยากเข้าไปอนุรักษ์ เพราะฉะนั้นก็ต้องว่าเรียนรู้เพื่อจะใช้ประโยชน์และถ้าเรารู้คุณค่าของป่าอย่างแท้จริงแล้วต่อไปข้างหน้าทุกคนก็รู้ว่าในป่านอกจากจะมีเห็ด มีหน่อ มีอะไรที่เราใช้ในชีวิตประจำวัน ยังมีตัวพืชสมุนไพรอีกเยอะ มีสิ่งที่มีค่าอีกเยอะ พอรู้อย่างนี้แล้วก็จะไม่มีใครทำลาย ทุกวันนี้หลายคนไม่รู้ว่ไ้ตัวนี้มันเป็นสมุนไพรที่มีค่า ก็มักจะไปสนใจไปตัดทิ้งบ้าง หรือว่าไปทำอะไรอย่างไร ที่ไม่ใช่ร่วมกันดูแลรักษา ที่นี้ถ้าเรารู้ว่าป่าของเรามีค่ามหาศาลทุกคนก็หวงแหน ก็จะเข้าไปช่วยในการจัดการดูแลรักษาให้มันเกิดประโยชน์ทั้งชีวิตของตัวเองและชีวิตของลูกหลานของเราต่อไป ในเวทีวันนี้กิจกรรมก็อย่างที่ท่านกำหนดพูดไว้ตอนต้นว่าจริงๆ แล้วเราต้องบอกประสบการณ์เขาดั้งแต่ต้น เดี่ยวคุณโอพารก็จะมาแนะนำกิจกรรมในขั้นต่อไป กิจกรรมวันนี้ก็เป็นเรื่องง่ายๆ แต่ท่านไม่ควรจะเชื่อไปเสียก่อนคือเราจนเริ่มต้นด้วยการให้ แต่ละท่านแบ่งกลุ่มย่อยและจัดทำแผนที่ตำบล.....ว่าไปเกี่ยวข้องกับพื้นที่อนุรักษ์อะไรทั้งหลายเราจะรู้เรื่องส่วนนี้

ร่วมกัน เสร็จแล้วเราก็จะระดมปัญหาว่าในพื้นที่ของเรามันมีปัญหาที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติอะไรบ้างที่เราจัดว่าจำเป็นต้องร่วมกันแก้ไข เพื่อที่ว่าเราจะได้ตัวปัญหา ได้คนที่จะไปเก็บปัญหาแล้วจากนั้นเราก็จะได้ดำเนินการในขั้นต่อไปข้างหน้าก็คือว่าจัดกิจกรรมให้มันชัดเจนลงไปว่าตำบลแม่นะ สนใจอะไรในเรื่องที่เกี่ยวกับปัญหาดินหรือปัญหาน้ำ หรือปัญหาป่าหรือมาทุกปัญหาก็ก็น่าจะสนใจเรื่องเดียวกันคือ ใช้น้ำ ก็อยากจะเข้าใจว่าทำอะไรถึงจะให้มันน้ำใช้ในการเกษตร บางตำบลก็อาจจะสนใจในเรื่องป่าด้วย น้ำด้วย เพราะพื้นที่ไม่เหมือนกัน บางหมู่บ้านก็มีป่า บางหมู่บ้านก็ไม่มีป่า อะไรทำนองนั้นจากนั้นเราก็จะเริ่มกิจกรรมในขั้นต่อไป การดำเนินกิจกรรมจะครอบคลุมก็จะต้องว่า 1. มีปัญหาชัดเจนในพื้นที่ว่าเป็นปัญหาอะไรทั้งปัญหาเฉยๆ ทำอะไรได้ไหม ทุกคนรู้ปัญหาถ้าไม่มีคนก็ทำอะไรไม่ได้ เราก็ต้องมีคนที่สนใจจะเข้าไปแก้ปัญหานั้นด้วย เพราะว่าเราถือหลักของโครงการถือหลักหัวใจของโครงการคือว่า อดดาหิ อดดาโน นาโถ ตามหลักเราชาวพุทธ พระพุทธเจ้าท่านก็สอนไว้แล้วว่า ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน เราก็มาเปลี่ยนความคิดอันนี้ใหม่ เพราะความคิดในอดีตเรามักจะพึ่งพาหน่วยงานข้างนอก เพราะฉะนั้นปัญหาต่างๆ มันก็แก้ได้ไม่ค่อยถาวร แล้วแต่ว่าเขาจะจัดสรรงบประมาณให้เมื่อไหร่ แล้วแต่ว่าเขาจะสนใจโครงการของเราเท่าไร โครงการบางโครงการเช่น การสร้างเขื่อน สร้างอ่าง บางที่เป็นสิบๆ ปี จนผู้เสนอโครงการลืมไปหมดแล้ว ว่าสมัยหนึ่งพอทำนั้นในยุคนั้นสมัยนั้นว่าไปเสนอโครงการไว้จะอะไรไว้ อ้างมาอีกทีว่าโครงการนี้มาตั้งแต่สมัยไหน จำไม่ได้แล้ว ถ้าโครงการอย่างนั้นบอกว่าเราต้องการให้เขาสร้างเขื่อน แล้วเราก็จะเรียนรู้ในเรื่องของเขื่อนด้วยตัวของเราเองเลย ผลออกมาที่เขื่อนที่สิ่งที่เราไม่ต้อง สุดท้ายไปแล้วมันก็เป็นสิ่งที่เราต้องการดูตัวอย่างง่ายๆ ว่าในบางพื้นที่เรามีฝายดอกหลัก คือฝายดั้งเดิม เราก็ไม่ใช้งบประมาณมากมายอะไร เพียงแต่ชาวบ้านต้องเหนื่อย ต้องไปซ่อมต้อง ไปบำรุงตลอด แต่ก็ใช้ได้ดีมาโดยตลอด วันดีคืนดีเราบอกอยากได้เขื่อนคอนกรีต เขาก็มาทำให้ที่จริงมันอาจจะใช้งบแค่ล้านเดียว แต่เขาเขื่อน 5 ล้านมาให้ แล้วสุดท้ายเขื่อนนั้นมันก็แก้ปัญหาไม่ได้แท้จริง เกิดดิน เกิดทรายมาอยู่หน้าเขื่อน แล้วต่อไปข้างหน้ามันก็ไม่มีใครดูแลเพราะเราได้ร่วมกันทำตั้งแต่ต้นก็บอกว่ามันเขื่อนกรมชลฯ คนที่จะมาลอกดิน ลอกทรายก็กรมชลฯ ก็มักจะโดนปัญหาแบบนั้น แต่ที่มันเป็นลักษณะของน้ำ เป็นฝายดอกหลักดั้งเดิมมันเป็นฝายของเรา เวลาจะซ่อมจะบำรุงเราก็จัดการเอง มันก็ดำเนินเป็นประเพณี พิธีกรรมสืบเนื่องกันมาแล้วอาศัยการจัดการผ่านทางพิธีกรรมต่างๆ เช่น การเลี้ยงผีฝาย อะไรทั้งหลายเชื่อมโยง เชื่อมร้อยกันเข้าไว้ทุกคนยังรวมตัวกันอยู่ แล้วก็มีการจัดสรรน้ำทุกคนถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน มันก็ดำเนินการมาได้เป็นร้อยๆ ปี แต่ว่าก็ต่อไปมีเขื่อนกรมชลฯ คราวนี้ต้องมีคนมาปิดเปิดประตูน้ำ เขาก็เลยบอกว่าเป็นการจัดการน้ำแบบเวลา น้ำเวลาก็เกิดขึ้นมันไม่ใช่แบบดั้งเดิมแล้วคนที่เข้าไปจัดการบางทีก็เป็นชาวบ้าน ปัญหามันก็จะเกิดตามมาเป็นลูกโซ่นี่เป็นแค่ตัวอย่างหนึ่งแค่นั้น มันยังมีปัญหาอีกร้อยแปดที่เราจะต้องเรียนรู้ เราเรียนรู้เพื่อจะฟื้นศักยภาพ ฟื้นความสามารถของชาวบ้านให้กลับคืน

มาเขาบอกว่าชาวบ้านมีความสามารถ มีความรู้ไหม เราก็ย้อนกลับว่าไม่มีความรู้ ความสามารถ แล้วชุมชนมันอยู่ได้อย่างไรเป็นพันๆ ปี ถูกไหม ที่เราอยู่ทุกวันนี้เราอาศัยรัฐบาลหรือหรือเปล่า โดยทั่วๆ ไป มันไม่ใช่เราอาศัยตัวเองเป็นที่ตั้ง ที่อาศัยรัฐบาลก็พวกมนุษย์เงินเดือนทั้งหลาย มันอาศัยรัฐบาลก็ไม่ใช่รัฐบาลแท้ก็อาศัยภาษีชาวบ้านนั่นแหละ เพียงแต่รัฐบาลเก็บไปแล้วไปจัดการกลับมาสู่ตัวเรา อีกทีหนึ่งก็ไม่ใช่ทั้งหมดถูกไหม ก็ทำให้เกิดความแตกต่างความไม่เสมอภาคทำให้ปัญหาท้องถิ่นถูกละเลย แต่ว่าถ้าต่อไปข้างหน้าการตามรัฐธรรมนูญเขาบอกไว้แล้วว่าเขาจะให้ชาวบ้านหรือว่าชุมชนท้องถิ่น หรือประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทุกเรื่องไม่ว่าจะเป็นเรื่องเศรษฐกิจ เรื่องการเมืองการปกครอง เรื่องปัญหาสังคมอะไรทั้งหลายก็เข้าไปมีส่วนร่วม แต่เท่าที่ผ่านมาเราไม่ได้ถูกให้ไปมีส่วนร่วม เพราะฉะนั้นการมีส่วนร่วมที่แท้จริงก็คือเราต้องรวมตัว รวมกลุ่มศึกษาปัญหาความต้องการที่แท้จริงแล้วก็ลองทำดูจนกระทั่งพบว่าปัญหาบางอย่าง มันเกินกำลังของเรา เราถึงจะส่งไปให้คนอื่นหรือหน่วยงานอื่นที่มีหน้าที่เขาเกี่ยวข้องแก้ไขปัญหอะไรที่เราแก้ไขได้เราก็แก้ไขของเรในท้องถิ่นมันก็สามารถแก้ไขจับปล้นไว้ขึ้น ยกตัวอย่างง่ายๆ ก็ได้ตัวอย่างเช่น เตียนนี้ในท้องถิ่นมันมีองค์กรปกครองท้องถิ่นเช่น อบต. อยู่ในพื้นที่เวลามีปัญหาภัยแล้ง ปัญหอะไรเกิดขึ้น แต่ก่อนเราทำยังไง ทางเกษตรตำบลมาสำรวจข้อมูลส่งไปที่เกษตรอำเภอ เกษตรอำเภอส่งไปกระทรวง กว่าจะกลับไปทีหนึ่ง เราต้องการเมล็ดพันธุ์ชนิดหนึ่ง มันก็ไม่ได้ อีกชนิดหนึ่ง แล้วก็ไม่มีการวางแผนยังงี้ มันนอกฤดูกาลไปแล้วไว้อีกนี่ก็กลายเป็นความต้องการ แต่ปัจจุบันปัญหาเหล่านี้มันแก้ไขได้ในท้องถิ่น มันก็สามารถจะตอบสนองได้ไวขึ้นตรงความต้องการมากขึ้น ถ้าเราไปปล่อยให้อบต. ทำกันโดยลำพังมันก็อาจจะไม่สอดคล้องกับความต้องการของชาวบ้าน ชาวบ้านต้องรวมตัวกันให้มีส่วนร่วมในอันที่จะไปทำแผนตำบลทำอะไรทั้งหลาย อย่างที่ทางด.แม่ระแตร์เตรียมพร้อมในเรื่องประชาคมตำบลถือว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุด เพราะจะเกิดให้รวมตัวรวมกลุ่ม แล้วก็มีการจัดทำแผนทำอะไรที่ค่อนข้างเป็นระยะยาว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มีหน้าที่ตอบสนองประชาชนก็จะต้องจัดทำแผนแก้ปัญหาจัดทำโครงการ จัดทำเตรียมงบประมาณทั้งหลายให้สอดคล้องกับปัญหาของชาวบ้าน แต่ที่นี้ถ้าชาวบ้านไม่รวมตัวมันก็อย่างที่ผ่านมานั้นจะมีคนไม่กี่คนที่เข้าไปสรุปปัญหาแทนแต่ถ้ามีการรวมตัวกันอย่างแท้จริง ปัญหาที่จะชัดเจนขึ้นก็จะแก้ไขปัญหได้ชัดเจนขึ้นถูกต้องตามวัตถุประสงค์มากขึ้น อันนี้คือวัตถุประสงค์ของโครงการสิทธิชุมชนศึกษาแล้วโครงการอันนี้ชื่อเต็มๆ มันเป็นโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการถ้าเข้าใจง่ายอีกชนิดหนึ่งก็หมายความว่าเอาแต่เป็นรูปธรรมก็คือว่าชาวบ้านที่มีปัญหาในเรื่องอะไรก็รวมตัว รวมกลุ่มกันเรียนรู้ปัญหานั้น การเรียนรู้ปัญหามันก็มีทั้งในเรื่องที่เกี่ยวข้องในเรื่องสิทธิแล้วโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือสิทธิชุมชนหรือสิทธิหน้าหมู่บ้านที่จะรวมกัน เพราะว่าการจัดการเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า เราพุ่งไปที่การจัดการร่วมในสิ่งที่เป็นประโยชน์พร้อมกันมากกว่าเป็นการจัดการรายบุคคล ถ้าจัดการรายบุคคลเรื่องเอกสารสิทธิ เรื่องอะไรทั้งหลายมันก็

พลาตรวมตัวกันยาก อันนั้นมันมักจะไปบอกว่าตัวใครตัวมัน อะไรทำนองนี้มากกว่าแต่อย่างไร เราก็ไม่ละเลยมันอาจจะมียะไรบางอย่างเข้าไปเกี่ยวข้องกับคนส่วนใหญ่ที่กฎหมายมาเป็นเหตุ ตัวอย่างเช่นประกาศเขตอุทยานทับที่ แล้วก็ชาวบ้านเดือดร้อน ชาวบ้านก็ต้องรวมตัวกันอย่าง น้อยก็มีการสำรวจศึกษาข้อมูลว่าในพื้นที่แต่ละหมู่บ้าน ตำบล มันมีพื้นที่ที่ไร้ก็แปลงเป็นของ ใคร อย่างไร มันมีเขตอุทยานที่ไหนหรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือว่ามันตกหล่นอะไรอย่างไร ปัญหามันจะได้ชัดเจนถี่ถ้วนขึ้น เท่าที่ผามาในอดีตส่งเรื่องเข้าไป หลายๆ เรื่องก็ไม่สมบูรณ์ เช่น จำนวนไร่ จำนวนงาน ชื่อบุคคลที่เกี่ยวข้องก็ตกหล่นบ้าง เราก็อาจจะเอามารวมตัวกัน ศึกษาทำให้มันชัดเจน เรื่องไปแล้วฝ่ายหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องก็จะได้ทำแผนหรือทำอะไรให้ มันชัดเจนขึ้น ทุกวันนี้ก็ยื่นเข้าไปเขาก็ต่อไป ต่อไป แต่ที่นี้ว่าการแก้ไขปัญหามันก็ไม่ใช่ว่าเอามารวมตัวกันศึกษาเท่านั้น มันจะต้องเอามาทดลองปฏิบัติ แล้วก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวในสังคม ขึ้น การเคลื่อนไหวง่าย ๆ ก็อย่างเช่นรวมกันแล้วปัญหานี้มันเป็นปัญหาระดับเล็ก มันก็รวมตัวกัน ในหมู่บ้านก็อาจจะแก้ได้ ใหญ่ขึ้นมาก็อาจจะไปรวมตัวกันในระดับตำบล ถ้าใหญ่ขึ้นอีกก็ รวมตัวกันในระดับอำเภอ แล้วปัญหามันก็จะไปรวมตัวเชื่อมร้อยข้ามอำเภอ ข้ามจังหวัดเป็น ระดับประเทศชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาที่ดินมันไม่ใช่ปัญหาในหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่ง หรือก มันเป็นปัญหาส่วนรวมทั้งหมดหรือที่เราขับเคลื่อนผ่านมาในเรื่องป่าชุมชน เอาจริงๆ เข้าเรารู้ปัญหาชัดในพื้นที่แต่พอจะได้ออกกฎหมายเข้าใช้ห่าหมีคนลงชื่อก็แล้ว อะไรก็แล้ว ก็ ยังไปติดขัดเรื่องห้ามตั้งเขตป่าชุมชนในเขตป่านุรักษ์ตามมติของสว. ซึ่งยังคาราคาซังกันอยู่ในขณะนี้ เพราะว่าแต่ก่อนนี่ปล่อยไปตามนั้นมันก็เท่ากับว่าหลายพื้นที่ตั้งป่าชุมชนไม่ได้ เพราะว่า ป่าส่วนใหญ่เป็นป่านุรักษ์ที่นี้ถ้าเราบอกวาก็ข้างมันเถอะรอเขาไปออกกฎหมายอะไรก็ตามใจ มันก็จะ เป็นปัญหาต่อเราตลอดไป ถ้าไม่ได้แก้ที่ส่วนนี้ อย่างนี้มันก็ต้องคิดจำนวนคนมากที่ เรารู้เข้าใจร่วมกัน แม้แต่ที่บอกว่าเขาห้ามตั้งป่าชุมชนในเขตอนุรักษมันหมายความว่าอย่างไร คำว่าเขตอนุรักษกินความแค่ไหนอย่างไรแล้วก็ข้อห้ามนี้มันจะมีผลกระทบอย่างไร หรือแม้แต่ที่ ปางช้างท่านกำนันพูดถึงสำนักงานทรัพยากรแห่งชาติ อันนี้ก็ต้องติดตามดูเหมือนกันว่าต่อไป ข้างหน้ามันจะเป็นอย่างไร เพราะว่า การที่ค่ายเราเข้าไปมีส่วนร่วมมันก็ดีแล้ว เราจะได้รู้เท่าทัน ตั้งแต่ต้นว่ากฎหมายมันจะออกอะไรในรูปไหนเพราะว่าสุดท้าย ถ้ามันเป็นอย่างที่ชาวเขาว่า ชาวเขาว่าอะไรต่อข้างหน้าดีไม่ดีจะมีมีเตอร์ในนา ถ้ามันเป็นจริงขึ้นมาเราก็เดือดร้อน แต่ว่าเรา เข้าไปร่วมตั้งแต่ต้นเราก็จะรู้ตั้งแต่ต้นว่าอ้อเขาจะออกมาอะไรอย่างไร เราจะมีส่วนเสนอแนะให้ เขาให้เขามันถึงจะมาสอดคล้องกับความต้องการของชาวบ้านมากกว่าที่จะปล่อยให้เขาออกไป โดยลำพัง เพราะว่าปัญหาเหล่านี้อย่างเรามีปัญหาเรื่องนี้ แต่ถ้าเราไปศึกษาไปแก้ปัญหาเรื่อง น้ำ เราก็จะโยนให้หน่วยงานราชการศึกษาและแก้ปัญหา หน่วยงานราชการเขาจะมาลิกซึ่งต่อ ปัญหาของชาวบ้านไม่ลิกซึ่งเขาจะออกมาตรการอะไรออกมามันก็ เขาไม่ได้เดือดร้อนด้วยนี้ เพราะคนเดือดร้อนคือชาวบ้านที่ใช้น้ำ เพราะฉะนั้นชาวบ้านที่ใช้น้ำต้องเข้าไปมีส่วนร่วมตอนนี

ก็อาศัยผู้นำท้องถิ่นเข้าไปมีส่วนร่วมในส่วนนี้ที่จะเข้าไปติดตามเรื่องต่างๆ แทนชาวบ้าน ผมก็อาจจะเกริ่นนำแค่นี้เพื่อที่จะให้เข้าใจโครงการนี้มากขึ้นว่ามีการรวมตัวรวมกลุ่มศึกษาปัญหาเราเรียนรู้ แล้วก็เอาความรู้นั้นมาแก้ไขแล้วก็ส่วนที่เป็นหน่วยงานของผมก็คือว่าทางโครงการสิทธิชุมชนศึกษาก็ไปจัดสรรงบประมาณมาช่วยเพื่อไปจัดเวทีมีค่าอาหาร ค่าเดินทาง เราก็จะได้มีการปรึกษาหารือร่วมกันไม่ให้เสียเวลาเปล่า แล้วได้ความรู้ ความคิดก็ไปดำเนินงานต่อบางเรื่องเราก็อาจจะนำไปเสนอของบประมาณบางส่วนเรามาช่วยหรือว่าขจัดงบประมาณบางส่วนของเราโครงการนี้เอามาช่วยสนับสนุนให้ คือพูดง่ายๆ คือฝ่ายพวกผมเป็นฝ่ายสนับสนุน ส่วนฝ่ายที่จะเรียนรู้แล้วจะศึกษาปัญหาแท้จริง คือชาวบ้านผู้มีปัญหาเดือดร้อนเกี่ยวกับเรื่องดิน น้ำ ป่า แต่ถ้าเราทำได้ปัญหาแต่ไม่ได้โครงการนี้ก็ต่อไม่ได้ เพราะว่าผู้ที่ได้รับผลจากโครงการก็คือ ตัวชาวบ้านที่จะต้องรวมตัวกันเป็นกลุ่ม แล้วผลจากการรวมตัวกันเป็นกลุ่มก็จะเข้าใจในปัญหาอื่นๆ เพิ่มเติมเข้าไปด้วยนอกเหนือจากเรื่องดิน น้ำ ป่า อันนี้จะเป็นผลต่อไปข้างหน้าต่อไปก็จะรู้จักการจัดทำแผนวิธีการจัดทำโครงการเสนอเข้าไปในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องวิธีคิดอื่นๆ อีกส่วนในเรื่องที่เป็นเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับสิทธิตามรัฐธรรมนูญ ไม่ว่าจะเป็นสิทธิชุมชนหรือสิทธิมนุษยชนรวมทั้งปัญหากฎหมายถ้าเรามีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องที่ดิน ปัญญาเกี่ยวกับเรื่องกฎหมายน้ำ ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องป่าไม้ เราก็จะไปเชิญวิทยากรที่เป็นผู้รู้ในเรื่องนั้นๆ เอามาถ่ายทอดให้ในแต่ละกลุ่มต่าง ๆ อันนี้ก็โครงการแนะนำคร่าวๆ ส่วนรายละเอียดท่านได้จดหมายว่าท่านลองไปอ่านดูท่านจะเข้าใจมันมีอยู่หน้าหนึ่งหน้า 5 หรือหน้า 7 มันมีตารางบอกเค้าโครงการให้เห็นชัดว่าโครงการนี้เป็นอะไรอย่างไร เอาไปอ่านดูแล้วจะเข้าใจโครงการวิจัยนี้มากขึ้นก็ต่อเมื่อมาร่วมกันเรียนรู้ร่วมกันศึกษา ตระหนักผลจะแก้ไขค่อยๆ ขยับตัวไปที่ละขั้นตอน ตอนนี้อยู่ในขั้นของ 6 เดือนแรกที่จะต้องสรุปมาให้ได้ว่ามีปัญหาก็ไหนมีใครบ้างจะเข้ามาเกี่ยวข้องในการแก้ไข จากนั้นถึงจะเคลื่อนตัวได้ ถ้ามีปัญหาไม่มีคนผลงานนี้ก็แก้ไขอะไรไม่ได้ ผมก็ขอแค่นี้จากนี้คุณโอฬารจะมาดำเนินการต่อไปในการแบ่งกลุ่มแล้วก็ทำกิจกรรม

นายโอฬาร อ่องพะ : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน

ตอนนี้ชื่อที่ทางฟอรัมเขียนให้มี 13 หมู่ เดี่ยวผมจะแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม มี 2 กลุ่มนะครับ มีหมู่ 11 ไม่มา ผมจะแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม เดี่ยวจะทำอะไรเดี๋ยวค่อยว่ากัน ผมจะอ่านชื่อจะครับถ้าใครอยู่กลุ่มไหนก็ กลุ่ม 1 อยู่ที่นี่ กลุ่ม 2 อยู่ข้างหลัง กลุ่ม 3 อยู่ที่ศาลาจะมีอยู่ 2-3 เรื่อง ที่จะให้ช่วยกันพูดคุยกันตอนช่วงเช้า ก่อนที่จะไปเรียนรู้ปัญหาอะไรก็แล้วแต่เนื้อส่วนหนึ่งคนในตำบลน่าจะารู้ถึงตัวบทสำคัญทั้งหมดก่อน เพราะว่าไปพูดคุยกันมาทางเวียงแหงก็ดี ทางพร้าวก็ดี ทางเชียงดาวก็ดี ปรากฏว่าบางคนก็รู้แค่บ้านของตัวเอง บางคนก็รู้ไม่หมดก็มาเรียนรู้ด้วยกันอีกทีหนึ่งขอแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม ขอช่วยกันระดมทำแผนที่ของตำบลแม่เนะขึ้นมา 1 ชุด ในแผนที่ของด.แม่เนะ 1 ชุด จะประกอบด้วย 4 อย่าง เป็นถนนหลัก

กับเป็นหมู่บ้านที่ตั้งของตำบลทั้งหมดไล่มาหมู่ 1 ถึงหมู่ 13 แล้วก็หมู่บ้านแต่ละที่มีน้ำห้วยอะไรบ้าง น้ำอะไรบ้างที่ไหลลงน้ำปิง น้ำปิงอยู่ที่ไหนแต่ละห้วย ห้วยแม่ใหญ่ ห้วยแม่น้อย แล้วก็แต่ละห้วยมันมีเหมืองฝายที่ไหนบ้าง เหมืองฝายก็ดีอ่างน้ำล้นก็ดี ว่ามันมีไหนบ้าง แล้วก็ป้าชุมชนของชาวบ้านว่ามันมีที่ไหนบ้างก็มีทั้งหมด 4 ห้วย

ช่วงการนำเสนอ

ตัวแทนกลุ่มที่ 1.

ตามที่เราได้ร่วมเวทีสัมมนากันมาแล้วก็แบ่งกลุ่มเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มผมก็เป็นกลุ่มที่ 1 ก็จะชี้แจงแนวเขตโดยสังเขป อันนี้คือทิศใต้จะครบเริ่มจากแกว่งบ้านเต้าก็เป็นหมู่บ้าน บ้านแกว่งบ้านเต้าหมู่ 9 ด.แม่ละ มีเขตป่าชุมชน ผ่านมาก็จะเป็นบ้านสบคาบ หมู่ 6 เลี้ยวไปทางขวามือก็เป็นหมู่ 7,8 ขึ้นมาเหนือสักหน่อยก็เป็นบ้านห้วยโจ้ หมู่ 4 เลยจากหมู่ 4 มากก็เป็นหมู่ 2 บ้านแม่ละ แล้วก็เลี้ยวขวาไปบ้านแม่ละ หมู่ 5 อันนี้เป็นแผนที่โดยสังเขป เลยจากนั้นมากก็เป็นแม่ละหมู่ 2 แล้วก็หมู่ 3 บ้านจอมคีรี จากหมู่ 3 จอมคีรีตรงขึ้นไปจะไปถึงหมู่ 2 แม่ละ แล้วก็หมู่ 1 บ้านมาบง บ้านทุ่งกะลา เป็นเขตติดต่อ ด.เชียงดาว ซ้ายมือก็จะเป็นหมู่ 1 บ้านปางมะโอ แล้วขึ้นถนนห้วยโจ้ ซ้ายมือก็จะไปหมู่ 11 หมู่ 12 ย้อนไปจอมคีรีอีกทีขึ้นไปจะไปหมู่ 12 บ้านสันป่าเกี๊ยะ นี่บ้านหมู่ 11 หมู่ 13 บ้านแม่ละ แม่ซ้าย นี่ก็แผนที่โดยสังเขปที่ต่างคนต่างเขียน แหล่งที่สำรวจเหมืองฝายชุมชนหมู่บ้านต่างๆ หมู่ 1 มีป่าชุมชน 5,000 ไร่ มีลำห้วย 3 ห้วย มีห้วยสองขวัญ ห้วยแม่ละ ห้วยผีหลอก มีลำน้ำเหมือง 3 เหมือง มีเหมืองแพะ เหมืองกลาง ห้วยแม่ละ ห้วยผีหลอก มีลำน้ำเหมือง 3 เหมือง มีเหมืองแพะ เหมืองกลาง เหมืองทุ่งกะลา ติดกับลำน้ำปิง มีอ่างเก็บน้ำ 1 อ่าง อ่างรพช. หมู่ 2 มีฝาย 2 ฝาย มีฝายน้ำแม่ละ ฝายน้ำเหมืองกลาง หมู่ 3 มี ป่าชุมชน 1,500 ไร่ มี 2 จุด มีลำห้วย 2 ลำห้วย ลำห้วยแม่ละ ลำห้วยแม่ละ มีอ่างเก็บน้ำ 3 อ่าง อ่างห้วยปู้ทอง อ่างห้วยไร่ ห้วยปู้ทองอีกลูกหนึ่ง มีฝาย 4 ฝาย 1 ฝายลูกหิน 2 ฝายหลวง 3 ฝายน้อย 4 ฝายขี้เหล็ก หมู่ 4 มีป่าชุมชน 1,000 ไร่ มีลำห้วย 1 สาย มีลำห้วยสำนักสงฆ์สายเดียว หมู่ 5 มีป่าชุมชน 700 ไร่ มีลำน้ำห้วย 2 ห้วย 1 ลำน้ำ ห้วยแม่ละ 2 ลำน้ำห้วยแม่ละ 3 อ่าง 1 แห่ง หมู่ 6 สบคาบ มีป่าชุมชนจำนวน 3,000 ไร่ มีลำห้วย 2 ลำห้วย มีห้วยแม่คาบ ห้วยปากกล้วย มีอ่างเก็บน้ำ 2 อ่าง 1 อ่างปูดอง 2 อ่างห้วยหวาย มี 6 ฝาย 1 ฝายลุ่ม 2 ฝายโป่งเมย 3 ฝายหลวง 4 ฝายห้วยหก 5 ฝายแพะ 6 ฝายลูกช้าง หมู่ 7 บ้านแม่ฮั่นนอก มีป่าชุมชนจำนวน 1,000 ไร่ มีน้ำห้วย 2 ห้วย ห้วยสบฮั่นมีฝาย 1 ฝาย ฝายแม่ฮั่นนอก หมู่ 8 แม่ฮั่นในมีป่าชุมชนจำนวน 3,500 ไร่ มีห้วย 4 ห้วย มีห้วยแม่ฮั่น ห้วยนาช้าง ห้วยแม่ดอง ห้วยแม่เอียง มีฝาย 1 ฝาย ฝายหลวง หมู่ 9 ปางมะโอ มีป่าชุมชนจำนวน 1,500 ไร่ มีลำห้วย 3 ห้วย ห้วยปางหลวง ห้วยปางโน มีน้ำตก 1 แห่ง น้ำตกปางเหมย หมู่ 10

แก่งบ้านเต้า มีป่าชุมชน จำนวน 9,000 ไร่ มีน้ำห้วย 1 แห่ง ห้วยแก่ง มีอ่างน้ำ 3 แห่ง อ่างรพช.อ่างห้อยม่วง อ่างห้วยน้ำริน หมู่ 11 ว่าง หมู่ 12 มีป่าชุมชนจำนวน 2 จุด จุดแรก 1,500 ไร่ จุดสอง 1,100 ไร่ มีลำห้วย 3 ห้วย ห้วยปางกวัด ห้วยแม่หมั่น ห้วยแม่กอบ มีน้ำตก 2 แห่ง น้ำตานางอาย 2 น้ำตกตาดนางหลวง หมู่ 13 มีป่าชุมชนจำนวน 7,500 ไร่ มีลำห้วยแม่สาย มีฝายเก็บน้ำประปาภูเขา มีฝายพลังน้ำ นี่ก็เป็นรายละเอียดของกลุ่ม 1 ก็มีแค่นี้

ตัวแทนกลุ่มที่ 2.

ผมชื่อประพันธ์ นันตะ เป็นหัวหน้าเมืองฝาย ผมก็ขอชี้ไปตามแผนที่เพราะว่าแผนที่เขียนจากฝีมือชาวบ้าน เส้นเขี้ยวๆ นี่ เป็นสายน้ำปิงเป็นถนน อันนี้เป็นถนนเชียงใหม่-ฝาง นี่ทิศตะวันออก ทิศตะวันตก ทิศเหนือ ทิศใต้ หมู่ 1 ป่าบง หมู่ 2 แม่ละ หมู่ 3 บ้านจอมคีรี ทางเหนือถนนจะมี 3 หมู่บ้าน อันนี้เหมืองขอย นี่น้ำปิง มาถึงก็น้ำแม่ จากน้ำแม่มาฝายหลวง ฝายหินจากฝายหินก็มาถึงฝายหลวง จากฝายหลวงก็มาหากลุ่มต้นแผน กลุ่มต้นแผนมาหาทางที่เข้าออกมานี้ถึงน้ำปิง เส้นแดงนี้เป็นน้ำแม่ละอันนี้เป็นลำน้ำแม่ ทางเหนือก็เป็นข้างป่าปง ทางตะวันตกบ้านป่าบงก็เป็นเขตสปก. มาอีกนิดก็เป็นสปก.เขตสบคาบ ถึงวันนี้ก็เป็นบ้านหมู่ 11,12,13

ตัวแทนกลุ่มที่ 3.

นายฉลอง พุดธา: อยู่บ้านแม่ฮ้อในหมู่ 8 ถนนเชียงใหม่-ฝาง เส้นแดงนี้ น้ำปิง อันนี้เป็นถนนปากทางสบคาบ แล้วเข้าไปหาบ้านหมู่ 7 นี่คือแม่ฮ้อนอก เส้นสีแดงนี้คือลำน้ำห้วยแม่ฮ้อ สามแยกไม่ถึงห้วยแม่ฮ้อผ่านห้วยแม่ฮ้อไปถึงจอมหด นี่คือเขตป่าชุมชนดอยจอมหด นี่คือถนนใหญ่เข้าสู่หมู่บ้านหมู่ 8 แม่ฮ้อในจะผ่านโรงเรียนแล้วก็มาถึงวัดแล้วก็ลงไปสมแม่ละ นี่ก็ลำห้วยแม่เอี้ยงหลวง จากแม่เอี้ยงจะแยกไปหาดอยจอมหดนี่แยกแม่ดอง ลำห้วยแม่ดองเข้าไปดอยจอมหดเหมือนกัน จุดใหญ่ของลำน้ำแม่ฮ้อที่เกิดขึ้นมาทุกวันนี้คือดอยจอมหด ดอยจอมหดนี้จะมาเลียถึงแม่ฮ้อนอกหมู่ 7 แล้วตอนนี้โครงการที่ว่าจะทำอ่างก็ยังไม่รู้ว่าจะทำได้ไม่ได้ จะเลียถึงแม่ละนี่คือลำน้ำแม่ละ นี่ถนนตัดผ่านจากแม่ละถนนเส้นดำ นี่ก็เป็นจุดสำคัญของบ้านแม่ บ้านแม่ฮ้อนอกนี่จะมีฝายหลวง ฝายหลวงจริงๆ มันจะมีอยู่ 1 ฝายทุกวันนี้ชำรุดแล้วกำลังต้องการงบประมาณอยู่ บ้านแม่ฮ้อในจะมีอยู่ 35 ฝาย ผมเน้นว่ามันมีฝายสำคัญๆ ที่ผมหมายถึงจะมีฝายหลวงแม่กอง ฝายหลวงแม่เอี้ยง ฝายหลวงแม่นาข้าว ฝายหลวงห้วยหก ฝายห้วยป่าไร่ แล้วก็ฝายสำคัญก็คือฝายแม่ฮ้อใน หมู่นี้ก็ฝายใหญ่จริงๆ ทุกวันนี้ นอกนั้นก็เขตทำกินคือ เขตสปก. แล้วก็ดอยจอมหด เขตป่าชุมชนทั้งหมดจะมีประมาณ 3,500 ไร่ ถนนเชียงใหม่-ฝาง จะพูดถึงด้านตะวันตกก่อน บ้านแก่งนี่แล้วก็สมาก้อมก้อ ขึ้นไปนี่ก็ไปปางมะโอ แลยปางมะโอก็วัดบุญเทียนแล้วก็ไต่ไปข้างปางตาล ปางโน ปางห้วยเฮี้ย บางใหม่ ขึ้น

วางแผนการพูดการคุย การกำหนดเส้นแต่บางกลุ่มก็ละแต่ก็เขียนใหม่ บางกลุ่มเขียนแล้วก็ไม่พอมันก็ได้สอนหลายอย่างในการจัดระบบแผนที่ เรื่องของการเห็นภาพรวมของตำบล จะสรุปย่อๆ สีน้าเงินน้าปิงไม่มีถนนไม่มีบ้าน มีห้วยที่ลงน้าปิงทั้งหมด ปางมะโอลงน้าแก่ง 1.น้าแก่งลงน้าปิง 2.น้าแม่คาบลงน้าปิง น้าแม่เมะน้าแม่ซ้ายลงน้าแม่เมะ แล้วแม่นะอีเส้นลงน้าปิง น้าแม่นะ น้าแม่เมะ น้าแม่คาบ น้าบ้านแก่ง อีกฟากถนน น้าแม่ฮ้อ มีน้าแม่เอียงลงมาหา น้าแม่ฮ้อ น้าแม่นาซ้าย ห้วยแม่ยะมีห้วยแยกเป็นห้วยน้าดิบ ในตำบลแม่นะมีอยู่ 7 ลุ่มน้าย่อยก็ไหลลงสู่น้าปิง นี่เราเรียกว่าลุ่มน้าปิง นี่เราเรียกว่าลุ่มน้า น้าแม่นะ น้าแม่เมะมาจากแม่ซ้าย ไหลมาหาจอมคีรีแล้วก็ลงน้าปิง น้าแม่คาบก็ผ่านบ้านแม่คาบ น้าบ้านแก่งก็มีปางมะโอเข้าสมทบ แม่ฮ้อก็มีน้าแม่นาซ้าย น้าแม่เอียง น้าแม่ดอง แล้วก็ห้วยแม่ยะลงน้าปิง ห้วยน้าดิบ ห้วยแม่มองยมี 7 ห้วย แต่ละก็มีฝายกันเราก็อีกกันไปซึ่งเดี่ยวจะไปเช็ดดูอกก็

อ.มังกร ชัยชนะดารา

คนแม่นะชีวิตส่วนใหญ่ก็อยู่ในเมือง ซึ่งจะมาอยู่ในชนบทก็ถือว่ามีเรื่องของการรับรู้ของท้องถิ่นน้อย แต่จากแผนที่จะรู้สึกได้ว่าคนท้องถิ่นรู้จักชุมชนตนเองดีในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังเป็นไปลักษณะใครคุ้นเคยในฝั่งไหนก็จะรู้เรื่องในฝั่งนั้นมาก แล้วก็หลายคนที่ไม่ได้เป็นผู้นำก็ยังไม่ได้รู้จักท้องถิ่นครบถ้วน จะเห็นได้ว่าอย่างแม่น้าย่อย สายหลักในค้นพบว่า มี 7 ลุ่มน้าย่อย แต่สรุปได้แค่ 5 เห็นใหม่ก็ยังตกไป 2 คือหมายความว่าคนเรารับรู้ไม่เท่ากัน ก็กำหนดกฎเกณฑ์ บอกว่าจะเอาสายใหญ่ๆ สายย่อยไม่คิดก็ยังคงเกี่ยวกันอยู่การที่รู้ไม่เหมือนกันบางครั้งมันก็เป็นปัญหาทำให้ถกเถียงเพราะฉะนั้นแค่ทำให้เรามองเห็น เราสัมผัสได้เราจะต้องได้มันก็ยังมองได้ ไม่ครบถ้วน ปัญหาที่ซ้อนกันอยู่ที่เรามองเห็นมันยังมีอีกเยอะ มันจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้เพื่อที่จะหาทางแก้ไขถ้าเราไม่รู้ซึ่งมันก็เห็นกันไม่ได้ อย่างเช่น เรามองดูเนี่ย ก็เห็นลำน้าย่อยสายนี้ แต่เราไม่เคยมาทบทวนร่วมกันว่าในลำน้านี้อดีตมันเป็นยังไง ปัจจุบันมันเป็นยังไง ต่อไปข้างหน้าจะมีปัญหาอะไรบ้าง เป็นน้ากำลังแห้งลงฝายบางฝายกำลังทรุดโทรมต้องการซ่อมแซมแก้ไขหรือว่าจะมีปัญหาตามมาข้างหน้า ไอ้ที่เขาจัดให้เป็นลุ่มน้าเขาต้องการคุณภาพของลุ่มน้าว่ามันมีปัญหาอะไรอย่างไร ร่วมกันด้านเพราะปัญหาบางปัญหามันเชื่อมข้ามระหว่างหมู่บ้าน ข้ามระหว่างตำบล ถ้าเราเอาพื้นที่หมู่บ้านเป็นตัวกำหนดพื้นที่ตำบลเป็นตัวกำหนดบางที่มันแกล้งกันได้ ถ้าเรารวมกลุ่มลุ่มน้าใช้ลุ่มน้าสายเดียวกัน มาร่วมกันแก้ไขปัญหาร่วมกัน บางที่มันอาจช่วยแก้ปัญหาได้ดีขึ้น หรือว่ามองปัญหาได้ชัดเจนขึ้น ถ้าเรามองแต่ละสายจะเห็นภาพชัดเจนขึ้นแล้วมารวมเป็นปัญหาใหญ่ ก็จะเห็นภาพปัญหาการจัดการน้าของตำบลแม่นะชัดเจนขึ้นอย่างน้อยในภาพก็จะเห็นว่าแม่นะอุดมสมบูรณ์ในแง่ของสายน้า มีทั้งแม่น้าย่อยและอลงลงไป

เยอะแต่ว่าในขณะที่เดียวกันมันก็มีปัญหารองรับอยู่ ซึ่งน่าจะค้นหาให้เจอ แนวทางของเราจะค้นหาปัญหาแบบนี้แล้วก็ร่วมกันแก้ไข

นายโอฬาร อ่องพะ : ผู้ประสานงานโครงการลุ่มน้ำปิงตอนบน

ถ้าแต่น้ำปิงแบ่งครึ่งกลางคิดว่าสองข้างนี้ เรื่องของทรัพยากรเรื่องของปัญหาก็เยอะเหมือนกันนี้ทางเหนือ ตก ออก ได้ ถ้าเอาน้ำปิงเป็นครึ่งกลางดูว่าแถบตะวันตกและทางตะวันออกที่ไหนทรัพยากรเยอะ ทางตะวันตกเยอะ พูดถึงปัญหาทางนี้บ้านมุเซอ ป่าโหล หมู่ 12 บ้านสันป่าเกี๊ยะ ทางก็มีปัญหาคือบ้านแม่ซ้ายตัดไม้ ดูทางทิศตะวันออก ตอนนี้เราก็เห็นแล้วว่าทางสองส่วนเนี่ยมันมีปัญหาอยู่ ซึ่งวันนี้คงจะไม่ลงมาหาปัญหาคือเราจะพูดกันอีกที ทางใต้ คินป่าสงวนป่าเชียงดาว ทางเหนือคือเขตอนุรักษ์รักษาพันธุ์สัตว์ป่า ปัญหาในพื้นที่ก็คือไฟป่า เขตทางนี้คืออุทยานศรีล้านนาตอนนี้เรารู้ถึงปัญหาเรื่องของไฟป่าก็ดี เรื่องของการตัดไม้ แล้วก็เรื่องของพี่น้องชาวเขาอีกส่วนหนึ่งทางนี้ก็คือเรื่องที่ทำกินกับเรื่องไฟป่า จะโยงลงมาเรื่องของทางชุมชนเพราะสิ่งที่เรพูดคุยกันมาเมื่อก่อนเรื่องของประกาศเขตป่า ทุกครั้งผมก็มาพูดที่นี่ เรื่องของป่าชุมชนว่า ความเคลื่อนไหวของมันในตอนนี้หลังจากวันที่ 15 ธันวาคม 2544 ที่หน้ารัฐสภา ไม่รู้ว่าที่นั่งตรงนี้ใครได้ไปนอนหน้ารัฐสภาบ้างมี 6 คน ก็หลังจากวันที่ 15 มีนาคม ถึงวันนี้วันที่ 12 ธันวาคม 2545 ผ่านมาได้ 1 ปีนี้สส.พิจารณากฎหมายป่าชุมชนคะแนนเสียง 341 ต่อ 0 เมื่อสมัยยุคทักษิณจากนั้น สส.ส่งเรื่องมาให้สว.พิจารณา สว.เห็นชอบร่างกฎหมายป่าชุมชนแล้วก็ตั้งกรรมการสว.ขึ้นมา อยู่ประมาณ 24 คน อันนี้ไล่ขึ้นมาตั้งแต่นายกทักษิณเป็นนายกใหม่ๆ ได้มีการหยิบยกกฎหมายป่าชุมชนขึ้นมาพูด เนื่องจากมันตกในสมัยนายกชวน หลังจากนั้นแล้วมีการพิจารณา พรบ.ป่าชุมชน สว.200 คน มีมติออกมา 105 ต่อ 54 เสียง ไม่ให้จัดตั้งป่าชุมชนในป่าอนุรักษ์ 105 คน ต่อ 54 คน ไม่เห็นด้วยที่จะตั้งป่าชุมชนในเขตป่าอนุรักษ์คำว่าป่าอนุรักษ์คือ 1 เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 2 เขตอุทยานแห่งชาติ 3 เขตป่าสงวน ป่าสงวนเป็นป่าต้นน้ำ ชั้นหนึ่ง A ของแม่น้ำเรามีอยู่ 1.ปางมะโอ 2.ปางแม่มะ 3.ปางแม่ข้าม 4.ปางไธ้ง 5.ปางช้าง...รวมไปถึงเขตอุทยานแห่งชาติล้านนา รวมถึงเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยเชียงดาว ห้ามจัดตั้งในป่าชุมชนป่าอนุรักษ์ เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2544 จนมาถึงวันนี้วันที่ 12 ธันวาคม 2545 ผ่านมาได้เกือบ 1 ปี ทางกรมการศาสนา สว. ทั้งหมดมีอยู่ 30 คน มียี่สิบกว่าคนเรื่องชาวบ้านลงกรุงเทพฯ ไปพูดคุยว่าจะเอาอย่างไรกันกับเรื่องนี้ ประเด็นหลักก็คือทำในเขตป่าอนุรักษ์ได้ไหม ตอนนี้ก็เป็นที่ทำกินส่วนหนึ่งแล้ว แล้ววันที่ 28 พย. ก็ในส่วนของทางเชียงดาวก็ได้ลงไปประชุมที่กรุงเทพฯ ร่วมกับ 4 ภาค ก็ปรากฏว่าเขาก็ไม่เห็นด้วยเหมือนเดิม ก็มีท่านแก้วสรร สว.ตาก มีหลายๆ คน วันนี้ก็เจอท่านสว.อมร วิวัฒน์ ท่านก็ไม่เอา วันก่อนสภาปิด จะเปิดสภาอีกทีก็เดือนกุมภาพันธ์ 2546 กุมภาพันธ์ปี 46 กฎหมายป่าจะเข้ามาประมาณเดือน มีนาคม 2546 ถ้าสส.เห็นชอบก็ประกาศเป็นกฎหมาย กฎหมายป่าชุมชนที่ว่า

ด้วยไม่ให้มีป่าชุมชนในเขตป่าอนุรักษ์ ถ้าสส.เห็นชอบกับสว. แต่ถ้าสส.ไม่เห็นชอบจะต้องมีการ
 ตั้งกรรมการทั้งสองฝ่ายคือ สส.12 คน สว.12 คน พิจารณามาตรา 18 มาตรา 18 บอกไว้ว่าป่า
 ชุมชนจัดตั้งในป่าอนุรักษ์ได้แนวโน้มนี้อันนี้ 80/10% กฎหมายป่าชุมชนจะส่งออกมาในเดือน
 พฤษภาคม แล้วจะจัดตั้งป่าชุมชนในเขตป่าอนุรักษ์ได้ ก็เลยมาถึงการทำแบบฟอร์มการขึ้น
 ทะเบียนขอจัดตั้งป่าชุมชน พอกฎหมายประกาศแล้ว จะมีคณะกรรมการป่าระดับจังหวัดขึ้นมา
 ชุดหนึ่งจะเป็นคนรับเรื่องเหล่านี้ไว้ เพื่อพิจารณาว่าให้จัดตั้งได้หรือไม่ได้ มันมีข้อเสียอยู่อย่าง
 หนึ่งเหมือนกับคราวที่แล้วเราเคยคุยกันครั้งหนึ่งว่าถ้าป่าชุมชนได้ป่าอนุรักษ์ ดูว่าตั้งปี 45 ไป
 จนถึงปี 47 ก็สามารถเคลียร์ตามกฎหมายได้ แต่ช่วงที่รอนี้ก็เพราะว่าจะตั้งกฎหมายป่าชุมชน
 ไปเหมือนเดิมมันยังไม่เต็มที่ อันนี้คือแบบฟอร์มการขึ้นทะเบียนป่าชุมชน พอกฎหมาย
 ประกาศจะมีคณะกรรมการป่าระดับจังหวัดขึ้นหนึ่งจะเป็นคนรับเรื่องเหล่านี้ไว้ เพื่อพิจารณาว่าให้
 จัดตั้งไว้ได้หรือไม่ได้ มันมีข้อเสีย มันมีข้อเสียอยู่อย่างหนึ่งเหมือนกับคราวที่แล้วเราเคยคุยกัน
 ครั้งหนึ่งว่าถ้าป่าชุมชนได้มีป่าอนุรักษ์ ดูว่าตั้งปี 42 ไปจนถึงปี 47 ก็สามารถเคลียร์ตาม
 กฎหมายได้ แต่ช่วงที่รอนี้ก็เพราะว่าจะตั้งกฎหมายป่าชุมชนไปเหมือนเดิมมันยังไม่เต็มที่ อันนี้
 คือแบบฟอร์มการขึ้นทะเบียนป่าชุมชน ซึ่งจะขอให้หมู่บ้าน ค.แม่ะที่มีการจัดตั้งป่าชุมชนกลับ
 ไปทำมาอีกทีเลือกเอาเพื่อเป็นข้อมูลในการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของอ.เชียงดาวทั้งหมด 54 ป่า
 จะขึ้นได้จริงๆ ก็ประมาณไม่ถึง 20 ป่า เพราะบางที่ก็เริ่มใหม่ แต่ให้ทำไปก่อนเดี๋ยวจะอธิบายที่
 ละขอเผื่อใครที่ไม่เข้าใจ 1.ข้อมูลพื้นฐานชื่อบ้านอะไร ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน ประวัติ
 อย่างไรบ้าง ประชากรหญิง-ชายกี่คน แ่งที่ตั้งอาณาเขตอยู่ในเขตกรณีบ้านดอมศิริก็เป็นลุ่มน้ำ
 แม่ะแม่ อย่างกรณีบ้านแม่ะ ป่าบาง ก็เป็นลุ่มน้ำแม่ะ แม่ะจะเป็นลุ่มน้ำแม่ะอะไรจะเข้า
 แม่ะก็ว่าไป ทิศเหนือติดกับไหนออก ดก ติดกับที่ไหน อยู่ในป่าประเภทอะไร กับอุทยาน
 หรือว่าป่าสงวนถ้าป่าสงวนทางนี้ก็เป็นป่าลุ่มน้ำ ทรัพยากรของชุมชนลำห้วย ลำเหมือง ชื่อ
 อะไร มีเหมืองกี่เหมือง ฝ่ายที่ฝ่าย ที่ดินมีทั้งหมด แบ่งเป็นที่นาเท่าใด ที่สวนเท่าใด ที่บ้าน
 เท่าใด เพราะมันมีความสำคัญส่วนหนึ่งในการจัดตั้งป่าชุมชนจะต้องบอกขอบเขตป่าชุมชนว่า มี
 ป่าใช้สอยกี่ไร่ มีอนุรักษ์กี่ไร่ แล้วจะดูเปรียบเทียบกลุ่มคนกับพื้นที่ป่าว่ามันมีอยู่ไหม 2.ข้อมูล
 ป่าชุมชน ป่าชุมชนซึ่งป่าอะไร พื้นที่กี่ไร่เป็นป่าใช้สอยกี่ไร่ ป่าอนุรักษ์กี่ไร่ พื้นที่ป่าตั้งอยู่ใน
 ป่าอะไร ป่าสงวน ป่าต้นน้ำ ป่าอุทยาน ด้านหลังเป็นแผนที่ แล้วก็ประวัติความเป็นมาของ
 ป่าชุมชน ป่าชุมชนเริ่มจัดตั้งมาปี 2517 ได้มีการเดินตรวจป่าทำแนวกันไฟ มีการตรวจป่า
 โครงสร้างของคณะกรรมการป่าชุมชน ใครเป็นประธานรองประธาน เหนียวญิก และรายชื่อ
 กรรมการป่าชุมชน ที่สำคัญคือกฎระเบียบป่าชุมชน เริ่มจากกฎหมายป่าชุมชนให้อำนาจกับชาว
 บ้านค่อนข้างจะเยอะเรื่องการกำหนดกฎระเบียบกฎเกณฑ์ ถ้ากฎหมายป่าชุมชนผ่านเขาจะ
 บังคับให้ใช้ตัวนี้เป็นหลัก ต่อไปกิจกรรมที่ดำเนินการผ่านมาแล้วตั้งแต่ปัจจุบันทำอะไรบ้าง
 แล้วก็แผนการจัดการป่ามีไหม งบประมาณเท่าไร แล้วก็สุดท้ายผู้ให้ข้อมูล อีกอย่างหนึ่งคือ

การขึ้นทะเบียนรายชื่อสมาชิกป่าชุมชนบ้านนั้นๆ เนื่องจากกฎหมายป่าชุมชนเป็นกฎหมายการเงินมีเรื่องอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เรื่องกองทุนด้วยก็จะต้องมีรายชื่อสมาชิกป่าชุมชนเหมือนกับกองทุนหมู่บ้าน คนที่เป็นสมาชิกถึงกันได้ไม่เหมือนกัน คนที่เป็นสมาชิกป่าชุมชนยอมเข้าไปใช้สิทธิประโยชน์ในเขตป่าชุมชนได้ ก็สมมติว่านายโอพาร อ่องพะ บ้านเลขที่ 9 แล้วก็คนในครัวเรือนก็คนใช้ชื่อหัวหน้าครอบครัวเป็นหลัก

อ.มังกร: ผมขออนุญาตลงท้ายไปต้น เราเริ่มเอาที่ป่าชุมชนก่อนหลักการสำคัญก็คือว่าทรัพยากรธรรมชาติทั้งหลาย ไม่ว่า ดิน น้ำ ป่า มีไว้เพื่อมนุษย์ใช้สอย ใช้ประโยชน์อันนี้เราต้องยึดหลักการที่สำคัญมันไม่คงมีไว้เฉยๆ หรือก บัญหามันอยู่ที่ว่าเราจะใช้ประโยชน์อย่างไรให้มันมั่นคง ให้มันเกิดความเป็นธรรมที่ผ่านมาระบุไว้ว่า เราก็ใช้กินอย่างไม่บันยะบันยัง จนกระทั่งสุดท้ายที่เขาบอกว่าควรจะรู้ถึงน้ำปิงพอแห้งถึงมารู้ว่ามันแห้งแล้ว เพราะว่าบ้านเราตอนนี้ น้ำมันแห้งไปทุกที่ๆ โดยเฉพาะพวกที่อยู่ปลายน้ำเห็นได้ชัดเจนทำเกษตรก็จะมีปัญหาเรื่องน้ำก็เริ่มมาติดตัวกับเรื่องน้ำ เข้าไปจับหากุ้ง หอย ปลา ปู เหมือนแต่ก่อนไหมไม่เหมือน หายาก แต่ตั้งน้ำตมให้เดือดไว้เดี๋ยวก็ไปจับเอามาได้ เราจะเห็นได้ว่าปัญหาเหล่านี้มันเนื่องมาจากเราได้ใช้ประโยชน์มันอย่างเกินกำลัง เกินกำลังการผลิตของป่าแต่อย่างไรก็ตามดิน น้ำ ป่า มีไว้เพื่อมนุษย์ใช้สอย ที่มันมีปัญหาในขณะนี้คือว่าเราต้องหาทางจัดการให้การใช้ประโยชน์ มันยั่งยืน และเป็นธรรม ตัวนี้มันเป็นเรื่องสำคัญ ที่เรามาทำอะไรทั้งหลายก็เพื่อประโยชน์ของตัวนี้ เพราะฉะนั้นกฎหมายจะออกมาฟันตัวนี้ไม่ได้ เพียงแต่ว่าในอดีตเนี่ย ชาวบ้านไม่ได้ไปมีส่วนร่วมเขาออกกฎหมายมา กฎหมายป่าไม้ตามจริงๆ ประโยชน์ของใคร ประโยชน์ของรัฐทั้งทางเก็บรายได้จากสัมปทาน เอาไปใช้ประโยชน์ แล้วก็กลายเป็นประโยชน์ร่วมระหว่างนายทุนทำไม้กับรัฐ ชาวบ้านไม่ได้ใช้ประโยชน์ด้วย พอมีกฎหมายป่าชุมชนมาก็ยังไปติดขัด ที่จริงไม่ได้ติดขัดแต่ในเรื่องของการตั้งป่าชุมชนในเขตอนุรักษ์อย่างเดียวยังมีถกเถียงกันเรื่องการทำไม้ในเขตป่าชุมชนด้วย ซึ่งทั้งหมดโดยกระบวนการเราก็เห็นว่า สส.มีทั้งหมด 500 มาจากเขตเลือกตั้ง 400 แล้วก็มาจากบัญชีรายชื่อพรรคอีก 100 เป็น 500 ครึ่งหนึ่งของ 500 คือ 250 251 เราก็ชนะแล้ว นี่ก็ว่ารัฐบาลนอกก็ไปแล้วในเรื่องกฎหมายป่าชุมชนก็ 341 แล้ว ซึ่งโดยเหตุผล สส.ก็ต้องยืนยันมติของตัวเองไม่งั้นก็เหมือนกลืนน้ำลายตัวเอง ไม่ตัวเองเห็นดีว่าตั้งป่าชุมชนในเขตอนุรักษ์ได้ สามารถทำไม้ในป่าชุมชนได้ มันก็ต้องยืนยันตัวนี้เป็นตัวหลัก แต่อย่างไรก็ตามมนุษย์เปลี่ยนใจได้ เพาะโดยสถานการณ์เนี่ยตามจริงๆ เกอะใครลองอ่านเดาใจ สส.จริงๆ มันอยากจะเป็น 341 หรือเปล่า ในนี้ก็มียายทุนอะไรเยอะแยะที่เกี่ยวข้องกับการหาประโยชน์จากทรัพยากร โดยนโยบายของพรรคการเมืองในขณะนั้น โดยสถานการณ์หลายเดือนที่ทำให้ออกมาเป็น 341 โดยรู้สึกพรรคประชาธิปัตย์เป็น...เดือนนี้ เสียงก็เลยเป็น 317 ต่อหนึ่ง แล้วที่นี้มาถึงสส.มีทั้งหมด 200 คน ครึ่งหนึ่งของสส.เขต 200 คน 54 เสียงเห็นชอบกับสส. ฉะนั้นถ้ารวมกันจริงๆ แล้ว 54 ไปบวกกับ 341 มันก็ 395 มีองสภาถ้าสมมติว่ามันไม่ลงกันมันก็ไม่มีการรวม ก็คือ

เอา 500 บวกกับ 200 มาประชุมร่วมกัน ถ้าดูแบบเผินๆ จากอันนี้ 54 บวก 341 มันก็ 395 แล้ว
 ครั้งหนึ่งของ 700 คือ 350 เพราะฉะนั้นกฎหมายน่าจะผ่าน โดยเหตุผลถ้าเป็นปรกติแต่ตอนนี้
 ทุกอย่างเรามองว่ามันมีการเคลื่อนไหว มันไม่หยุดนิ่งอย่างเช่น สว.ที่ไม่เห็นด้วยกับกฎหมาย
 นี้ เขาก็เคลื่อนไหว เราก็พยายามดึงพวก 54 มาเป็นพวกเขาให้มากขึ้น ก็สร้างกระแสอะไรทั้ง
 หลายในขณะเดียวกันภาคประชาชนก็ไม่หยุดนิ่ง ถูกไหม ไม่หยุดนิ่ง เคลื่อนไหว ปัญหามันอยู่
 ที่ว่าภาคประชาชน รวมตัวกันได้ไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร ก็อาศัยกำลังหลักคือ ป่าชุมชนพวกเพดที่
 เป็นกรรมการหลักๆ ที่เข้าไปมีส่วนร่วมในภาคประชาชนแท้ๆ ยังไม่ได้ออกกำลังอย่างเต็มที่
 ออกกำลังอย่างเต็มที่มันถึงจะทำให้แนวโน้มของสว.มีมากขึ้น สส.ก็เพิ่มกำลังขึ้นการแก้ไขมัน
 ต้องสอดคล้องสเปกตรัมของชาวบ้านมากขึ้น เขาถึงบอกว่าการที่เราจะไปมีส่วนร่วมแล้วจะ
 ทำให้กฎหมายเป็นตามที่เรตต้องการมันอยู่ที่การเคลื่อนไหวของภาคประชาชน ถ้าประชาชน
 หยุดนิ่งเขาก็บอกว่าประชาชนไม่สนใจ ในเมื่อไม่สนใจเขาจะทำอะไรก็ได้ปัญหามันอยู่ตรงนี้ที่เรา
 มาเรียนรู้ร่วมกันเรื่องสิทธิเรื่องอะไร ก็หวังว่าสุดท้ายภาคประชาชนจะเกิดการรวมตัวเกิดการ
 เคลื่อนไหวที่จะเรียกร้องในสิ่งที่ถูกต้อง ในสิ่งที่กฎหมายรัฐธรรมนูญให้การคุ้มครองอยู่เพื่อให้
 ได้ตามความประสงค์ของชาวบ้าน ต้องการคือตัวนี้เพราะชาวบ้านมันเหมือนไม่ซิก ถ้าไม่รวมตัว
 กันให้เข้มแข็งก็ไม่มีทางที่จะทำอะไรให้ได้ตามที่ชาวบ้านต้องการแท้จริง เรื่องนี้ก็เป็นเรื่องสำคัญ
 มีอีกเรื่องหนึ่งคือเรื่องแบบฟอร์ม ผมอยากจะให้เห็นว่ามันเป็นเรื่องสำคัญ สำคัญตรงไหนป่าชุม
 ชนมันจะมี 2 ส่วน ส่วนหนึ่งป่าไม้ก็เข้าไปเกี่ยวข้อง ซึ่งมักจะเป็นป่าที่เขาอยู่เดิมแต่เก่าก่อน
 ถือว่าเป็นป่าที่เขาใช้คือป่า...ซึ่งป่าไม้ไปตั้งไว้ในสวนนั้นภาคราชการได้เข้าไปแนะนำ เสนอ
 แนะนำงบประมาณสนับสนุนมีกลไกหลาย ๆ อย่างที่เขาจะทำเอกสารมีหลักฐาน เพราะสุดท้าย
 เวลาที่มีกฎหมายป่าชุมชนออกมาแล้ว มันจะไปต่อสู้กันที่เอกสารตัวนี้ต้องให้ความสำคัญ เพราะ
 ในร่างพรบ.ป่าชุมชนก็บอกไว้เลยว่าจะตั้งป่าชุมชนได้ต้องมีอะไรบ้าง หลักใหญ่ๆ ก็มีตาม
 เอกสารอันนี้เพราะฉะนั้นเราจะต้องทำเอกสารให้สมบูรณ์ ให้ถูกต้องก็เหมือนอย่างที่เขาบอกว่า
 ประชาชนห้าร้อยหมื่นชื่อสามารถจะเข้ากัน เพื่อเสนอกฎหมายตามที่ประชาชนต้องการได้ แต่
 รายชื่อต้องถูกต้อง ต้องมีบัตรประจำตัวถ้าเขาไปเจอตายแล้วเขาจัดออกหมด ชัดๆ พอมันขาด
 ไปเหลือแค่สี่หมื่นห้าพันชื่อกฎหมายมันก็ล้มเหลว อันนี้เสนอออกไปแล้วเขาก็ไม่ยอมรับเขา
 บอกว่ามันไม่ถูกต้อง เพราะมันไม่ครบห้าหมื่นชื่อเพราะฉะนั้นการต่อสู้กันมันต้องไปต่อสู้ใน
 เอกสาร เพราะฉะนั้นแต่ละบ้านก็มีป่าชุมชนแล้วต้องให้ความสนใจของเอกสารด้วยไม่ใช่ไม่
 สำคัญนะ เพราะฉะนั้นเอกสารบ้านไหนที่พร้อมแล้วก็น่าจะส่งมาก่อนเพื่อว่ากำลังของทางสุมน้ำ
 ปิงมันมีจำกัด สุดท้ายต่างๆ ก็ไม่มีเวลา พอไม่เวลาก็โยนส่งทั้งๆ ไปตามที่มาเพราะไม่ได้ตรวจ
 สอบมันอาจจะมีข้อผิดพลาด เช่นป่ามันควรจะมีแค่ 5000 ไร่ มันกลายเป็น 50000 ไร่ ใน
 เอกสารก็บอกมันเป็นไปได้อย่างไรป่านี้มันมีไม่ถึง มันจะทำให้ช้าเพราะฉะนั้นถ้าเป็นไปได้อาจ
 จะเร่งทำเอกสาร แล้วก็ปรับปรุงไปพัฒนาไปบางส่วนทำนอ่านเอกสาร ทำนบอกว่าคิดว่าใช้แต่

บางที่กรอบแล้วมันไม่ใช่ก็กลับมาดู ผลมันแก้ได้ถ้าเรามีเวลาเราแก้ไขได้ฉะนั้นแต่ละบ้านน่าจะใช้เวลาประวัติหมู่บ้าน เรียบร้อยหรือเปล่า ก็ทำให้เรียบร้อย รายชื่ออะไรทั้งหลาย เพราะสุดท้ายสามารถทำได้ตามร่างพรบ.ก็จะเกิดประโยชน์มากเท่าที่ดู เช่นป่าชุมชนบ้านไหนก็ตามก็ต้องมีสมาชิกอย่างทุกวันนี้ที่เราเป็นอยู่ เป็นทำนองว่าเราตั้งป่าชุมชนในบ้านเรา สมมติว่าทุกคนเป็นสมาชิก เหมือนไปดูแม่บ้านใครที่แต่งงานแล้วก็ไปสมาชิกแม่บ้านหมด แต่ผลที่เกิดขึ้นคือแม่บ้านมีอยู่ 200 ครั้วเรือน จริงๆ แล้วไม่ได้แสดงตัวเป็นสมาชิกทั้ง 200 ครั้วเรือนหรอก เพราะว่าไม่มีความเข้มแข็งพอคนที่ไปทำจากก็อยู่หัว ๆ ยี่สิบสามสิบ รายที่ทำอย่างแข็งขัน สมาชิกมันต้องมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เพราะฉะนั้นป่าชุมชนเข้าจะเน้นไปที่สมาชิก พอตั้งป่าชุมชนแล้ว ก็ต้องมาขึ้นทะเบียนกันเป็นสมาชิกของป่าชุมชนบ้านนั้น แล้วมันอาจจะมีการไต่สวนอื่นเช่น เราเป็นสมาชิกของป่าชุมชนบ้านนี้ก็แสดงว่าหนึ่งเราต้องช่วยกันดูแลรักษาป่าของเรา เราจะได้ประโยชน์จากป่าของเราทั้ง 2 ส่วน ไม่ใช่ได้ประโยชน์อย่างเดียว ไม่ช่วยดูแลมันมันไม่ได้ต้องมีสองส่วน การจะช่วยดูแลในระยะยาวถ้ากฎหมายป่าชุมชนออกมันมีกองทุนป่าชุมชนอยู่ มีอบต.อยู่ที่จะเป็นฐานงบประมาณเบื้องต้น แต่ฐานที่ดีที่สุดไม่ใช่อยู่ที่กองทุน แล้วก็ไม่ใช่อยู่ที่อบต. ฐานที่ดีที่สุดคือชาวบ้านที่เป็นสมาชิกของป่าชุมชนนี้ ถ้าเขาเห็นคุณค่าของป่าแท้ได้ประโยชน์จากป่าแท้ เขาก็จะร่วมกันเป็นการออมทรัพย์ แล้วเอาประโยชน์จากออมทรัพย์ไปเป็นกรรมการป่าไปพิทักษ์รักษาป่าก็ได้ ในเบื้องต้นป่ามันก็จะเข้มแข็ง ตามหลักทำไมถึงให้มีการออมเกิดขึ้น เพราะการเป็นสมาชิกที่ 1 คือกริดทะเบียนนี้เป็นสัญญาเบื้องต้นที่จะบอกว่าข้าพเจ้าเป็นสมาชิกดิน จริงแท้แค่ไหนมีเงินออมไหม เกี่ยวข้องกับเงินไหม ถ้าเกี่ยวข้องกับเงินแปลว่าจริง เพราะว่ายอมถูกมัด คือมันจะพัฒนาไปอย่างนี้ ไม่ได้แปลค่าขณะนี้ทำให้อย่างนี้ แต่หมายความว่าถ้าความเข้มแข็งมันต้องมีสมาชิกแน่นอน แล้วก็ต้องมีคนที่ร่วมกันสละเหมือนกองผ้าป่า ดูแลรักษาป่าก็ทำไมทำศาลาวัดได้ แล้วป่าซึ่งมันให้เป็นแหล่งอาหาร แหล่งยา แหล่งฟืน มันถึงดูแลไม่ได้นั้นก็เห็นว่าทุกคนยังมองไม่เห็นว่ามันเป็นของหน้าหมู่บ้านจริง เราต้องพยายามทำให้มันเป็นของหน้าหมู่บ้านจริง พอทำอย่างนี้จริงแล้วทุกอย่างจะมันคงแล้วมีหลักประกันได้ แล้วการต่อสู้เคลื่อนไหวมันจะเข้มแข็ง แต่ว่ามันจะค่อยๆ พัฒนาแต่ตอนนี้เราบอกว่าป่าเชียงดาวมี 54 ป่า มันก็ไปตัดกันเลย เกรดA เกรดB เกรดC เอาแค่ 3 เกรด ก็เหมือนกันป่าด้านปางมะโอ อาจจะอยู่เกรดเอ ป่าบ้านทุ่งหลุก จะอยู่เกรดซีหรือเปล่าไม่รู้ เพราะมันตั้งกรรมการไว้เฉยๆ ไปติดแนวเขตไปติดแนวป่าครั้งแรกเห็นมันไม่มีกิจกรรมอะไรสักอย่าง ไอนั้นมันก็ตัดไม้กลางคืนกันโครมๆ แล้วก็ไม่มีใครดูแลใน 3 ป่า นี่ไม่ใช่ว่ามันมีการไปแล้วไปกำหนดเขตแล้ว ไปตรวจป่าบอกมีป่าชุมชนมันไม่ใช่ มันต้องดูต้องมีคนไปเอาใจใส่มีสมาชิกจริงทุกคนเอาใจใส่ ทำตามกฎกติกา แล้วจากนั้นก็มีการเรียนรู้คุณค่าของป่าเช่น ออบกว่าป่าบ้านเราใครค้นพบสมุนไพรมากกว่ากัน มีหมอยามีหมู่บ้านใดไปสำรวจตรวจสอบแล้วพบว่ามียาอยู่ 50 ชนิด อีกคนหนึ่งมาดูลบกว่าไม่ใช่มี 70 ชนิด อีกคนมาดูลบกว่า 100 ชนิด อะไรบ้างก็เกิดการเรียนรู้ป่าก็กลายเป็นทั้งแหล่ง

อาหาร เป็นแหล่งใช้ประโยชน์ใช้สอย แล้วก็กฎหมายเป็นไปได้ตามที่เราต้องการก็สามารถเอา
 ไม่มาใช้สอยได้ ถ้ามันผ่านตัวนี้อีกตัว ซึ่งมันก็จะยากอยู่เหมือนกัน แต่ว่าเขาอาจจะมิกติกา
 ไม่ใช่ตัดอย่างแต่ก่อน สมมติว่าจะตัดก็บ้านนี้มีอยู่หนึ่งหมื่นไว้เป็นเป็นป่าใช้สอยตัดไม่ได้ ใน
 จำนวนเท่านั้นลูกบาตรเมตร จำนวนเท่านั้นต้น อาจจะมิกติกาออกวิธีการที่ใช้จะต้องทำอย่างไร
 จะต้องปลูกซ่อมปลูกเสริมก็รอบปีหนึ่งมันทำได้เท่าไร เขาอาจจะมิกกฎเกณฑ์ มีคนดูแลชัดเจน
 มันก็จะเกิดความยั่งยืนแท้จริง บางประเทศเขาก็กำหนดอย่างบังคลาเทศมันเคยมาดูงานที่ลุ่ม
 น้ำปิง ผมบอกที่จริงคนไทยเคยไปดูงานที่บังคลาเทศ เขามีป่าชุมชนรัฐบาลเขาออกใบอนุญาตให้
 เขาออกใบอนุญาตให้ว่าบ้านนี้กำหนดว่าจะดูป่าชุมชน 100 ไร่ ใครบ้างจะดูแลเขาออกใบคัมครอง
 เลย รัฐฯ ไม่เกี่ยวเข้าไปยุ่งไม่ได้อันนั้นเป็นของบ้านเขาจริงๆ เลย เราก็หวังว่าสักวันประเทศ
 ไทยอาจจะมียา 1000 ไร่ เป็นของบ้านแม่ละ อันนี้ของบ้านป่าบาง ทุกคนก็ดูแลไปใช้ประโยชน์
 ไป มีการตรวจสอบได้ ก็หวังว่ามันจะไปอยู่ที่จุดนั้น แต่การจะไปอยู่ที่จุดนั้นทุกคนต้องเหนื่อย ทุก
 คนต้องมีส่วนร่วมเป็นเรื่องสำคัญ แล้วที่สำคัญเหนือจิตใจที่เราจะทำแผนที่จะเห็นได้ว่าไ้ตัว
 แผนที่มันจะช่วยให้เรารู้แท้จริงเราก็ยังรู้จักบ้านของเราไม่ดีพอ บางคนรู้มากบางคนรู้น้อยหว่า
 แต่ถ้าเราทำทั้งหมดเราสามารถทำกิจกรรมรวม อย่างที่ท่านกำหนดพยายามอยู่ทุกวันนี้ให้มีตัว
 เชื่อมร้อยได้ไหม ในหมู่บ้านก็เป็นชายหมู่บ้านที่เข้มแข็ง มีกลุ่มมีองค์กรต่างๆ ชัดเจนเชื่อมโยง
 กันอยู่ พอมาถึงระดับตำบลก็เชื่อมร้อยกันทั้งตำบลผดุงกันมาพูดกันที่หลัง ตอนนั้นขอให้มัน
 รวมตัวกันได้ก่อน หมู่บ้านไหนไม่เข้มแข็ง ตำบลไหนไม่เข้มแข็ง แล้วถ้ามันไม่เข้มแข็งต่อมันขาดทุน ขาด
 ทุนตรงไหนเพราะว่าตอนนี้มันมีกองทุนเยอะแยะ ผมก็ไม่รู้ว่ามันมีกองทุนที่จริงมันมีอีกเยอะที่ผม
 ไม่รู้ แล้วกองทุนต่างๆ เขาจะไปเน้นว่าต้องมีกลุ่มมีชายที่เข้มแข็ง ถึงจะสอยเงินเขามาได้
 เครือข่ายง่ายๆ ของกองทุนฟื้นฟูไปตั้งกลุ่มได้เลยง่ายสุด ที่จริงก็ไม่ง่าย แต่ถ้ามันเป็นเพียง
 เบื้องต้นก็ทำให้ได้เป็นกลุ่มใหญ่ 50 คน แต่ว่าถ้ามันไม่เข้มแข็งจริงมันโดยธรรมชาติมันมีอยู่แล้ว
 แม้กระทั่งป่าชุมชนก็อาจจะจะเป็นชายป่าชุมชน อย่างบ้านห้วยน้ำ ป่าชุมชนเขามีอ้อมทรัพย์ของ
 เขาผมว่ามันก็เข้าทำดีเหมือนกัน ในป่าชุมชนเขามีกลุ่มอ้อมทรัพย์อีกกลุ่มหนึ่งของแม่บ้านก็มี
 กลุ่มอ้อมทรัพย์ของหลายๆ กลุ่มก็มีกลุ่มอ้อมทรัพย์ แล้วก็เอามาเชื่อมร้อยกันในหมู่บ้าน บ้าน
 เขามี 300 กว่าหลังคาเรือน มันก็จะเชื่อมร้อยทำให้เข้มแข็ง อย่างไรก็ตามเรื่องของเรานั้นยังไม่
 จบในวันนี้มันต้องต่อผมก็ขอนัดหมาย วันที่ 23 ธค. ก็จะเชิญแกนนำของแม่ละ 2 ท่าน ที่จะไป
 สังเคราะห์ข้อมูลก็คือ หมายความว่าทางเชียงดาว 6 ตำบล เราก็เหลือ ด.เชียงดาว อีก ด.หนึ่ง
 แค่นี้พอวันที่ 23 ก็ครบทุกตำบลแล้ว วันที่ 23 ก็เชิญแกนนำตำบลที่ได้ติดต่อกันไว้ไปร่วมกัน
 สรุปข้อมูล สรุปข้อมูลว่าที่จัดเวทีมาทั้ง 6 เวที มันมีปัญหาหลักๆ อยู่ที่ตำบลไหนที่เกี่ยวข้องกับ
 ดิน น้ำ ป่า แล้วก็จะตัวคนที่ชัดเจนที่จะได้แก้ไขปัญหาต่อไป มาดูที่กระดานเมื่อที่ดูของแถวนี้ก็
 เป็นเรื่องป่า เรื่องน้ำ แต่เรื่องที่ดินก็คงไม่ละเลยหรอก แต่ว่าต้องหาตัวมันให้ชัดเพื่อที่จะมาเรียนรู้
 เพื่อที่จะขับเคลื่อนในปัญหาเหล่านี้ต่อ อย่างเรื่องป่าชุมชนเราก็มีป่าแล้วตั้งแล้วเกือบทุกบ้าน

ยังจะต้องมาทำอะไรอีก ยังตั้งทำอีกเยอะจนกว่าเราจะเห็นคุณค่าของป่าเราแท้จริง ถ้าทราบได้ ยังไม่เห็นค่าป่าอย่างแท้จริง ยังเห็นแก่ไปเอาเห็ด เอาหน่อแค่นั้นมันยังไม่มั่นคงหรอก ต้องเห็นว่ามันมีความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ เห็นอีกหลายอย่างว่าทำไมฝรั่งมันถึงอยากเหลือ อยากเข้ามาล้วงข้อมูลจากปวกเขตร้อนนี้เหลือเกิน เราเองยังไม่ตระหนักถึงคุณค่าของอเมริกาสนใจ อังกฤษสนใจเพราะอะไร เพราะมันมีทรัพยากรสินมหาศาลอยู่ในป่า ด้วยบางชนิดถ้ามันได้ไปก็อาจจะไปเพาะเนื้อเยื่ออาจจะไปทำอะไรต่างๆ อีกหลายอย่างเพื่อเอามาผลิตเป็นยาขายเรา ผลิตเป็นเครื่องสำอางขายเรา จากมูลค่าบาทเดียวกลายเป็นร้อยบาท เราก็เสร็จเหมือนทุกวันหลายคนก็ ใครจะมาซื้อที่ดินก็ไม่รู้เป็นใครก็ช่างเถอะขอให้เอาเงินมาซื้อเถอะ วันหนึ่งที่ดินของเราอาจจะเดินเข้าไม่ได้ เพราะอาจจะไม่ใช่เงินทุนคนไทยไปดูตามชายทะเลหลายที่คนไทยเข้าไม่ได้เพราะมันไม่ใช่ที่ดินคนไทย วันที่ 23 ก็เชิญแกนนำของ ด.แม่ละ 2 ท่าน เข้าไปร่วมเวทีที่ลุ่มน้ำบึงทั้งตำบล แล้วจากนั้นจะแจ้งให้ทราบต่อไปอี หลังจากเรามีกลุ่มต่างๆ กลุ่มศึกษาปัญหาที่ดิน กลุ่มศึกษาปัญหาน้ำ กลุ่มศึกษาเกี่ยวกับป่า กลุ่มศึกษากับกลุ่มเกษตรทางเลือก องค์กรชุมชนอย่างไรก็แล้วแต่ ปัญหาเป็นอะไรอย่างไรก็แล้วแต่ ปัญหามันอะไรอย่างไร ของ ด.แม่ละก็อาจจะจะมี 2 หรือ 3 ปัญหาบางตำบลก็อาจจะจะมี 1 ปัญหาแล้วเวลาที่ไม่อยากให้มีปัญหาเพราะมันรับไม่ไหว คนที่จะไปสนับสนุนมันมีน้อย หน้าที่ของพวกเราก็คือไปสนับสนุน แต่หน้าที่ไปรวมกลุ่มศึกษา รวมกลุ่มแก้ปัญหาก็คือ ผู้ที่มีปัญหา ผู้ที่ได้รับประโยชน์ของการศึกษา ดอนนี้ก็ได้เวลาอันสมควรก็เรียนเชิญท่านกำนัน กล่าวปิด

กำนันพรหมมา

กำนันพรหมมาพูดปิดการประชุม ก่อนจะปิดขอแจ้งให้ แล้วก็ขอพ้อหลวงบ้านทุกบ้าน เป็นธุระให้หน่อยก็คือเราจะได้ประชุมวันที่ 16 เกี่ยวกับกองทุนวันที่จะกระตุ้นเศรษฐกิจล้าน นี้เป็นหัวข้อที่ประชุมวันนั้น และอย่างอื่นอีกเยอะพอสมควร วันนี้เราจะอยู่กันจนถึงค่ำ นี่เป็นของพ้อหลวงบ้านโดยผมจะเป็นผู้เสนอหมู่บ้านละ 5 อันนี้จะป็นของประชาคมให้พ้อหลวงกับประชาคมไปตรวจว่าจะเรียนใครที่เป็นประชาคมในหมู่บ้านเอา 5 คน จะเป็นกลุ่มอะไรก็ได้ที่เรา มีชื่ออยู่แล้ว แต่ทางเราไม่สามารถจะเอาบัญชีมาได้ จะจ่ายให้พ้อหลวงไปใบหนึ่ง จะจ่ายใบสีฟ้าอีก 5 ใบ ให้พ้อหลวงปรึกษากับประชาคมหมู่บ้านแล้วก็เขียนลายชื่อ ขอความกรุณาส่งถือมือไม้ให้พ้อหลวงไปเขียนชื่อเขียนดาวไว้บ้านพ้อหลวง ไม่ใช่เอาไปให้ประธานประชาคม ประธานแม่บ้านขอส่งถึงมือในวันที่ 16 ในส่วนของอบต.ก็จะเข้าหมดทั้ง 26 คน เจ้าหน้าที่อีกประมาณ 6-7 คน ที่จะเข้าร่วมด้วย ทางนั้นอบต.เขาจะมีหมายเหตุ ครัวเราดำเนินงานเรื่องที่เราขึ้นหัวข้อประชุมไว้ โดยอ.มังกรกิตติ โอพารกิตติ พวกที่เข้าร่วมกิตติ เหมือนกับ อ.มังกรพูว่ามันไม่มีจบ อันไหนที่ดีที่สุดก็ให้มันดีอันไหนที่เลวที่สุดก็ให้ทำดีเพราะเราเกิด เราแก่ เราเจ็บ เราตาย รุ่นเรานี้ถือว่าดีที่สุด อีกรุ่นก็อาจจะว่าที่เราทำไปมันไม่ดี อาจจะมีขึ้นมาเป็นรุ่น ๆ เหมือน

กับการพัฒนาประเทศ เมื่อก่อนก็เป็นระบบเจ้าแผ่นดินเป็นคนรอง เปลี่ยนจากนั้นมาก็คือเป็นคุณ
ภาพสูงสุดเป็นทหารก็มาเป็นประชาธิปไตย ประชาธิปไตย เราได้พัฒนาต่ออีก
เยอะไม่ใช่จบแค่นี้อนาคตเรายังไม่พูดถึง แต่เมื่อเราอยู่จำเป็นจะต้องพัฒนาไปตามกาลเวลาแต่
การพัฒนาตอนนี้มันน้อย เพราะว่ามันมีค่าพาหนะ ค่าอาหาร ถ้าคนไหนขยันอบรม ขยันคิด ที่
จะว่าไปอีกก็จะได้ทำงานไปอีก บางคนทำแล้วหาย มันก็อยู่ที่หมู่บ้านจะเจริญหรือไม่เจริญก็อยู่ที่
คณะกรรมการเหมือนกับ อ.มังกรพูดไม่ใช่อยู่ที่องค์กรไม่ใช่อยู่ที่เครือข่าย อยู่ที่บ้านใครบ้านมันที่
จะต้องไปทำความเจริญให้หมู่บ้านของเรา เช่น หลายๆ อย่างที่เราจะพูดกันวันที่ 16 นี้ ขอให้ตัว
ผม ประชาคมและอบต.มาฟังรายละเอียด เรื่องเชื่อมเครือข่ายองค์กรชุมชน เรื่องงบประมาณแต่
ละแห่งไปที่ไหนจนเขาเรียนก้านร้อยล้าน พันล้าน เงินมันไม่มีจริงตามอ.มังกร อย่างพอช. ตั้ง
ให้สามพันห้าร้อยล้านแล้วจะให้ผมพูดสามล้านมันก็เป็นไปไม่ได้ เราก็พูดไปตามนั้นส่วนจะได้
หรือไม่มันก็อยู่ที่ปัญหาชุมชน ชุมชนเข้มแข็งไหม มีข้อมูลไหมเหมือนกับ อ.มังกร อธิบายได้ ก็
เวลาก็พอสมควร ผมก็ขอบขอบคุณพี่น้องทั้ง 12 หมู่บ้านที่ให้ความร่วมมือได้ดี ไม่รู้ว่าหมู่ 11
นี้จะร่วมมือหรือไม่รอถึงวันที่ 16 ถ้ายังไม่ให้ความร่วมมือ เราจะจำเป็นต้องมีมาตรการที่จะต้องไป
แก้ไขว่าเป็นยังไงไม่ให้ความสำคัญ ไม่ให้ความร่วมมือ 12 หมู่บ้าน จะ...ไปไว้หมู่ 11 ใหม่ ให้เขา
2 คนหาบไปตั้งไว้งบประมาณให้เขาขอคนเดียว มีเรื่องมีราวไม่ต้องมาอำเภอบน 12 หมู่บ้านก็เอา
ชนะบ้านเดียวไม่ได้ผมก็จะออกจากร้าน เราจะต้องให้ความร่วมมือกันเป็นพิเศษให้ความสนใจ
หรือเราไปโทษเขาฝ่ายเดียวไม่ได้ ตามผู้ประสานงาน 2 คน อาจจะไม่ได้ถึงมือเขา พอหลวง
กองให้ไปใหม่ให้ใคร ผู้ประสานเราไม่ต้องฝากครูไปให้ฝากชาวบ้าน ฝากครูไปอาจจะลืม คิดว่า
เขาคงไม่คิดจะไม่น่า คิดว่าคงจะไม่ได้ประสานงาน สำหรับวันนี้เลิกจากประชุมแล้วก็ขอให้เดิน
ทางโดยสวัสดิภาพ แล้วก็ทำหน้าที่ของเราเท่าที่เราทำได้ 1.จะมาเป็นผู้นำจะต้องเสียสละ 2.เรา
เป็นผู้นำแล้วเราจะต้องทำให้ดีที่สุด ไม่ใช่เราแข่งกันเราก็ไปแข่งด้วย เมื่อเราได้เป็นได้ไปใช้
หมู่บ้านเราแล้วก็ทำงานให้ดี เราจะต้องพัฒนาไปอีกเยอะพอสมควร เช่น รับเลือกหัวหน้า อบต.
เลือกผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เลือกผู้นำ ส่วนมากใกล้เขาจะเลี้ยงเหล้า ถ้าจะเลือกอบต. อีก 3 เดือน
เลี้ยงตั้งแต่วันนี้ไปเลย เริ่มเลี้ยงเหล้า ชาวบ้านเขาไม่รู้ว่าเสียสละจริงไม่จริง ไปกินเหล้ากับเขา
ทุกๆ วัน หย่อนบัตรให้เขาเลย เขาได้เป็นแล้วเขาอาจจะลืมท้องถิ่น ลืมพวกเราไป เหมือน สส./
สจ.เหมือนทุกอย่าง อยู่ในระบบการเลือกตั้ง ขอรบกวนเวลาพี่น้องแค่นี้ก็ขอสวัสดิ

ปิดเวทีเวลา 16.00 น.

นายโอฬาร อ่องพะ
ผู้บันทึกการประชุม

กันเป็นกลุ่มเพื่อปรึกษาปัญหาเหล่านั้น ปรึกษาเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ แล้วก็นำความรู้ความเข้าใจไปแก้ไข เพียงแต่ว่าประเด็นของเรามันเรื่องประเด็นของสิทธิเพราะฉะนั้น เราก็จะเลือกเฉพาะปัญหาที่มีผลกระทบต่อนิติสิทธิของเราอย่างแท้จริง ซึ่งในทางวิชาการเขาว่าละเมิดสิทธิ ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่อาจจะไม่เข้าใจ แต่ที่จริงแล้วมันมีปัญหายุ่งแล้วตัวอย่างเช่น เดิมเราสามารถไปหาเห็ด หาหน่อ ในป่าใกล้หมู่บ้านของเราเป็นปรกติมาตั้งแต่ ปู่ ย่า ตา ทวด แล้ววันดีคืนดีป่าไม้ก็มาประกาศบอกว่าเขตนี้ เป็นเขตป่าอุทยาน พอประกาศเป็นเขตป่าอุทยานได้ปั๊บ โดยกฎหมายเราก็เข้าไปไม่ได้ ตามว่าอย่างเนี้ยะมันมาละเมิดสิทธิของเราหรือเปล่า ถ้าเป็นแต่ก่อนนี้สมัยที่ชาวบ้านเรายังเป็นเบี้ยล่าง เราก็รู้สึกว่ารัฐบาลเขาจะประกาศอะไรยังงี้ก็ช่างเขาเถอะ เราเป็นคนชั้นล่างก็ทำตามทุกอย่าง แต่ว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญเขาให้ความคุ้มครองเรื่องของสิทธิเหล่านี้อยู่ ซึ่งเราจะต้องเรียนรู้ และเกิดความเข้าใจ เพราะฉะนั้นถ้าถามคำตอบจริง ๆ ถ้าเราคิดจริง ๆ ถ้ามว่า ก็เดิมเราเข้าไปหาเห็ด หาหน่อได้ตามปกติ แล้ววันดีคืนดีมันเข้าไปไม่ได้มันเกิดอะไรขึ้น มันกระทบต่อวิถีชีวิตของเรามั้ย กระทบนะ เพราะแต่ก่อนเราหาของกินเหล่านี้ได้อย่างถูกต้อง แล้วอยู่ ๆ อะไรมันเกิดขึ้นก็ไม่รู้ บอกว่ามันไม่ถูกต้อง มันกระทบ เราก็คือว่ามันเป็นการละเมิดสิทธิ หรือว่าเราเห็นมีการตัดไม้ทำลายป่าอยู่โดยทั่วไป ซึ่งชาวบ้านจริง ๆ แถวนี่ถามว่าตัดไม้ทำลายป่ากันมากมายอย่างแต่ก่อนหรือเปล่า ไม่ใช่อย่างแต่ก่อนแล้ว แล้วส่วนใหญ่เราก็จะสำนึกขึ้นมาว่าถ้าขึ้นทำอย่างนี้ต่อไปรุ่นลูกรุ่นหลานของเราก็คงไม่ไหวแล้ว แล้วที่เห็นชัดเจนที่สุดก็คืออะไร น้ำมันแห้งลงไปโดยลำดับ ทางแถบบ้านเรามักจะพูดทำนองว่ากว่าจะรู้จัก น้ำปิ้งก็แห้ง แล้วก็เริ่มมาสู่สำนึกขึ้นเดี๋ยวนีการตัดไม้ทำลายป่าก็ลดน้อยลง แต่ถามว่ามันยังมีอีกหรือเปล่านั้นก็ยังมีอยู่ แต่ส่วนใหญ่ มันไม่มีอยู่ เพราะชาวบ้านไปทำเองเพราะมีคนหนุนหลัง เพราะลำพังถ้าชาวบ้านไปทำเอง ก็ทำในลักษณะงบประมาณจำกัด ป่าก็มีมาแต่เดิม ถ้าลำดับชาวบ้านไปตัดมาทำที่อยู่อาศัยหาฟัน หาอะไรมันก็ไม่ถึงกับกำหนดป่าอยู่ทุกวันนี้ ส่วนใหญ่ที่กำหนดเฉพาะว่าเลื่อยยนต์ แล้วมีคนมาหนุนเสริมก็ตัดมันแล้วเอาทุกชิ้นทุกแห่งที่เขากำหนด แล้วลำพังชาวบ้านถามว่าไม่ตัดโดยลำพังได้ไหม ส่วนใหญ่จะทำลำบาก มันมักจะที่กำหนดไว้ทุกวันนี้ก็คือ เหตุที่จะตัดวันดีที่ตัดก็คือเขตอุทยานนั่นแหละ เพราะมีคนคุ้มครองให้เสร็จ ชาวบ้านก็จำเริญที่จะเกิดการรวมตัวกันเพื่อดูแลรักษาไม่ให้มีการตัดไม้ทำลายป่าการดูแลรักษาอีกส่วนหนึ่งก็คือตั้งเป็นป่าชุมชน เพราะเท่าที่ไปเปิดเวทีหรือพูดคุยกันในพื้นที่อย่างที่ว่าก็มี ที่เวียงแหงก็ดี เขาก็พบเหมือนกันหมดก็ชาวบ้านส่วนใหญ่ที่เห็นสอดคล้องว่าอยากจะกันเขตป่าต่างที่ใกล้บ้านของเขาให้เป็นป่าชุมชน ซึ่งว่าต่อไปข้างหน้าจะได้เป็นแหล่งอาหารที่สำคัญก็คืออย่างน้อยก็หาเห็ด หาหน่อ แต่ที่จริงมันไม่ใช่แค่นั้นหรอก แต่ละป่าชาวบ้านก็มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการป่าหรือว่าดูแลรักษาผลประโยชน์จากป่าด้วยองค์ความรู้ที่เขามีอยู่มาแต่ดั้งเดิมได้ อย่างผมไปเวียงแหงผ่านมาไม่กี่วันไปก็มีเพื่อนร่วมคณะไปด้วย ไปถอดองค์ความรู้ที่บ้านแม่แพม ด.เวียงแหง เป็นชนเผ่ากะเหรี่ยง ผมก็ได้ความรู้ใหม่สำหรับผมหลายท่านก็อาจ

จะไม่ไหม้ ที่นั่นเขาบอกว่าเขาไม่มีปัญหาเรื่องน้ำผึ้ง เพราะว่าวิธีการตีผึ้งของเขาต่างกับคนข้างล่าง เขาตีผึ้งเขาปาดเอาเฉพาะหัวน้ำหวานแต่ตัวรังผึ้งมันยังอยู่เพราะฉะนั้นผึ้งมันจะมีน้ำผึ้งก็ต่อเมื่อมันมีตัวผึ้ง ผึ้งมันจะไปแสวงหาน้ำผึ้งมา ที่นี้ว่าถ้าเราใช้ไฟรม ไรตัวแม็กก็ทิ้งรัง ตัวอ่อนก็ไม่เติบโตเพราะเขาเอามากินอร่อยดี เอามากินแล้วมันจะมีอะไรเหลือ ผึ้งมันก็ลดปริมาณลง โอกาสที่จะไปหาน้ำผึ้ง มันก็น้อยลง อะไรเหล่านี้ก็เป็นส่วนหนึ่ง ที่ถ้าชาวบ้านได้รวมตัวกัน แล้วก็เรียนรู้มันก็จะทำให้การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรยั่งยืนไปด้วย รวมทั้งเรื่องอื่น ๆ อีกหลายปัญหาที่เราไม่ท้องถิ่นก็ไม่สนับสนุน ถ้าเราไล่ย่นไปจากแม่ยาย ผ่างไชยปรากการแล้วก็เชียงดาว พร้าว แล้วก็เวียงแหงด้วยซึ่งหลายคนอาจจะไม่ตระหนัก แต่ถ้าท่านมีโอกาสไปเห็นแล้วก็จะเกิดรู้สึกขึ้นมาทันทีเลย โดยเฉพาะกรณีพวกสวนส้มขนาดใหญ่ ท่านไปดูอะมันเกิดอะไรขึ้น ผมเองไปเห็นครั้งแรกก็คือผ่างก็ตกใจ นั่นมันภูเขาทั้งลูกมันเป็นสวนส้ม แล้วการเป็นสวนส้มเขาเรียกว่าเกษตรเชิงพานิช คำผลลึก จริง ๆ แล้วปรากฏว่ามันไม่ใช่คนท้องถิ่น ตัวนายทุนอาจจะเป็นคนมาจากที่อื่น เช่นได้ห้วยบ้าง แล้วพวกนี้ถามจริง ๆ เขสนใจอะไรในท้องถิ่นเรา เขาก็สนใจอย่างเดียวทำยังไงให้เขามีสวนส้มเยอะ ๆ แล้วก็เอาส้มไปขาย เปลี่ยนส้มมาเป็นเงินแล้วเขาก็ไม่เดือดร้อน เพราะที่นั่นมันไม่ใช่ประเทศของเขา ไม่ใช่บ้านเมืองของเขา ต่อไปถ้าที่ดินมันจะเสียหายมันจะเป็นยังไง เขาก็ย้ายที่ใหม่ ไปหาที่ปลูกส้มใหม่ดินตรงนั้นมันก็เสียไปแล้ว อย่างเช่นเขาบอกว่าปลูกส้มไประยะยาวนาน ดินที่ใช้ปลูกส้มมันต้องใช้สารเคมีเยอะ มันจะเกิดเชื้อราขึ้นมาชนิดหนึ่งซึ่งทำให้ดินเสีย แล้วก็ทำอะไรไม่ได้ แล้วก่อนที่ดินจะเสียผมไปที่ผ่างที่สวนส้ม เขาบอกชาวบ้านซึ่งอยู่ห่างจากบริเวณสวนส้มในรัศมีประมาณ 1 กิโลเมตรไม่ได้ มันเริ่มจากกลืนก่อนมันเหม็น มันฉืดอย่างเหมือนกับฝนตกมันไม่ได้ฉืดเหมือนชาวบ้านฉืด มันใช้เครื่องพ่นส้มที่สูง ๆ ถ้าเราไปอยู่ใกล้ ๆ สัก 10 เมตร เราต้องหลบเพราะละอองมันจะมาถึงเรา แล้วคนที่ฉืดก็ไม่ใช่คนไทย ส่วนใหญ่ก็เป็นพม่าบ้าง พวกแรงงานต่างด้าว อยู่ในครัวเรือนขนาดศาลาของเราเนี่ย อยู่กันตั้งหลายร้อยคน แออัดเบียดเสียด พระเขาก็บอกว่าปีหนึ่งตายไปตั้งเยอะ เพราะท่านรู้ว่าพวกนี้เป็นพุทธ เวลาตายก็ต้องนิมนต์พระไปทำพิธีเกี่ยวกับศพ เพราะสารเคมีที่สูดเข้าไปในสายเลือดมันก่อปัญหา แล้วชาวบ้านในที่สุดก็อยู่ไม่ได้ก็ต้องอพยพออกไป ในที่สุดก็ทนไม่ได้ ทนไม่ได้มันก็เกิดการละเมิดสิทธิขึ้นมาทางอ้อม เพราะว่าสารมีตั้งแต่กลิ่นที่มารบกวนเขาจนเขาไม่สามารถอยู่ในชุมชนนั้นได้ แล้วก็เริ่มตระหนักแล้วว่าน้ำมันเสียทั้งน้ำใช้และก็น้ำดื่ม เพราะว่าน้ำมันซึมลงใต้ดิน แล้วมันก็ไปตามสายธารใต้ดินมันก็ซึมลงไปบ่อน้ำ บ่อน้ำก็เริ่มมีกลิ่น ในที่สุดก็เกิดการรวมตัว เพราะฉะนั้นเราต้องเริ่มติดตามข่าวสาร ผ่าง แม่ยาย ไชยปรากการ จะมีการรวมตัวกันในเรื่องนี้ อย่างแข่งขันขึ้นแต่เป็นการรวมตัวกันที่ค่อนข้างจะเป็นประเด็นปัญหาที่ต่อสู้ลำบากหน่อย เพราะต้องต่อสู้กับนายทุนข้ามชาติ ซึ่งมักจะสัมพันธ์กับนักการเมืองท้องถิ่น ถ้าไปดูที่ผ่างดูป้ายชื่อเจ้าของสวน อย่าให้อ่อยถึงเลย เป็น ส.ส.บ้าง เป็นรัฐมนตรีบ้าง มีชื่อเป็นเจ้าของ บ้านเรามันยังไม่เกิดปัญหา ถ้าเริ่มตระหนักถึงปัญหา แล้ว